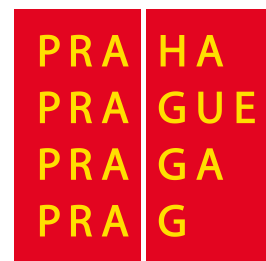


Strategie prevence, snižování negativních dopadů a ukončování bezdomovectví v Praze do roku 2030

Hlavní město Praha, 2022

Odbor sociálních věcí



Obsah

Obsah.....	2
Úvodní slovo	4
Organizace dokumentu a praktické použití Strategie	5
Principy přístupu k bezdomovectví v Praze.....	7
Shrnutí analytické části.....	9
Vize a hodnoty 2030.....	11
Strategické cíle 2030	12
Prevence ztráty bydlení.....	12
Ukončování bezdomovectví	13
Snižování negativních dopadů.....	14
Koordinace a management	15
Souhrn identifikovaných cílů	16
Implementační mechanismus	18
Akční plány	18
Klíčové implementační mechanismy	18
Návrhy opatření.....	19
Způsob zpracování cílů do opatření	19
Matrice opatření a Karty opatření.....	20
Definice pojmů	21
Seznam zkratk.....	23
Příloha č. 1: Detailní popis cílových skupin	24
Lidé bez střechy a bez bytu: cca 8-12 tisíc osob v Praze	24
Lidé v nejistém a nevyhovujícím bydlení: cca 10,5 tisíce osob v Praze	24
Lidé ohrožení ztrátou bydlení: cca 160 tisíc osob v Praze.....	25
Příloha č. 2: Specifické ohrožené skupiny	27
Příloha č. 3: Specifické potřeby	33
Příloha č. 4: Prostorové rozmístění	35
Příloha č. 5: Aktuálně realizovaná opatření	38
Prevence	38
Snižování negativních dopadů.....	41
Ukončování bezdomovectví	49
Průřezové opatření.....	52
Příloha č. 6: Financování aktuálních opatření	58
Služby financované v rámci Krajské sítě.....	58

Evropské projekty	59
Aktivity financované na úrovni MHMP	59
Nevyužívané zdroje	60
Příloha č. 7: Kapacity bytového fondu.....	60
Stav bytového fondu a přístup obyvatel Prahy k dostupnému bydlení	60
Systémová změna v přístupu k řešení bytové situace obyvatel Prahy.....	60
Slepá místa v stávajícím systému	61
Bariéry rozvoje sociálního bydlení v rámci městských částí.....	61
Příloha č. 8: Vyhodnocení předcházející platné koncepce HMP v oblasti bezdomovectví	63
Vyhodnocení realizace hlavních úkolů	64
Vyhodnocení realizace koncepčních aktivit	66
Vyhodnocení úkolů v oblasti komunikace s veřejností	70
Změna priorit.....	72
Příloha č. 9: Potřeby cílové skupiny.....	72
Jaké kapacity opatření potřebujeme.....	72
Jak mají být v rámci “bezdomoveckých” opatření dle typů zohledněny specifické skupiny	72
Jaké specifické potřeby osob ohrožených bezdomovectvím musí být zohledněny v opatřeních	73
Kde dnes leží těžiště aktivit	75

Úvodní slovo

Tradičně je oblast bezdomovectví spojována se sociálními službami, případně s humanitární pomocí. Výsledkem takto pojiřmané pomoci lidem bez domova je však udržování lidí v situaci bytové nouze, byť o něco snesitelnější, kdy alespoň občas mají střechu nad hlavou, alespoň mají spacák a karimatku a nezemřou hlady. Nadále však zůstávají bez domova, v dočasné čí nevyhovujícím ubytování. Snižování negativních dopadů bezdomovectví je důležité, ale nestačí.

Klíčem k řešení situace lidí v bytové nouzi totiž nejsou sociální služby a humanitární pomoc, ale bydlení. Bezpečné a stabilní bydlení je podmínkou úspěchu všech dalších intervencí, jak se o tom přesvědčují ty obce a regiony, které se vydaly cestou opravdového a dlouhodobého řešení bytové nouze svých obyvatel. Praxe vyspělých demokratických zemí současně potvrzuje také to, že je lepší individuálním krizím v bydlení, které v řadě případů vedou k dlouhodobému bezdomovectví, předcházet, než je řešit až následně. Dalším pilířem odpovědné politiky je důraz na prevenci ztráty bydlení a včasná pomoc s nalezením nového bydlení, pokud o něj člověk přece jen přijde.

Proto je tato Strategie pojatá široce, od prevence ztráty bydlení přes akutní pomoc a snižování negativních dopadů na osoby, které již v bezdomovectví jsou, až po ukončování bytové nouze a podporu v udržení si bydlení. Proto je usazená na pomezí gescí bydlení a sociálních věcí. Čtvrtou oblastí jsou průřezová opatření zaměřující se na koordinaci aktivit.

Strategie je dlouhodobá, aby hlavní město získalo jasný horizont směřování, který taktují strategické – tedy dlouhodobé cíle, jejichž naplňování bude třeba operacionalizovat v kratších úsecích a zvláštním mechanismem.

Rádi bychom také poděkovali všem, kdo se do práce na Strategii zapojili, jmenovitě Barboře Bírové, Michalu Divíškovi, Vojtěchu Měřičkovi, Filipu Pospíšilovi, Lucii Trlifajové, účastníkům přípravných workshopů, k nimž patří především poskytovatelé sociálních a zdravotních služeb, a zaměstnancům Magistrátu hl. m. Prahy a správních obvodů Praha 1 až Praha 22.

Věříme, že toto nové pojetí přinese lepší výsledky pro město a zejména pro jeho obyvatele.

Milena Johnová a Adam Zábranský

Organizace dokumentu a praktické použití Strategie

Předkládaná Strategie prevence, snižování negativních dopadů a ukončování bezdomovectví v Praze do roku 2030 (dále jen Strategie) představuje dokument nahrazující Koncepti návrhů řešení problematiky bezdomovectví v Praze v letech 2013-2020¹.

Konečná struktura dokumentu je vedena snahou připravit materiál, který v úvodních dvaceti stranách přinese čtenáři podstatu věci. Na úvodní kapitoly Strategie proto navazuje pouze stručné shrnutí výstupů z analýz, zatímco vlastní analýzy použité pro přípravu Strategie jsou v plném znění v přílohách na konci dokumentu. Po kapitolách *Vize a hodnoty* a *Strategické cíle 2030* následuje popis mechanismů implementace, na který navazuje samostatná, obsažná příloha *Matrice opatření a karty opatření navazující*.

Cíle Strategie stanovené do roku 2030 jsou dlouhodobého rázu a rozsah opatření i jednotlivé postupy bude v průběhu platnosti Strategie třeba přizpůsobovat a konkretizovat podle aktuálního vývoje v oblasti bezdomovectví, dostupnosti finančních prostředků, legislativního prostředí i proměn socioekonomického a politického prostředí.

Výše uvedené důvody a zejména navázání opatření na dostupné finanční zdroje si vynucuje přípravu krátkodobějších Akčních plánů typicky vázaných na jednotlivé oblasti financování a legislativní rámce. Akční plány tak budou připravovány na tříletá období a budou upřesňovat, a hlavně kvantifikovat a prioritizovat konkrétní opatření a specifikovat finanční zdroje. Jejich součástí bude i systém vyhodnocování a kvantifikace opatření a jejich předpokládaných dopadů. Strategie akceptuje, že de facto akčním plánem v oblasti sociálních služeb je Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na území hlavního města Prahy a jeho aktualizace. Připravené Akční plány budou schvalovány Zastupitelstvem HMP.

Průběžně bude třeba zajistit synergii mezi plánovacími procesy opatření v oblasti sociálních služeb a opatřeními a plánováním v dalších oblastech, především v oblasti bydlení, integrace cizinců, územního rozvoje a dalších. Proto vznikne mezigesční skupina pro naplňování strategických cílů v oblasti řešení bezdomovectví. Tato Platforma bude složena ze zástupců SOV, ZDR, CSSP, OBF, HOM, MP, IPR, LEG, ÚP ČR, zástupců MČ a dalších relevantních partnerů.

Platforma bude projednávat plnění aktuálních Akčních plánů a přípravu nových Akčních plánů. Platformu bude minimálně ve čtvrtletních intervalech svolávat a koordinovat Koordinátor bezdomovectví, který také bude zajišťovat přípravu podkladů pro jednání Platformy.

Mezigesční koordinaci aktivit a činnost skupiny povede nově vzniklá pozice koordinátora.

Pozice bude zřízena v rámci Sekce služeb občanům Magistrátu HMP spolu s pověřením ředitelky této sekce uvedenou agendou. Pozice koordinátora bude systematizovanou dlouhodobou pozicí s celým pracovním úvazkem a nadresortní a multigesční působností.

Ve spolupráci s odbornými týmy Platformy pro implementaci Strategie a Operativní platformy pro koordinaci služeb bude plánovat financování i vývoj nových nástrojů a opatření v oblastech prevence, snižování negativních dopadů a ukončování bezdomovectví, koordinovat a monitorovat procesy a mechanismy prevence, snižování negativních dopadů a ukončování bezdomovectví na úrovni kraje, síťovat aktéry na úrovni městských částí i na celostátní úrovni, monitorovat implementaci opatření

¹

https://www.praha.eu/public/11/dd/1c/1456401_300534_Koncepce_navrhu_reseni_problematiky_bezdomovectvi_v_Praze_v_letech_2013_2020.pdf

Strategie prevence, snižování negativních dopadů a ukončování bezdomovectví a podílet se na vytváření Akčních plánů a společně s Platformou pro implementaci vyhodnocovat jejich plnění.

Zpracování této Strategie má oporu ve více dokumentech

- Platný Strategický plán hl. m. Prahy (Aktualizace 2016)², ve kterém je potřeba vytvoření nového koncepčního rámce bytové politiky města s důrazem na sociální aspekty bydlení akcentována jako jedna z aktivit v rámci oblasti Dostupné bydlení.
- Zvýšení dostupnosti bydlení, ukončování bezdomovectví a prarodinná politika v Praze patří k oblastem, na které cílí programové prohlášení stávající Rady hl. m. Prahy³.
- Platná Strategie rozvoje bydlení v hl. m. Praze (2019)⁴ nabízí paletu prioritních oblastí, ke kterým se hl. m. Praha zavázalo a které jsou vhodným podkladem i pro tuto Strategii, která navazuje na rozvoj bydlení s ohledem na cílovou skupinu – domácnosti v bytové nouzi, respektive bezdomovectví a domácnosti ohrožené bytovou nouzí.
- Platný Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb hl. m. Prahy 2022–2024⁵, který určuje strategii v oblasti podpory sociálních služeb pro obyvatele hl. m. Prahy na krajské úrovni.
- Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020

² <https://ippraha.cz/uploads/assets/dokumenty/ssp/SP/FINAL/strategicky-plan-hl-m-prahy-navrhova-cast.pdf>

³ <https://www.praha.eu/file/2892031/programove-prohlaseni.pdf>

⁴ <https://ippraha.cz/uploads/assets/dokumenty/strategie-rozvoje-bydleni.pdf>

⁵ <https://socialni.praha.eu/jnp/cz/komunitni-planovani/strednedoby-plan-rozvoje-socialnich-sluzeb/index.html>

Principy přístupu k bezdomovectví v Praze

Cesty do a z bezdomovectví nejsou lineární ani jednotné. Rovněž platí, že za situací bezdomovectví dané domácnosti často není jedna příčina, ale jejich kumulace a provázanost. Cílem hlavního města je přistupovat k bezdomovectví systémově, a proto usiluje o odstraňování jeho příčin. Strategie staví na principech, jež se osvědčují při postupech řešení bezdomovectví v zahraniční i domácí praxi⁶.

Strategie používá termín bezdomovectví ve smyslu komplexního, dynamického a diferencovaného procesu, v jehož rámci různí jednotlivci i skupiny procházejí různými vstupními a výstupními body⁷.

V praxi se využívají různé typologie a kategorizace bezdomovectví. Typologie ETHOS – Evropská typologie bezdomovectví a vyloučení z bydlení chápe bezdomovectví jako dynamický proces a vychází primárně z kategorizace podle životní situace. Zařazení konkrétní osoby není absolutní a trvalé, ale mění se se změnou životní situace. Pro účely této Strategie identifikujeme základní cílové skupiny, které vycházejí z upravené typologie ETHOS a rozlišujeme následující cílové skupiny:

- 1) skupina v bytové nouzi, respektive bezdomovectví a vyloučení ze standardního bydlení
 - lidé bez střechy, bez bytu
 - lidé v nejistém bydlení, v nevyhovujícím bydlení
- 2) skupina s rizikem propadu do bytové nouze, respektive bezdomovectví a vyloučení z bydlení
 - lidé ohrožení ztrátou bydlení

Vnímáme-li bezdomovectví jako společenský problém, můžeme jako společnost usilovat o jeho odstranění. Jediným účinným nástrojem pro eliminaci bezdomovectví je zajištění dostupného bydlení a pokud to odpovídá potřebám domácnosti, poskytnutí podpory při jeho udržení.

K předcházení a úspěšnému ukončování bezdomovectví potřebujeme efektivní využití již existujících zdrojů a plánování zdrojů budoucích včetně jejich financování:

- a) rychlý přístup k finančně dostupným bytům (nejenom obecní bytový fond, bytové fondy městských částí, ale i využití potenciálu trhu s bydlením a rozvoje soukromého nájemního bydlení, vlastnický sektor a spolupráci s developery nevyjímaje).
- b) podpora sociálních a návazných služeb v bydlení dle individuálních potřeb (podpora v bydlení má být koordinována, flexibilní a orientovaná na individuální potřeby a cíle domácností).

Hlavní město v uplynulých dekáдах rozvíjelo početné a široké spektrum nabízených služeb, zaměřujících se na zmírnění důsledků života na ulici, bez domova. Chyběl však paralelní rozvoj zdrojů bydlení, potřebných pro ukončování bezdomovectví a rozvoj nástrojů pro předcházení ztráty bydlení,

⁶ např.:

<https://www.crisis.org.uk/ending-homelessness/the-plan-to-end-homelessness-full-version/executive-summary/>;

<https://endhomelessness.org/ending-homelessness/solutions/creating-systems-that-work/>;

Fighting homelessness and housing exclusion in Europe: A study of national policies. September 2019. DOI:10.2767/624509;

<https://www.ukoncovani-bezdomovectvi.cz/>

⁷ viz Evropská konsenzuální konference o bezdomovectví, 2010, pořadatel Evropská federace národních sdružení pracujících s lidmi bez domova, kdy bylo odmítnuto zjednodušené chápání bezdomovectví jako přespávání na ulici. http://archive.housingeurope.eu/www.housingeurope.eu/uploads/file_/2011_02_08_FINAL_Consensus_%20Conference_Jury_Recommendations_EN.pdf

zásadních pro prevenci bezdomovectví, které jsou tradičně zajišťované nástroji národní úrovně, zejména dávkovým systémem a poradenstvím, nebo na úrovni obcí. Pokud chceme přistupovat k bezdomovectví s ambicí eliminovat jej, potřebujeme tyto linie našich úsilí kombinovat také na úrovni hlavního města coby kraje a značnou část aktivit soustředit na prevenci ztráty bydlení a současně na ukončování bezdomovectví, které se děje tehdy, když se jednotlivec či rodina s dětmi dostanou z bytové nouze do běžného bydlení.

Praha přistupuje k bezdomovectví s vědomím, že respekt k lidské důstojnosti je jedno ze základních lidských práv. Soudě podle zahraničních zkušeností ukončování bezdomovectví rodin s dětmi a jednotlivců prostřednictvím standardního nájemního bydlení s adekvátní podporou bude pro Prahu z dlouhodobé perspektivy levnější než management bezdomovectví prostřednictvím pobytových, terénních a poradenských sociálních služeb.

Zahraníční zkušenosti ukazují, že dobrá praxe prevence a ukončování bezdomovectví by se měla zakládat na následujících principech:

- 1) Respekt k individualitě lidí, na člověka zaměřená podpora a možnost volby
- 2) Celostní řešení potřeb spolupráce napříč sektory, koordinovaný přístup
- 3) Přístup založený na bydlení, důraz na prevenci a ukončování bezdomovectví, integrované kapacity bytů
- 4) Asertivní přístup k vyhledávání a podpoře spojený s nabídkou bydlení
- 5) Politika založená na důkazech, pravidelný sběr dat a vyhodnocování

Na základě syntézy zjištění ze zahraniční praxe je možné říci, že efektivní přístupy k bezdomovectví jsou takové, které

- nabízejí podporu poté, co se lidé dostanou do bydlení a vyžadují to jejich individuální potřeby (sem patří zejména Housing First programy, které všechny vykazují pozitivní výsledky, ale také další programy podpory v bydlení, které se řídí stejnými principy jako programy Housing First)
- v oblasti prevence kombinují rychlý přístup k finanční podpoře a trvalému bydlení
- u částí domácností zahrnují prvky trvalého podporovaného bydlení a podporují lidi v zajištění bydlení pomocí široké palety nástrojů jako je finanční podpora, dávkové poradenství a poradenství o nabídce služeb, případně obsahují intenzivní case management, pokud to odpovídá potřebám lidí
- v případě osob, které nepotřebují podporu v bydlení, ale pouze umožnit přístup k běžnému bydlení, zajistí rychlé zabydlení, přechodné ubytování, finanční podporu, resp. trvalé běžné bydlení

Shrnutí analytické části

Za účelem přípravy Strategie bylo zpracováno množství podkladů, které jsou soustředěny v přílohách na konci materiálu. Zde jsou k dispozici hlavní závěry.

Rozsah bezdomovectví v hlavním městě

Odhad rozsahu bezdomovectví, respektive bytové nouze na území Prahy na základě výstupů z několika výzkumných šetření provedených nezávisle v posledních čtyřech letech je následující:

- **V Praze žije 8-12 tisíc osob bez střechy a bez bytu** (na ulici, v provizorních přístřešcích, na ubytovnách, v azylových domech). Nejvíce osob bez střechy se během dne koncentruje v Praze 1, následují MČ Praha 2 – Praha 10 a během noci v Praze 9, tato data u osob bez bytu chybí.
Tito lidé vyžadují specifické, nízkoprahové služby dle jejich potřeb.
- Další **zhruba 10,5 tisíce osob žije v nejistém a nevyhovujícím bydlení** (tj. nefunkční byty, bydlení u příbuzných/známých, bez právního titulu, v přelidněných bytech).
Tito lidé jsou cílovou skupinou v oblasti ukončování bezdomovectví, vyžadují specifické služby.
- Kolem **160 tisíc osob je ohrožených ztrátou bydlení**, a to zejména kvůli nízkým příjmům/vysokým nákladům na bydlení. Data o rozmístění v prostoru chybí.
Tito lidé jsou cílovou skupinou v oblasti prevence ztráty bydlení, přičemž k tomuto mohou čerpat i jiné nástroje než v oblasti bezdomovectví.

Specifické cílové skupiny

V rámci výše popsaných cílových skupin byly představeny i specificky ohrožené podskupiny, kterým je třeba v jednotlivých oblastech věnovat specifickou pozornost kvůli kumulaci více znevýhodňujících faktorů – senioři, děti a mladí lidé, ženy, LGBTQ+, občané jiných států.

- Ve všech oblastech, kdy je třeba nastavit podporu, aby odpovídala potřebám těchto skupin, případně navázat spolupráci se specializovanými organizacemi.
- Vzhledem k výrazně vyšší zranitelnosti vyžadují děti a senioři v oblasti ukončování specifické programy.
- V oblasti prevence pak představují specifickou podskupinu lidé v institucích.

Vzhledem k jasné ohraničenosti následujících specifických skupin je potřeba se přednostně zaměřit na ubytovny a azylové domy a tam zejména na seniory a rodiny s dětmi. Relativně lehce identifikovatelní jsou i lidé, kteří odcházejí z institucí, těm by měla být přednostně nabídnuta pomoc v oblasti prevence ztráty bydlení.

Specifické potřeby lidí bez domova

Nad rámec potřeby stabilního bydlení a podpory kvalitní sociální práce je těžištěm řešení podpora v některých specifických oblastech potřeb, které jsou v mnoha případech příčinou ztráty bydlení a neúspěchů při ukončování bezdomovectví. Jde zejména o potřeby v následujících oblastech

- zdravotní péče včetně oblasti duševního zdraví a řešení závislostí,
- prodloužení včetně exekucí,
- řešení a předcházení různým typům násilí,

- získání a udržení si stabilního zaměstnání,
- dostupnosti právní ochrany a
- řešení a předcházení diskriminaci.

Nástroje prevence ztráty bydlení

Hlavním nástrojem prevence ztráty bydlení jsou dávkové nástroje státu, administrované regionální sítě kontaktních míst Úřadu práce. Doplnkové nástroje prevence tvoří poradenské služby zajišťované různými druhy aktérů – od občanských poraden přes specializované sociální služby (služby odborného sociálního poradenství) až nejnověji po vznikající síť kontaktních míst pro bydlení, která vznikají při úřadech některých městských částí.

Nástroje zmírňování negativních dopadů

Tradiční těžiště pomoci sociálních služeb v oblasti bezdomovectví se soustřeďuje na zmírňování negativních dopadů bezdomovectví na životy lidí, kteří již do bytové nouze vstoupili – od nocleháren a nízkoprahových služeb terénních a ambulantních, po azylové domy.

Ukončování bezdomovectví

Řada činností sociálních služeb má směřovat k návratu do běžného bydlení, avšak tuto podporu významně negativně ovlivňuje nedostatečný objem dostupného nájemního bydlení.

V Praze je z 650 tisíc domácností cca 30 % bydlení nájemního, z toho je 31 456 obecních bytů, tři čtvrtiny těchto bytů jsou ve správě městských částí a čtvrtina ve správě magistrátu. Obecní nájemní byty tvoří 5 %, byty ve správě magistrátu hl. m. Prahy pak 1 % z celkového objemu bytového fondu v Praze.

Svébytnou bariérou dostupnosti může být nastavení pravidel pro žadatele o pronájem bytu, resp. podmínky a praktiky správy nájemních vztahů, které mohou mít vyšší negativní dopad a představovat tak vyšší bariéru pro vstup do bydlení, resp. udržení si bydlení, zejména pro nízkopříjmové skupiny Pražanů.

Opatření z hlediska institucionálního zakotvení

Na aktuálně realizovaná opatření se lze dívat také z hlediska institucionálního – jaká úroveň veřejné správy realizuje opatření zaměřené na podporu cílových skupin.

- **Opatření na úrovni státu:** Sem spadají opatření, která jsou pro danou cílovou skupinu klíčová, nicméně o jejich podobě a financování HMP v současném nastavení přímo nerozhoduje. V rámci této analýzy není možné vyhodnocovat nastavení těchto služeb a HMP nenesou odpovědnost ani za jejich nastavení.
- **Opatření na úrovni HMP:** Sem spadají opatření, která jsou realizovaná na úrovni HMP/kraje, financována z rozpočtu nebo s podílem z rozpočtu HMP nebo zařazená do krajských sítí. Město může sledovat a vyhodnocovat finance a kapacity služeb a další podpory směřující do jednotlivých oblastí.

Vize a hodnoty 2030

1. Praha a její městské části předcházejí ztrátě bydlení a bydlení v substandardních a nejistých podmínkách.
2. V situacích, kdy ke ztrátě bydlení dojde, poskytuje rychlé, udržitelné a důstojné bydlení včetně zdravotní péče a sociální podpory.
3. Nikdo v hlavním městě nespí na ulici kvůli nedostatku dostupného, bezpečného a vhodného nouzového ubytování. Nikdo není diskriminovaný proto, že je bez domova.

Prevence

Praha a její městské části předcházejí ztrátě bydlení obyvatel s pražským trvalým bydlištěm. Praha a její městské části předcházejí vystěhování. Praha a její městské části brání tomu, aby se bezdomovectví opakovalo a bylo dlouhodobé. Všem lidem odcházejícím z institucí je nabízena podpora.

Zmírňování negativních dopadů na osoby, které se ocitly v bezdomovectví

Praha a její městské části zmírňují dopady ztráty domova všech osob na svém území v situacích, kdy nejsou dostupné nástroje ukončení bezdomovectví. Kapacity opatření ke snižování dopadů bezdomovectví jsou adekvátní velikosti a potřebám skupiny. Opatření v této kategorii slouží k prvotnímu podchycení a propojení lidí s dalšími službami, které umožňují ukončovat bezdomovectví. Samy tedy nejsou řešením situace lidí bez domova.

Ukončování

Praha a její městské části každému nabízí způsob, jak bezdomovectví ukončit. Prioritně řeší situaci seniorů a seniorek, rodin s dětmi a mladých dospělých. Zabydlování a podpora v bydlení je rychlé a udržitelné řešení situace lidí bez střechy/bez bytu. (Ve specifických případech pobytové služby sociální péče).

Koordinace a dlouhodobé řízení

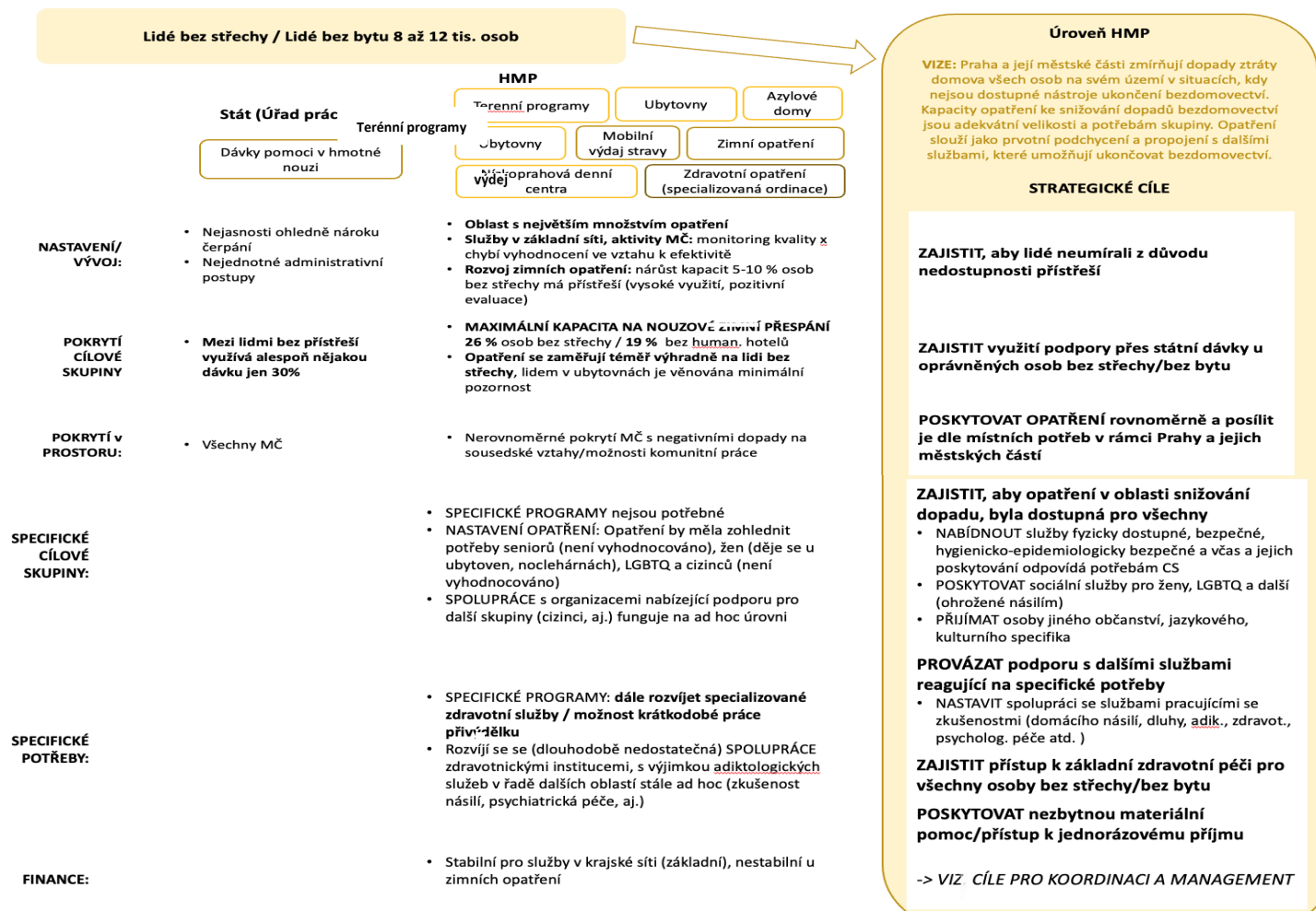
HMP pravidelně mapuje bytovou nouzi, její příčiny a efekty. Sbíraná data využívá pro rozvoj politik a spolupráci s dalšími aktéry, kteří jsou na území Prahy klíčoví, zejm. Úřad práce, městské části hl. m Prahy, nebo poskytovatelé sociálních a návazných služeb, zaměřených na pomoc a podporu cílových skupin, s nimiž hlavní město aplikuje nástroje pro prevenci, zmírňování negativních dopadů a ukončování bezdomovectví a spolupracuje s nimi na změně.

Strategické cíle 2030

Strategické cíle byly stanoveny ve čtyřech oblastech zahrnujících prevenci a ukončování bezdomovectví, snižování negativních dopadů života na ulici a dále průřezovou oblast koordinace a spolupráce.

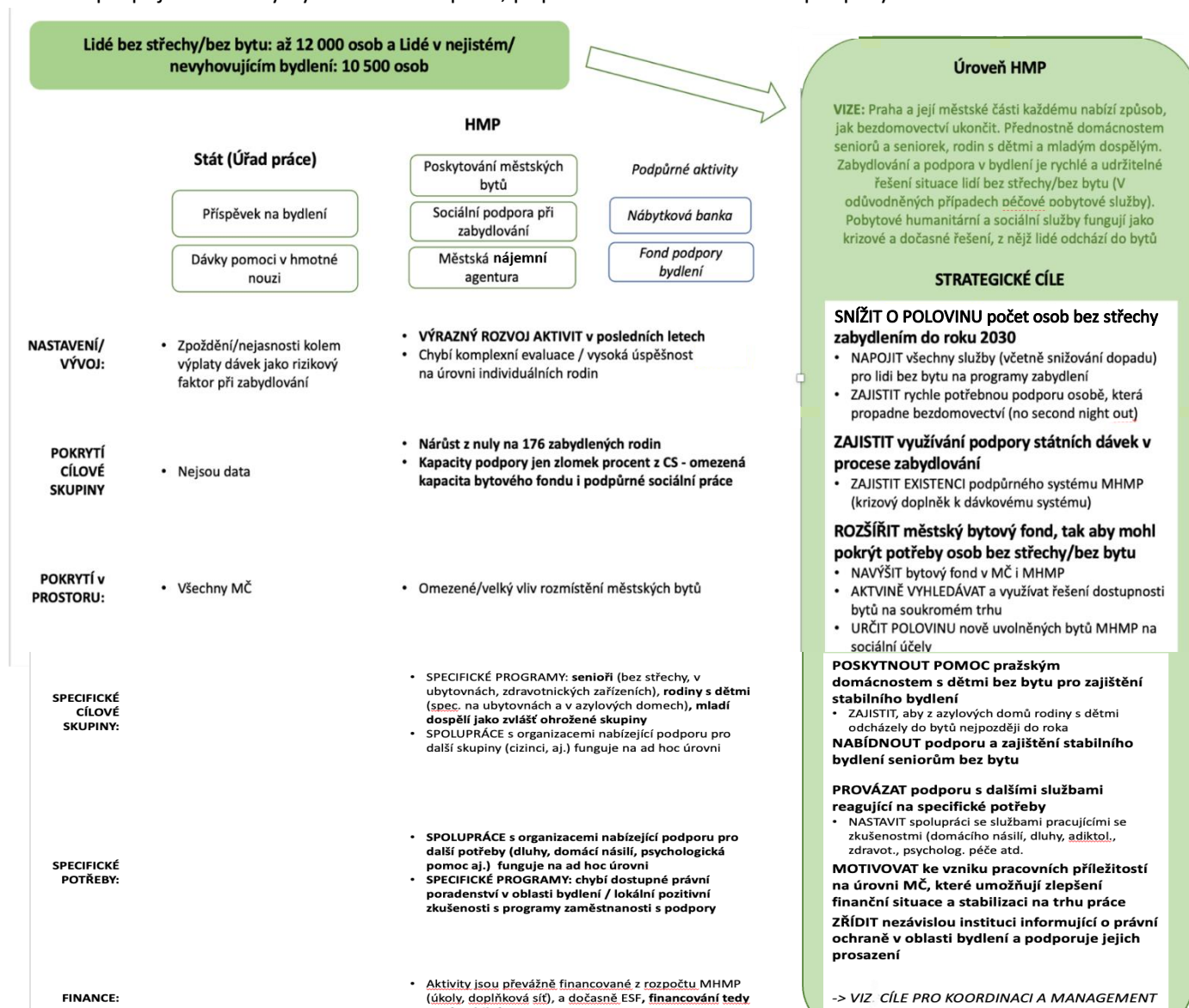
Prevence ztráty bydlení

Pro účinnou prevenci ztráty bydlení jsou potřebné zejména dvě věci: včasné rozpoznání signálů (indikátorů) rizika ztráty bydlení a bezprostřední intervence ze strany relevantních aktérů. Předpokladem obojího je nastaven sdílení informací mezi dotčenými aktéry.



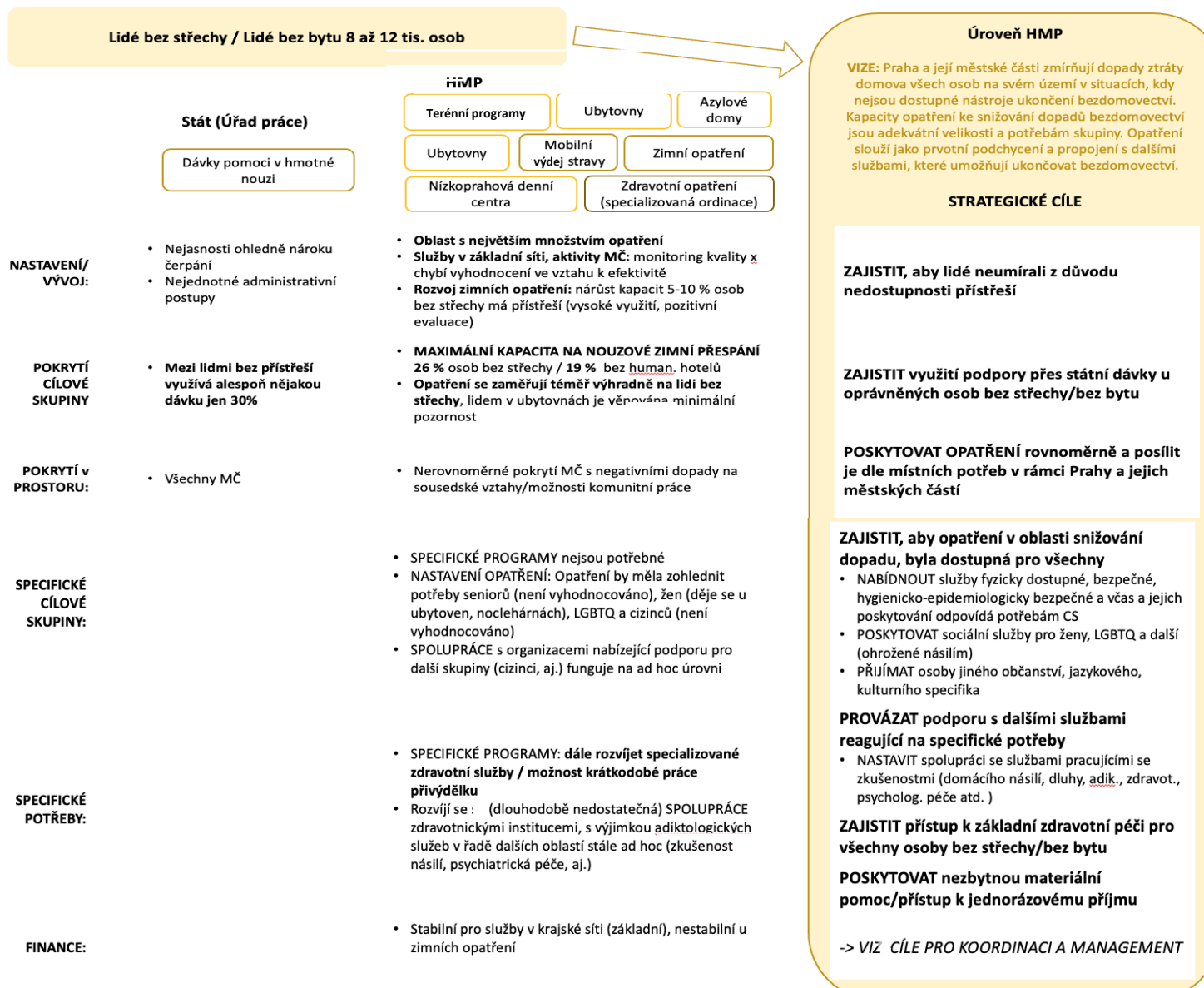
Ukončování bezdomovectví

V oblasti ukončování bezdomovectví dochází v posledních letech (od 2018) k rapidnímu rozvoji. Klíčovým faktorem politického rozhodnutí Rady HMP je pomáhat nejvíce ohroženým skupinám (“žádné dítě a žádný senior na ubytovně”) získat stabilní a důstojné bydlení. Pro účinnost nástrojů v této oblasti je důležité propojení nabídky bytů se sociální prací, případně nastavení širší sítě podpory.



Snižování negativních dopadů

Oblast snižování zmírňuje dopad škodlivých účinků ztráty domova a týká se situací, kdy nejsou dostupné nástroje ukončení bezdomovectví.



Koordinace a management

Koordinovaný přístup zajišťující dlouhodobou a řízenou spolupráci, nastavující metodické vedení, kvalitu služeb včetně plánování potřebných zdrojů (financování, integrované kapacitv odboru isou nosným pilířem funkčního svstému předcházení a ukončování bezdomovectví.

Vyhodnocení současného stavu

Koordinovaný přístup	<ul style="list-style-type: none">• Koordinovaný přístup zajišťující celkovou oblast bezdomovectví na úrovni kraje, hlediska náhledu na problematiku, nastavení procesů, vyjednávání s MČ a vyhodnocování chybí.• Agendy v jednotlivých oblastech (prevence, snižování negativních dopadů a ukončování bezdomovectví) nejsou provázány z hlediska strategického řízení řešení bezdomovectví v Praze.
Financování	<ul style="list-style-type: none">• Chybí centrální plánování a zajištění financí pro všechny oblasti řešení bezdomovectví (prevence, snižování negativních dopadů a ukončování) včetně vývoje nových nástrojů, opatření a služeb.
Spolupráce	<ul style="list-style-type: none">• Spolupráce uvnitř odborů a mezi odbory a dalšími aktéry (SOV MHMP, OBF MHMP, poskytovatelé sociálních služeb, Městské části) se děje ad hoc, chybí důslednější provázanost.
Kvalita služeb	<ul style="list-style-type: none">• Opatření, nástroje a služby jsou poskytovány v různé kvalitě, v závislosti od nastavení konkrétního provozovatele/řešitele.• Zejména sociální pracovníci a sociální pracovníci čelí i neadekvátnímu mzdovému ohodnocení. Klíčové pracovní pozice jsou nyní často krátkodobé, projektové, nesystematizované.• Průběžné vzdělávání, které odpovídá potřebám poskytovatelů sociálních služeb a dalších pracovníků a pracovníci si žádá posílení (chybí průběžné vzdělávání v oblastí dávkového systému, legislativy, řešení dluhů, interkulturních kompetenci).• Chybí síťování a sdílení know-how, dílení zkušeností, rozvíjení a posilování spolupráce s peer pracovníky a pracovníci, předcházení vyhoření napříč pracovníky a pracovníky.
Data	<ul style="list-style-type: none">• Sbíraná data se zaměřují téměř výhradně na osoby bez střechy. Nejméně podchycena skupina lidí v nejistém a nevyhovujícím bydlení, chybí i základní počty a ohrožených ztrátou bydlení, nedostatečná jsou i data o situaci lidí na ubytovnách. U všech těchto lidí neznáme přesně jejich spec. potřeby, zastoupení ohrožených skupin. Chybí data o potřebách žen, LGBTQ, cizinců a dalších podskupin.• Specificky chybí zaznamenávání incidencí kolik lidí se dostává nově a opakovaně do situace bezdomovectví, kolik lidí a jak migruje mezi službami.
Legislativa	<ul style="list-style-type: none">• Praha nyní vstupuje do nastavování legislativy a veřejných systémů ad hoc a je spíš pasivním příjemcem vládních nastavení.

VIZE: MHMP pravidelně mapuje bytovou nouzi, její příčiny a efekty. Sbíraná data využívá pro koordinaci, městské politiky i podnětí změn státní politiky. MHMP kontinuálně motivuje městské části k aplikaci nástrojů pro prevenci, snižování negativních dopadů a ukončování bezdomovectví a spolupracuje s nimi na změně.

STRATEGICKÉ CÍLE

MHMP nastaví koordinovaný přístup k plánování, nastavování a poskytování opatření, nástrojů a služeb.

- Klíčoví aktéři mají přehled o probíhajících a připravovaných opatřeních a metodických postupech, o kapacitách a podmínkách přidělování bytů.
- Je nastaven systém pro sdílení dat mezi poskytovateli služeb a jiných nástrojů podpory a pomoci

Pro všechny oblasti je zajištěné stabilní financování

- Jsou nastaveny finanční mechanismy, které motivují MČ k zapojení do opatření k řešení, předcházení a snižování dopadů bezdomovectví.

Ve všech oblastech je navázána spolupráce s MČ

- Probíhá pravidelná komunikace a vyjednávání s MČ o poskytování podpory a pomoci osobám v bytové nouzi.
- Jsou nastaveny finanční mechanismy, které motivují MČ k zapojení do opatření k řešení, předcházení a snižování dopadů bezdomovectví.
- Probíhají pravidelná setkání zapojených aktérů – poskytovatelů podpory a pomoci.

Služby (a další opatření) jsou poskytovány v jednotné kvalitě.

- Sociální a další pracovníci jsou adekvátně finančně ohodnoceni.
- Sociální a další pracovníci mají přístup ke vzdělání podle průběžně vyhodnocovaných potřeb.
- Je nastaven systém sdílení zkušeností s nástroji podpory a pomoci osobám v bytové nouzi.

Je nastaven systém získávání a pravidelného vyhodnocování dat.

Data jsou využívána při průběžném vyhodnocování strategie a plánování služeb

MHMP se aktivně zapojuje do legislativních debat v oblasti bytové politiky, sociálních věcí, zdravotnictví, dluhů a dalších oblastí relevantních pro oblast bezdomovectví.

Souhrn identifikovaných cílů

Oblast prevence ztráty bydlení

- Zvýšit využívání podpory státní dávky na všechny oprávněné osoby
- Zajistit existenci podpůrného systému HMP (krizový doplatek k dávkovému systému)
- Snížit o 50 % počet lidí vystěhovávaných na ulici
- Pokrýt všechny MČ kontaktními centry/poradnami v oblasti prevence
- Zajistit pokrytí prevencí všechny městské byty ve správě HMP, MČ
- Včas zjistit a zajistit nabídku podpory bydlení pro osoby odcházející z institucí
- Zajistit strategii informování o nástrojích přizpůsobených potřebám jednotlivých podskupin
- Vždy provázet podpory s dalšími službami reagujícími na specifické cílové skupiny
- Zřídit / zajistit nezávislou instituci informující o právní ochraně v oblasti bydlení

Oblast zmírňování negativních dopadů ztráty domova v situaci, kdy nejsou dostupné nástroje ukončení bezdomovectví:

- Zajistit, aby lidé neumírali z důvodu nedostupnosti přístřeší
- Zajistit využití podpory přes státní dávky u oprávněných osob bez střechy / bez bytu
- Poskytovat opatření rovnoměrně a posílit je dle místních potřeb v rámci Prahy a jejich městských částí
- Zajistit, aby opatření v oblasti snižování dopadu byla dostupná pro všechny
- Provázet podporu s dalšími službami reagujícími na specifické potřeby
- Zajistit přístup k základní zdravotní péči pro všechny osoby bez střechy / bez bytu
- Poskytovat nezbytnou materiální pomoc / přístup k jednorázovému příjmu

Oblast ukončování bezdomovectví:

- Snížit o polovinu počet osob bez střechy zabydlením do roku 2030
- Napojit všechny služby pro lidi bez bytu na program zabydlení
- Zajistit člověku, který propadne do bezdomovectví, rychlou pomoc (no second night out)
- Zajistit využívání podpory státních dávek v procesu zabydlování
- Rozšířit městský bytový fond tak, aby mohl pokrýt potřeby osob bez střechy / bez bytu
- Navýšit bytový fond MČ i HMP
- Aktivně vyhledávat a využívat řešení dostupnosti bytů na soukromém trhu
- Určit polovinu nově uvolněných bytů HMP na sociální účely s důrazem na nevytváření sociálně přetížených lokalit skrze zastropování maximálního počtu sociálních bytů v jednotlivých vchodech
- Poskytnout pomoc pražským domácnostem s dětmi bez bytu pro zajištění stabilního bydlení
- Zajistit, aby z azylových domů odcházely rodiny s dětmi nejpozději do roka do bytů
- Nabídnout podporu a zajištění stabilního bydlení seniorům bez bytů
- Provázet podporu s dalšími službami reagujícími na specifické potřeby
- Motivovat ke vzniku pracovních příležitostí na úrovni MČ, které umožňují zlepšení finanční situace a stabilizaci na trhu práce
- Zřídit nezávislou instituci informující o právní ochraně v oblasti bydlení

Oblast koordinace a spolupráce:

- HMP nastaví koordinovaný přístup k plánování, nastavování a poskytování opatření, nástrojů a služeb
- Pro všechny oblasti je nastaveno stabilní financování
- Ve všech oblastech je navázána spolupráce s MČ
- Služby (a další opatření) jsou poskytovány v jednotné kvalitě
- Je nastaven systém získávání a pravidelného vyhodnocování dat
- Data jsou využívána při průběžném vyhodnocování strategie a plánování služeb
- HMP se aktivně zapojuje do legislativních debat

Implementační mechanismus

Dlouhodobé cíle Strategie jsou stanoveny až do roku 2030 a rozsah opatření i jednotlivé postupy je v průběhu platnosti Strategie třeba přizpůsobovat a konkretizovat podle aktuálního vývoje v oblasti bezdomovectví, dostupnosti finančních prostředků, legislativního prostředí i proměn socioekonomického a politického prostředí.

Akční plány

Navázání naplňování Strategie na dostupné finanční zdroje si tedy vynucuje přípravu krátkodobějších Akčních plánů Strategie. Příprava těchto Akčních plánů bude synchronizována především s přípravou Střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb na území hlavního města Prahy a jeho aktualizací.

Cílem této synchronizace bude zajistit synergii mezi plánovacími procesy opatření v oblasti sociálních služeb a opatřeními a plánováním v dalších oblastech, především v oblasti bydlení, integrace cizinců, územního rozvoje a dalších. Akční plány tak budou připravovány na **tříletá období** a budou upřesňovat, a hlavně kvantifikovat a prioritizovat konkrétní opatření a finanční zdroje. Jejich součástí bude i systém vyhodnocování a kvantifikace opatření a jejich předpokládaných dopadů.

Připravené Akční plány budou schvalovány Zastupitelstvem HMP.

Pro implementaci Strategie i financování opatření přechodného období před schválením prvního Akčního plánu poslouží Strategií stanovené cíle a opatření k přípravě a podávání žádostí o financování především z Evropského sociálního fondu a dalších evropských fondů. Jednotlivé žádosti budou muset být v souladu se schválenou Strategií.

Klíčové implementační mechanismy

Pro období po přijetí Strategie, v nichž ještě nebude zpracován Akční plán, budou nejprve zřízeny klíčové implementační mechanismy Strategie a nastaven způsob získávání a vyhodnocování potřebných dat k existujícím potřebám i zdrojům. Pro úspěšnou implementaci Strategie bude zásadní zřízení tří klíčových mechanismů.

Platforma pro implementaci

Strategie předpokládá, že přípravou Akčních plánů bude pověřena Platforma pro implementaci Strategie složená ze zástupců věcně příslušných odborů MHMP (SOV, ZDR, OBF, HOM, MP, LEG), zástupců MČ, CSSP a ze státních institucí zejm. ÚP ČR a dalších relevantních partnerů.

Platforma bude projednávat plnění aktuálních Akčních plánů a přípravu nových Akčních plánů. Platformu bude minimálně v půlročních intervalech svolávat a koordinovat Koordinátor bezdomovectví, který také bude zajišťovat přípravu podkladů pro jednání Platformy.

Operativní platforma

Za účelem koordinace služeb a další pomoci bude zřízena tzv. Operativní platforma, v níž budou zastoupeni především zástupci organizací poskytujících sociální a zdravotní služby, humanitární pomoc a případně zástupci dalších relevantních organizací.

Její práce bude především rozšířením činnosti stávající neformální skupiny pro koordinaci Zimních humanitárních opatření na celoroční a systematický provoz, zahrnovat bude jak oblast humanitární pomoci a dalších opatření na snižování negativních dopadů bezdomovectví, tak i oblasti ukončování bezdomovectví (zabydlování, provoz městských ubytoven, krizových bytů apod.).

Platforma bude sloužit pro výměnu informací o aktuální situaci v terénu, koordinace poskytovaných služeb a pomoci. V rámci operativní platformy mohou případně vznikat specializované pracovní skupiny, periodicita bude min. měsíční, případně podle potřeby i častější (např. v zimních měsících či v případě krizových situací).

Koordinátor/ka ukončování bezdomovectví

Třetím základním mechanismem pro naplňování Strategie bude zřízení pozice koordinátora/ky ukončování bezdomovectví.

Pozice bude zřízena v rámci Sekce služeb občanům spolu s pověřením ředitelky této sekce uvedenou agendou. Pro efektivní koordinaci nejdůležitějších součástí strategie je zároveň třeba, aby byla stávající agenda SSO rozšířena o agendu bydlení. Pozice koordinátora bude systematizovanou dlouhodobou pozicí s celým pracovním úvazkem a nadresortní působností zejména v oblastech bydlení, sociální služby a zdravotnictví.

Ve spolupráci s odbornými týmy Platformy pro implementaci Strategie a Operativní platformy pro koordinaci služeb bude plánovat financování i vývoj nových nástrojů a opatření v oblastech prevence, snižování negativních dopadů a ukončování bezdomovectví, koordinovat a monitorovat procesy a mechanismy prevence, snižování negativních dopadů a ukončování bezdomovectví na úrovni kraje, síťovat aktéry na úrovni městských částí i na celostátní úrovni, monitorovat implementaci opatření Strategie prevence, snižování negativních dopadů a ukončování bezdomovectví a podílet se na vytváření Akčních plánů a společně s Platformou pro implementaci vyhodnocovat jejich plnění.

Návrhy opatření

Struktura a obsah Návrhové části Strategie koresponduje se strukturou a obsahem předchozích částí Strategie, tedy kapitolou Analytická část a Vyhodnocení a cíle. Stejně jako předchozí kapitoly se i Návrhová část drží logiky čtyř základní oblasti intervencí, jimiž jsou oblast

- prevence
- snižování negativních dopadů
- ukončování bezdomovectví
- koordinace a management opatření.

Pro tyto oblasti byly výše stanovené konkrétnější cíle, které jsou podrobněji rozpracovány do Matrice opatření a Karet opatření.

Způsob zpracování cílů do opatření

Návrhová část Strategie identifikuje potřebné mechanismy, opatření, postupy a prostředky k naplňování vizí a dlouhodobých cílů stanovených ve Vyhodnocovací části Strategie.

Navrhovaná opatření jsou vztažena ke konkrétním cílům a vycházejí z existujících strategických dokumentů, platných usnesení Rady a Zastupitelstva HMP, návrhů vzešlých ze série jednání a workshopů realizovaných v rámci projektu CSSP „*Koordinace systémového řešení bezdomovectví v Praze*“⁸ s poskytovateli sociálních a zdravotních služeb v průběhu roku 2021 a zjištěných příkladů dosavadní dobré praxe.

⁸ reg. č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/19_099/0015212)

Vzhledem k mimořádné dynamice vývoje souvisejícího s prohlubováním krize bydlení a zejména příchodem významného počtu osob prchajících před válkou na Ukrajině v roce 2022 se zpracovatelé Návrhové části Strategie rozhodli, že je nutné prioritizovat opatření z oblasti koordinace a managementu v celé struktuře Návrhové části. Proto byla navrhovaná opatření v této oblasti předřazená v Matrici opatření i Kartách opatření. Matrice a karty opatření jsou přílohou Strategie.

Matrice opatření a Karty opatření

Důležitým nástrojem implementace Strategie jsou *Matrice opatření* a *Karty opatření*, které jsou zvláštní přílohou Strategie. Matrice graficky znázorňuje vztahy mezi potřebami, vizemi a cíli a opatřeními. Pro každé opatření je zpracována zvláštní karta. Další detaily jsou popsány ve zmíněné příloze.

Definice pojmů

Vize: představa ideálního cílového stavu, kterého chce strategie dosáhnout. Má podobu jednoduchého popisu.

Strategie, strategické cíle: Strategické cíle organizace jsou spojeny s formulovanou vizí. Nutně nemusí splňovat podmínky a principy SMART (nemusí být konkrétní, měřitelné, dosažitelné, realistické a časově dosažitelné), pokud jsou rozloženy dále na tzv. specifické cíle – ty určují směřování v jednotlivých oblastech. Strategické cíle tedy mohou být širší, vágní – zatímco specifické cíle už musí být konkrétní.

Specifické cíle (SMART): jsou takové cíle organizace, které upřesňují strategické cíle a jsou přiřaditelné konkrétním odpovědným osobám v organizaci. Specifické cíle navazují na cíle strategické – pomocí více specifických cílů se zpravidla naplňuje jeden strategický cíl (nebo více strategických cílů).

MHMP: Magistrát hlavního města Prahy je orgánem hlavního města Prahy. V samostatné působnosti hlavního města Prahy plní úkoly uložené zastupitelstvem nebo radou hlavního města Prahy. Magistrát vykonává přenesenou působnost hlavního města Prahy, není-li zákonem svěřena jiným orgánům hlavního města Prahy.

Bezdomovectví: komplexní proces zasahující osoby různého věku, muže, ženy, děti, osoby s různými a často specifickými potřebami. Vývoj a dynamika bezdomovectví závisí na mnoha faktorech působících na strukturální a systémové úrovni. Jsou identifikovány v mnoha zemích Evropské sítě pro sociální politiku (ESPN): chudoba, rostoucí nezaměstnanost a vyloučení lidí bez domova z trhu práce, nejistá a nízkopříjmová krátkodobá zaměstnání, zákonná ustanovení zvyšující riziko vystěhování, nedostatečné sociální dávky, nedostatečný a/nebo obtížný přístup k podpůrným systémům a službám, rostoucí imigrace. Rizikové faktory bezdomovectví byly identifikovány i na úrovni individuální zranitelnosti (např. duševní onemocnění, zneužívání návykových látek) a nepříznivé rodinné dynamiky (např. rodinné násilí, rozpad vztahů a/nebo rodinné konflikty).

Cílová skupina v bytové nouzi – osoby bez střechy: osoby spící venku, např. na ulici, pod mostem, na nádraží, na letišti, ve veřejných dopravních prostředcích, kanálech, jeskyních, odstavených vagonech, stanech, v garážích, prádelnách, sklepech a půdách domů, ve vraku auta nebo osoby využívající noclehárnu

Cílová skupina v bytové nouzi – osoby bez bytu: osoby žijící v azylových domech a v obecních či komerčních ubytovnách

Cílová skupina v bytové nouzi – osoby v nejistém bydlení: osoby, které mají nařízené vyklizení bytu a vystěhování; osoby zažívající domácí násilí; osoby žijící v domácnosti bez právního nároku na byt, osoby s pobytem u příbuzných nebo známých, které nemají jinou možnost bydlení

Cílová skupina v bytové nouzi – osoby v nevyhovujícím bydlení: nepřiměřené množství osob žijících v bytě, tj. méně než 8 m² na osobu včetně dětí; nevhodný technický stav budovy, včetně prostor s výskytem plísní, hmyzu, hlodavců; pobyt v provizorních stavbách s neexistujícím přístupem k pitné vodě či elektřině

Cílová skupina s rizikem propadu do bytové nouze - osoby ohrožené ztrátou bydlení: domácnosti, které žijí ve standardních bytech, ale jejich situace se může rychle překloupat do bezdomovectví – mají napjatý rodinný rozpočet, se kterým vycházejí obtížně z měsíce na měsíc; nemohou si dovolit neočekávatelný výdaj ve výši 12 800 Kč; bydlí v nájemním bytě, nebo splácejí hypotéku; vynakládají nadměrné náklady na bydlení; z hlediska měsíčního čistého příjmu nepatří mezi domácnosti s vyššími než mediánovými příjmy

Seznam zkratek

AD – Azylový dům	MČ – Městská část
ADOS – Azylový dům s ošetrovatelskou službou	MHMP – Magistrát hlavního města Prahy
CDZ – Centrum duševního zdraví	MNA – Městská nájemní agentura
CS – Cílová skupina	MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
CP ČR – Cizinecká policie ČR	MVS – Mobilní výdej stravy
CSSP – Centrum sociálních služeb Praha	NDC – Nízkoprahová denní centra
ČAS – Česká asociace streetwork	NF – Nadační fond
ČR – Česká republika	NNO – Nestátní nezisková organizace
ČSSZ – Česká správa sociálního zabezpečení	OBF MHMP – Odbor bytového fondu – Magistrátu hlavního města Prahy
ČSÚ – Český statistický úřad	OBN – Osoba v bytové nouzi
DS – Domovy pro seniory	PAS – Porucha autistického spektra
DZR – Domovy se zvláštním režimem	PČR – Policie České republiky
ESF – Evropský sociální fond	PS – pracovní skupina
EU – Evropská unie	SE9 MHMP – sekretariát radního pro bydlení
EU-SILC – Výběrové šetření EU-SILC (Evropská unie – statistika příjmů a životních podmínek) provádí Český statistický úřad (český název Životní podmínky)	SE5 MHMP – sekretariát radní pro sociální oblast a zdravotnictví
FPB – Fond podpory bydlení	SLBD – Sčítání lidu, domů a bytů
FCH P1 – Farní charita Praha 1	SOV MHMP – Odbor sociálních věcí Magistrátu hlavního města Prahy
GŘ ÚP – Generální ředitelství Úřadu Práce	SPRSS – Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb
HF – Housing First, program, jež využívá návrat do bydlení jako východisko ne jako cíl, určený pro osoby bez domova, které potřebují intenzivní a komplexní sociální a další podporu	SRB 2021 – Strategie rozvoje bydlení, 2021
HMP – geografické označení města Prahy	SSO – Sekce služeb občanům
HOM MHMP – Odbor hospodaření s majetkem	SSP – Státní sociální podpora
HN – Dávky pomoci v hmotné nouzi	TP – Terénní práce
IPR Praha – Institut plánování a rozvoje HMP	ÚMČ – Úřad městské části
KMB – Kontaktní místo pro bydlení	ÚP – Úřad práce
KP – Komunitní plánování	VTOS – Výkon trestu odnětí svobody
KSPSS – Krajská síť poskytovatelů sociálních služeb	VÚPSV – Výzkumný ústav práce a sociálních věcí
LEG – Legislativní odbor MHMP	ZDR – Zdravotní odbor HMP
LGBTQ+ – Souhrnné označení celého spektra genderových a sexuálních identit (např. lesby, gayové, bisexuálové, transgender)	ZHO/ZO – Zimní humanitární opatření

Příloha č. 1: Detailní popis cílových skupin

Lidé bez střechy a bez bytu: cca 8-12 tisíc osob v Praze

- Osoby **bez střechy** nebo osoby přežívající v provizorním přístřeší včetně nocleháren,
- Osoby **bez bytu** žijící v **azylových domech** či **na ubytovnách**. Do této skupiny jsou zahrnuti i lidé, kteří během pandemie COVID-19 využili služeb **humanitárních hotelů** (viz 3.5) a lidé dočasně pobývajících ve **zdravotnických zařízeních** (i poté, co pominuly primární důvody k hospitalizaci).

Z pohledu strategie prevence a ukončování bezdomovectví jde o nejhroženější skupinu. Je cílovou skupinou jak v oblasti snižování dopadů, tak ukončování. Zároveň jde často o lidi ve složité situaci, pro změnu jejich postavení je často potřeba komplexní (a někdy dlouhodobější) podpora. Potřebují jak byty, tak návaznou podporu.

Jak velká skupina to je? Dostupné analýzy⁹ se v odhadech počtu osob bez střechy a bez bytu částečně rozcházejí. Rozpory jsou nejpatrnější v odhadech počtu osob na ubytovnách, což souvisí s odlišnou metodikou šetření. Přesto lze s vysokou pravděpodobností konstatovat, že počet lidí bez střechy a bez bytu žijících v Praze se pohybuje mezi 8 až 12 tisíci.

Nejvíce lidí je bez střechy (2100–4400 osob, přičemž k druhému číslu se kloní více zdrojů).

Podle rozsáhlého výzkumu Medianu (2020) se dá předpokládat, že osoby bez střechy:

- jsou převážně muži (85 % muži, 15 % tvoří však ženy)
- nejčastěji jsou to osoby v produktivním věku (31-60 let)
- zhruba desetinu všech osob bez střechy však tvoří senioři
- pouze 25 % lidí bez střechy má trvalý pobyt v Praze, 53 % je trvale hlášeno v jiných městech České republiky. Ostatní (22 %) neví či nemají nikde v ČR hlášen trvalý pobyt.
- Ne nevýznamná část lidí bez střechy jsou cizinci¹⁰

Další velká skupina žije na ubytovnách (1200–6400 osob), dále v azylových domech (600–700 osob) a ve zdravotnických zařízeních (cca 400 osob) a v humanitární hotelech (přes 200 lidí).

- O složení těchto skupin zejména na ubytovnách nemáme podrobnější data, nebyly na ně zaměřeny žádné výzkumy

Lidé v nejistém a nevyhovujícím bydlení: cca 10,5 tisíce osob v Praze

- Lidé žijící v nejistých podmínkách přechodného bydlení u příbuzných či známých nebo bez právního titulu k bydlení.
- Lidé žijící v přelidněných bytech, které nesplňují minimální standard bydlení

⁹ Analýza bezdomovectví v Praze, Median 2020, VÚPSV, 2019, Sčítání osob bez domova v České republice 2019: Kategorie bez střechy a vybrané kategorie bez bytu podle typologie ETHOS [Census of Homeless Persons in the Czech Republic 2019: Roofless and Selected Houseless Categories According to the ETHOS]. / Olga NEŠPOROVÁ, Petr HOLPUCH, Kristýna JANUROVÁ, Věra KUCHAROVÁ – Praha: VÚPSV, v. v. i., 2019. - 95 stran – ISBN 9, Platforma pro sociální bydlení, 2021, Výroční zpráva o sociálním bydlení

¹⁰ Dle interní statistiky jednoho z poskytovatelů tvoří je mezi OBN 15 % cizinců, z nich 8 % mimo EU (dlouhodobý průměr, víceméně odpovídající údajům od městské policie). Mezi cizinci je cca 77 % Slováků, 6 % Poláků, 5 % Bulharů atd.

- Lidé žijící v závažně nevyhovujících bytech, kde nejsou naplněny základní standardy pro dlouhodobé bydlení jako tekoucí či teplá voda, funkční okna, elektřina, záchod, koupelna či sprcha, kuchyň nebo kuchyňský kout.

Z pohledu Strategie jde o ohroženou skupinu, jejíž situace se bez podpory může nadále zhoršovat. Je cílovou skupinou v oblasti ukončování. Potřebují byty, mohou potřebovat podporu pro řešení dalších problémů dle individuálních potřeb.

Jak velká skupina to je? Celkem jde přibližně o více než 10,5 tisíce osob žijících v Praze (Platforma pro sociální bydlení 2021).

V nejistém bydlení se nachází 2 000 osob/odhadem až 600 domácností na území města Prahy, více než 8 500 osob žije v nevyhovujícím bydlení, z čehož je 5 900 osob (970 domácností) v přelidněných bytech (v průměru odpovídá 6členné domácnosti v jednom bytě). Ve funkčně nevyhovujícím bytě¹¹, který neodpovídá základním standardům bydlení, je až 3 000 osob/720 domácností¹².

Lidé ohrožení ztrátou bydlení: cca 160 tisíc osob v Praze

- Ohrožení ztrátou bydlení souvisí především s vysokými životními náklady, které znamenají, že potenciální změna situace (ztráta zaměstnání, dlouhodobá nemoc, výpověď z nájemní smlouvy) může být pro domácnost ohrožující
- Pro potřeby této analýzy do této skupiny zahrnujeme domácnosti, které mají vysoké náklady na bydlení (vyšší, než je hranice 35 % měsíčního příjmu, což je hranice, od které vzniká nárok na [Příspěvek na bydlení](#))

Z pohledu strategie prevence a ukončování bezdomovectví tyto lidé potřebují podporu pro udržení bydlení. Jsou cílovou skupinou v oblasti prevence ztráty bydlení, přičemž k tomuto mohou čerpat i jiné nástroje než z oblasti bezdomovectví. Ohrožení těchto lidí dále roste také s aktuálním (přelom 2021/2022) růstem cen energií.

Jak velká skupina to je? Podle šetření domácností EU-SILC 17 % domácností v Praze vydává více než 35 % příjmů na bydlení. Jde o více než 160 tisíc osob žijících v necelých 100 tisících domácnostech¹³.

Podle expertních odhadů jsou v této skupině více zastoupení:

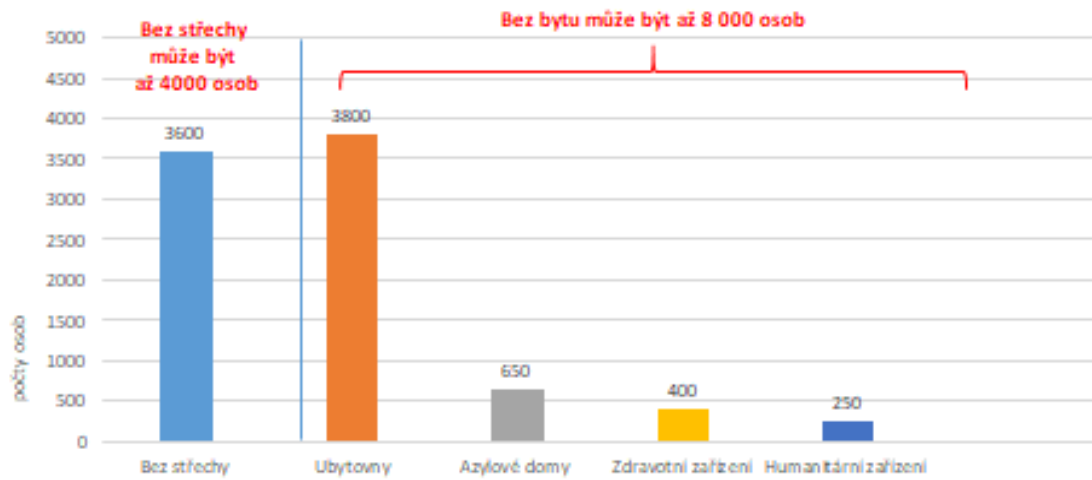
- rodiny s dětmi, specificky samoživitelky a samoživitelé,
- senioři a další nízko-příjmové skupiny
- obecně lidé v nájemním bydlení, kterých je v Praze více než v jiných krajích Česka
- osoby, domácnosti, které řeší dluhové zatížení, insolventi

¹¹ Bez přesných dat jsou pak také další využívané druhy nevyhovujícího bydlení; marigotka bez střechy, chatka apod.

¹² Vychází z podkladových dat [Zprávy o vyloučení z bydlení 2021](#).

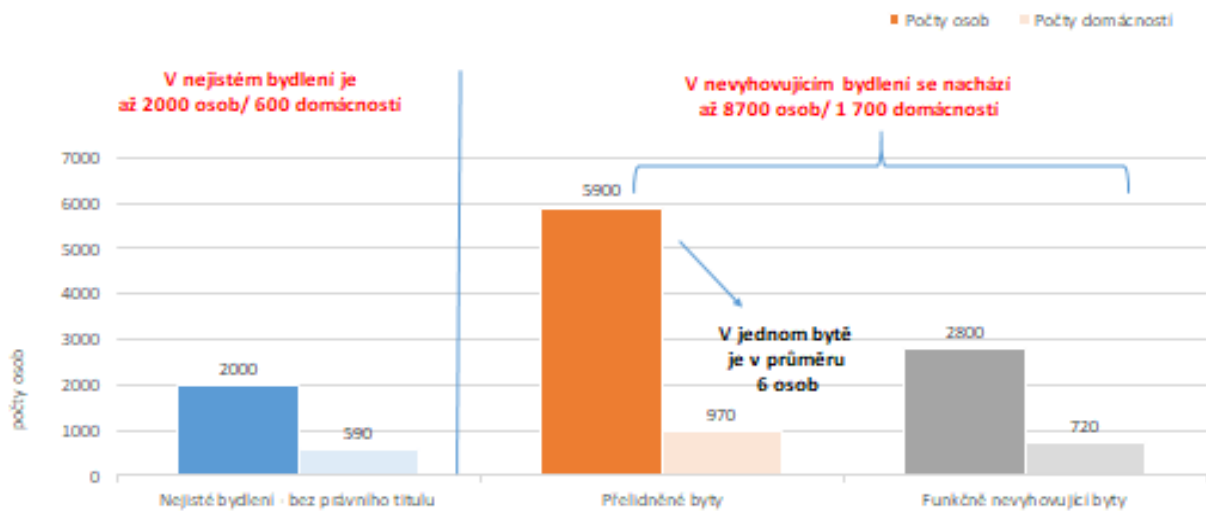
¹³ Vychází z podkladových dat [Zprávy o vyloučení z bydlení 2021](#). Přesnější data ale nejsou na úrovni Prahy dostupná.

Graf 1: Lidé bez střechy a bez bytu, odhady počtu (2019/2020)



Zdroj: Expertní odhad – průměry z dostupných analýz - Mladík 2020, Platforma pro sociální bydlení 2020, VÚPSV 2019

Graf 2: Lidé v nejistém a nevyhovujícím bydlení, odhady počtu (2019/2020)



Zdroj: Expertní odhad - Platforma pro sociální bydlení 2020

Příloha č. 2: Specifické ohrožené skupiny

Do této části zahrnujeme osoby, které spadají do výše uvedených skupin, jsou ale více zranitelné, a tedy potřebují přednostní podporu a ochranu.

DĚTI A MLADÍ LIDÉ

Přes 300 dětí žije v Praze na ubytovnách a v azylových domech, téměř 4 000 jich žije v nevyhovujícím bydlení. Pravděpodobné je vysoké zastoupení rodin s dětmi mezi domácnostmi ohroženými ztrátou bydlení.

- V oblasti **prevence je třeba věnovat specifickou pozornost stabilizaci bydlení domácností, ve kterých žijí děti.**
- V oblasti **ukončování** potřebují přednostní podporu směřující k **rychlé změně situace rodiny s dětmi na ubytovnách, dále rodiny s dětmi v nevyhovujícím bydlení (přelidněné a funkčně nevyhovující byty).**

Proč je to podstatné?

Zkušenost bezdomovectví nebo nejistého bydlení může zásadně omezit **možnosti rozvoje a budoucího uplatnění dětí ve společnosti.** Dětem náleží **specifická ochrana také vzhledem k závazkům v rámci mezinárodních úmluv.**

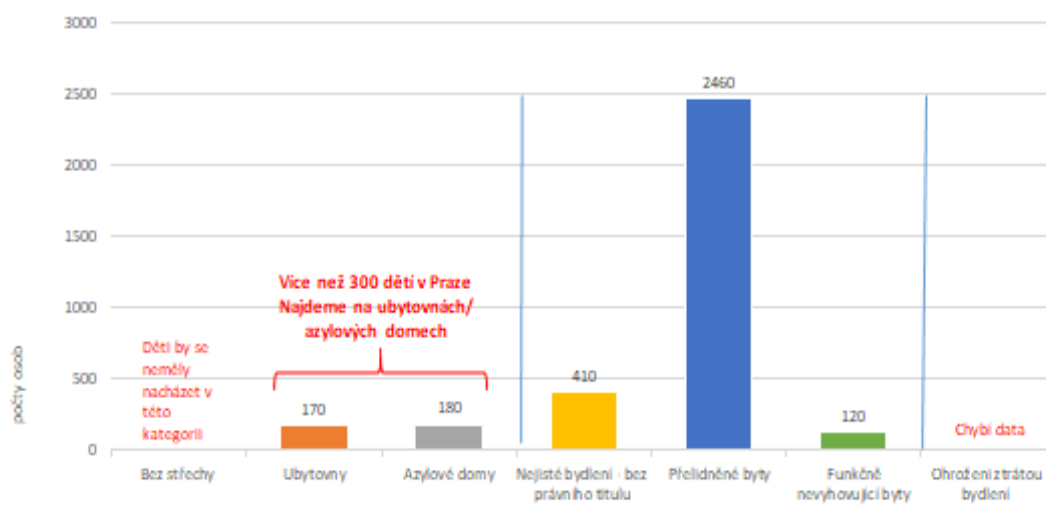
Jak velká skupina to je?

> Děti mezi lidmi bez střechy/bez bytu: Podle dostupných dat neexistuje evidence o dětech, které by byly zcela bez střechy. Děti nicméně stále tvoří **5% obyvatel ubytoven** a více než **čtvrtinu obyvatel azylových domů.**

> Děti mezi lidmi v nevyhovujícím bydlení: Děti tvoří **pětinu osob v bytech bez právního titulu, přes 40 % osob v přelidněných bytech a ve funkčně nevyhovujících bytech (přes 1100 dětí).**

> Děti mezi lidmi s vysokými náklady na bydlení: data pro Prahu nejsou dostupná. Podle odhadů Platformy pro sociální bydlení (2021) tvoří rodiny s dětmi třetinu domácností ohrožených ztrátou bydlení.

Graf č. 3: Děti jako specificky ohrožená skupina, Praha 2019/2020



Zdroj: Expertní odhad – průměry z dostupných analýz - Medián 2020; Platforma pro sociální bydlení 2020; VÚPSV 2019

SENIOŘI/KY

Senioři/ky tvoří **asi desetinu osob bez střechy**, zastoupení jsou i mezi lidmi v nevyhovujícím bydlení. Vzhledem k růstu cen bydlení jsou výrazně ohroženi vysokými náklady na bydlení.

- V oblasti **prevence** tito lidé potřebují specifickou podporu s důrazem na prevenci ztráty bydlení, se zaměřením na dostupnou síť odpovídající podpory, přístup k dávkovému systému a vhodného toku informací.
- V oblasti **snižování dopadů a ukončování** představují senioři skupinu, která **potřebuje přednostní podporu**, navíc lze předpokládat nutnost kombinace s dalšími potřebami

Proč je to podstatné?

Kromě lidskoprávních závazků (důstojné stáří), zkušenost bezdomovectví a ohrožení ztrátou bydlení výrazně násobí zranitelnost a přispívá ke zhoršení fyzického i psychického stavu lidí v důchodovém věku. V rámci této skupiny jsou specificky ohroženi lidé s **nízkými důchody (zejména ženy)**, v exekucích, se zhoršujícím se zdravotním stavem nebo cizinci viz dále

Velmi podstatná je zde **včasná intervence a kombinace více forem podpory** (zdravotně-sociální pomezí).

Jak velká skupina to je?

> Senioři mezi lidmi bez střechy a bez bytu (Medián 2020): Tvoří **téměř desetinu všech osob bez střechy**. Nejvyšší podíl seniorů je v **ubytovnách (jde o pětinu z ubytovaných)**, a **zdravotnických zařízeních (třetina z celkového počtu, tj. více než 100 osob)**. Zejména v léčebnách dlouhodobě nemocných jde téměř o většinu klientů.

> Senioři mezi lidmi v nejistém a nevyhovujícím bydlení: data jsou dostupná jen pro kategorii lidí v nejistém bydlení /bez právního titulu (**přebývajících u známých/přátel apod.**), což se týká **téměř 300 osob**.

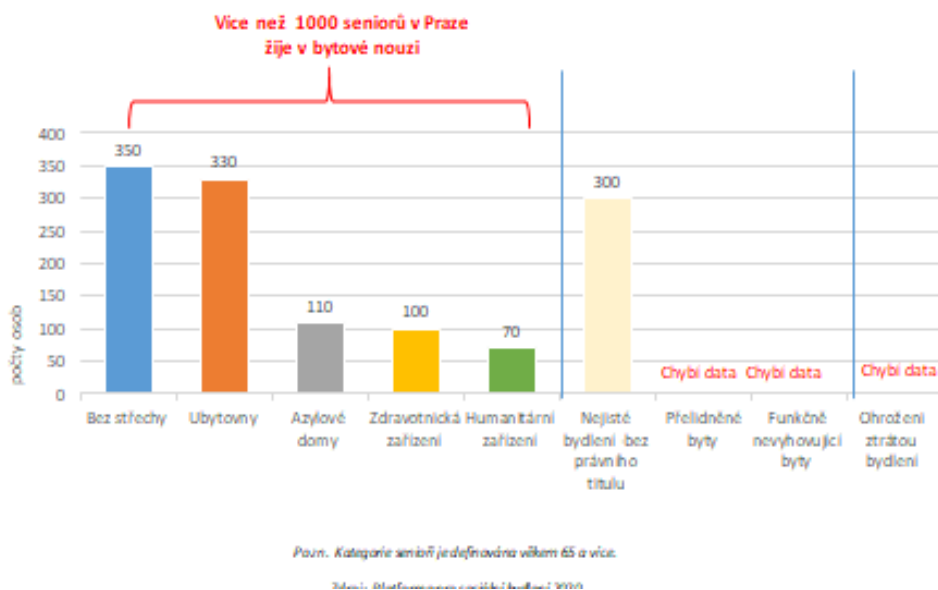
Pro další skupiny (přelidněné byty, funkčně nevyhovující byty) nejsou data dostupná.

> Senioři mezi lidmi ohroženými ztrátou bydlení: Data pro Prahu nejsou dostupná a na úrovni ČR jde o 110 až 150 tisíc domácností seniorů, které jsou zatíženy nadměrnými náklady na bydlení¹⁴.

Mezi seniory počítáme osoby starší 65 let. Do budoucna lze předpokládat zvýšení počtu osob v této skupině, vzhledem ke stárnutí populace, nárůstu počtu osob s nízkým nárokem na důchod nebo zcela bez něj.

¹⁴ Vychází z podkladových dat [Zprávy o vyloučení z bydlení 2021](#). Přesnější data ale nejsou na úrovni Prahy dostupná.

Graf č. 4: Senioři jako specificky ohrožená skupina Praha 2019/2020



ŽENY

Z pohledu strategie prevence a ukončování bezdomovectví je důležité si uvědomit, že **bezdomovectví žen je v mnohem výraznější míře skryté**.

- V oblasti **ukončování a prevence bezdomovectví** jsou ženy potřebující specifickou podporu více ohroženy z hlediska **nižších příjmů**, což specificky dopadá na **samoživitelky**. Dále větší zranitelnosti vůči **domácímu násilí**.
- V oblasti **snížení dopadů** tyto lidé potřebují specifickou podporu vzhledem k větší zranitelnosti vůči **fyzickému a sexuálnímu násilí**.

Proč je to podstatné?

Ženy jsou více zranitelné vůči fyzickému, zejména **sexuálnímu násilí** a vůči **domácímu násilí**. Dále jsou **ohroženy z hlediska nižších příjmů** (nízké důchody, chudoba v seniorském věku, omezená dostupnost neformálních příjmů, gender pay gap).

Skryté bezdomovectví je problematické ve více rovinách. Má mnoho podob, z nichž mnohé nejsou ve veřejném prostoru viditelné (ve fyzickém ani symbolickém smyslu)¹⁵. Ženy bez domova jsou

¹⁵ Skrytost žen bez domova souvisí s několika skutečnostmi. Na jedné straně s tím, jak legislativní rámce a systémy sociálního zabezpečení konceptualizují a reagují na situaci žen bez domova. Respektive, jak a jestli se vůbec zjišťují reálná data v reálném čase s důrazem na bezdomovectví žen. Pokud se data zjišťují, dominují techniky, soustředící se na omezující se na zjišťování v sociálních službách nebo přímo na ulici. Pravděpodobnost, že ženy budou využívat zrovna tyto nástroje pro zvládnání a řešení jejich situace bezdomovectví, je menší než v případě mužů. Tudiž, i pokud by se vedly speciální statistiky, techniky vytváření dat by neukázaly situaci žen bez domova (jelikož podoby jejich bezdomovectví jsou odlišné) a ženy by tedy do statistik zapojeny nebyly. Se systémovou perspektivou skrytosti bezdomovectví žen souvisí i samotná rekonceptualizace toho, co vůbec považujeme za bezdomovectví žen, nebo kdy je žena považována za člověka bez domova.

obvykle definovány něčím jiným než tím, že jsou vyloučeny z bydlení; a to zejména přes péči o druhé nebo jejich postavením v mezilidských, zejména rodinných vztazích – jako matky samoživitelky, oběti domácího násilí, ženy nemocné, nebo osamělé seniorky – ne tedy jako ženy bez domova. Ženy v bezdomovectví se mnohdy spoléhají na neformální podpůrné sítě, které tvoří jejich přátelé, známí i rodinní příslušníci. Tento trend se opakuje napříč evropskými zeměmi během okamžiků, kdy se do bezdomovectví dostávají, a stejně tak i v obdobích bezdomovectví dlouhodobého.

O jak velkou skupinu jde?

> Pro většinu skupiny **chybí data**

Podle výzkumu Mediánu (2020) tvoří **ženy pětinu osob bez střechy**.

LGBT+

- V oblasti **snižování dopadů** potřebují lidé hlásící se k LGBT+ specifickou podporu vzhledem k větší zranitelnosti vůči **fyzickému, sexuálnímu a sexualizovanému násilí**.
- Citlivost ke specifickým potřebám platí i pro oblasti **ukončování a prevence**

Proč je to podstatné?

V mnohém se problémy a strategie LGBT+ lidí bez domova podobá situacím bezdomovectví žen. Víme, že se jedná o znásobenou stigmatizaci. Různé formy násilí, které není vždy viditelné, snadno rozpoznatelné, nemá stálou či stejnou formu jsou častým důvodem k propadu do bezdomovectví.

O jak velkou skupinu jde?

> **chybí data**

CIZINCI

Z pohledu strategie řešení bezdomovectví je pro všechny oblasti zásadní **institucionální rozvoj interkulturní práce** jako asistenční služby kompenzující jazykovou bariéru a usnadňující interkulturní porozumění mezi cizinci a poskytovateli (sociálních a dalších) služeb.

- V oblasti **snižování dopadů** je podstatné **odstraňování překážek pro vstup do pobytových sociálních služeb** (jazyková bariéra, absence nároku na dávky, aj.).
- Citlivost ke specifickým potřebám platí i pro oblasti **ukončování a prevence**

Proč je to podstatné?

Mezi cizinci je nutné rozlišovat mezi **občany Evropské unie**, kteří mají podstatně rozsáhlejší právní ochranu, a občany **ze zemí mimo Evropskou unii**. U druhé zmíněné kategorie je dále nutné rozlišovat druh oprávnění k pobytu (obecně přechodný / trvalý). Specifickou skupinu pak tvoří **osoby v postavení žadatele o mezinárodní ochranu a cizinci s udělenou mezinárodní ochranou**.

Obecně tito lidé potřebují speciální podporu jednak kvůli jazykové a kulturní bariéře, ale i pro větší zranitelnost kvůli rasové, etnické či náboženské diskriminaci.

Přístup cizinců do národních systémů sociálního zabezpečení, či k sociálním službám se váže na výše zmíněný druh oprávnění k pobytu¹⁶. Specifickým problémem je pak nízký či dokonce žádný starobní důchod, přičemž vážnější je situace u žen cizinek.

O jak velkou skupinu jde?

> Pro většinu skupiny **chybí data**.

Podle odhadů městské policie nemá **pětina osob bez střechy české občanství**. Jde jak o občany Slovenska, tak dalších států EU, kteří mají odlišný jazyk (Bulharsko, Rumunsko), tak pravděpodobně i občany ze zemí mimo EU, zejména Ukrajinu. Z dat Medianu (2020) vyplývá, že nejčastějšími cizinci bez domova jsou Slováci (18 %).

LIDÉ V INSTITUCÍCH (DĚTSKÉ DOMOVY, VĚZNICE)

*Osoby žijící v současné době v institucích, mají stabilitu dočasného bydlení, avšak **ohroženi jsou do budoucna**. Včasná podpora je klíčová pro stabilizaci a prevenci zhoršení jejich soc. situace.*

- *Tito lidé představují specifickou skupinu v oblasti **prevence**, kde je podstatná včasná **identifikace a nabídnutí adekvátní podpory** (zprostředkování bydlení, aj.)*

Proč je to podstatné?

Osoby žijící v současné době v institucích jsou ohroženi do budoucna, kdy se může jejich situace a nárok na bydlení změnit – a vzhledem k příjmu, zdravotní situaci, záznamu v trestním rejstříku, omezeným sociálním sítím nebo z řady dalších důvodů pro ně bude obtížné získat komerční bydlení.

Do této skupiny zařazujeme **osoby ve věznicích** či v **domovech na půl cesty a taky mladé dospělé, opouštějící instituce nahrazující rodinnou péči**. Specifickou kategorií tvoří lidé, kteří budou v budoucnu opouštět veřejné instituce v rámci procesu **deinstitucionalizace** (reformy psychiatrické péče a transformace sociální péče).

O jak velkou skupinu jde?

Z vězení je ročně propuštěno okolo 930 osob s trvalým pobytem na území hl. m. Prahy.

Z ústavních zařízení pro děti průměrně odchází kolem **40 dětí / mladých dospělých ročně**.¹⁷

¹⁶ Viz Proč mají cizinci v Česku ztížený přístup k bydlení? Zápisky z kulatého stolu Střecha nad hlavou ze dne 16. června 2015. Praha: Poradna pro integraci, 2015.

¹⁷ Data poskytnutá OSPOD Hlavního města Prahy ukazují, že v roce 2021 bylo zletilých čtyřicet čtyři dětí/mladých lidí v ústavních zařízeních v Praze (s trvalým i bez trvalého bydliště v Praze) a v ústavních zařízeních mimo Prahu (s trvalým bydlištěm v Praze). Mezi tyto zařízení počítáme

Příloha č. 3: Specifické potřeby

Potřeby osob v bytové nouzi mohou být velmi různorodé. V některých případech je problémem nedostupnost bydlení (např. z finančních důvodů nebo kvůli diskriminaci), jindy je třeba pracovat s komplexem problémů, které lidem brání si byt udržet nebo získat. Jde o problémy, které obvykle nejsou a ani nemají být řešeny přímo nástroji v oblasti bezdomovectví. **Identifikace těchto problémů je podstatná pro nastavení spolupráce se subjekty, které na řešení daných problémů spolupracují, vytvářejí multidisciplinární tým.** Zároveň je třeba mít na paměti, že komplexita a vzájemné násobení problému vyžaduje **spolupráci mezi více aktéry.**

V této části vycházíme z dostupných výzkumů, s nimiž pracujeme i v předchozí části, dále ze zkušenosti poskytovatelů služeb a dalších forem podpory. Kvantifikace je bohužel možná jen u osob bez střechy a bez bytu. Pro další skupiny nejsou odhady dostupné.

ZDRAVOTNÍ STAV
<p><i>Opatření v oblasti bezdomovectví by měla být provázána se zdravotní péčí, k níž mají velmi omezený přístup zejména osoby bez střechy. Pro další skupiny je podstatná dostupnost psychické a psychiatrické péče. Tyto skupiny se vzájemně překrývají.</i></p> <ul style="list-style-type: none">● V oblasti prevence a ukončování bezdomovectví je důležité nastavení podpory zejména v provázanosti podpory v oblasti psychického zdraví.● V oblasti snížení dopadů je důležité zajistit přístup k základní zdravotní péči (praktický lékař, gynekologie, zubní péče), psychologické, psychiatrické a adiktologické péči a přizpůsobit prostory, kde je péče poskytována pohybovým limitům osob.
ZÁVISLOSTI
<ul style="list-style-type: none">● Se závislostmi se potýká přes 1200 osob bez střechy (Median 2020). Podle odhadů z výzkumu společnosti Medián se mezi lidmi bez střechy se závislostí na alkoholu potýká téměř třetina lidí¹⁸, s drogovými závislostmi asi desetina.● Pro další skupiny nemáme data, větší ohrožení je ale mezi osobami zcela bez přístřeší.
DUŠEVNÍ ZDRAVÍ
<ul style="list-style-type: none">● S problémy v oblasti duševního zdraví se potýká přes 1700 osob bez střechy. Mezi lidmi bez střechy přiznává každý druhý člověk přítomnost psychických problémů (deprese, úzkosti, psychózy aj.). Explicitně je třeba také zmínit OBN s duálními diagnózami; jakákoliv práce s touto CS vyžaduje intenzivní spolupráci s psychiatrickými zařízeními a rozšíření multioborových terénních týmů (case-managementových služeb). Velká zátěž je v této chvíli na sociálních odborech MČ, které nemají dostatečnou kapacitu pro dlouhodobé provázení klienta.● Pro další skupiny nemáme data, výzkumy nicméně ukazují úzkou provázanost mezi zhoršeným duševním zdravím a nestabilním bydlením, dlouhodobě nízkými a nejistými příjmy, aj.

školská zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy (dětské domovy, dětské domovy se školou, výchovné ústavy, diagnostické ústavy a zařízení pro děti cizince), pobytové sociální služby (domovy pro osoby se zdravotním postižením) a zařízení sociálně-právní ochrany dětí (zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc).

¹⁸ Z před covidových (rok 2019) statistik pražské záchytné stanice plyne, že 22 % osob, které zde byly umístěny, byli lidé bez přístřeší

FYZICKÉ PROBLÉMY

- S fyzickými zdravotními problémy se potýká **téměř 1300 osob bez střechy**. Mezi lidmi bez střechy je více než **třetina**, která udává přítomnost **vážných fyzických zdravotních problémů**.
- Pro další skupiny nemáme data, větší ohrožení je ale mezi osobami zcela bez přístřeší.

PŘEDLUŽENÍ

Vzhledem k nízkým nezabavitelným částkám lidem v exekuci obvykle nezbude ze mzdy dostatečný příjem pro získání nebo udržení bydlení.

- V oblasti **ukončování i prevence je řešení předlužení nezbytnou podmínkou pro stabilizaci bydlení**.

Dluhy a návazné exekuce mohou být jak příčinou bezdomovectví, tak překážkou pro jeho ukončení. Exekuce mj. také znemožňují osobám bez domova zajištění dostatečných příjmů, případně je tlačí do šedé ekonomiky.

- Předlužení se týká téměř **3000 osob bez střechy**. Podle odhadů z výzkumu společnosti Median se **mezi lidmi bez střechy naprostá většina lidí potýká s vysokými dluhy a exekucemi**. 80 % těchto lidí ví o tom, že exekuce mají.
- U dalších skupin nemáme data, podle zkušenosti poskytovatelů sociálních služeb se **problém dluhů týká všech skupin**. V r. 2017 bylo v Praze vedeno exekuční řízení proti 90 062 osobám.

ZKUŠENOST S NÁSILÍM A AGRESIVITOU, SEXUÁLNÍM NÁSILÍM

Násilí je častou zkušeností lidí bez střechy, zvláště pak žen a LGBTQ+. Lidé v bytech jsou ohroženi domácím násilím.

- Opatření v oblasti **snižování dopadů** musí respektovat **bezpečí různých skupin a nabízet možnost pracovat se zkušeností násilím**. Toto platí i pro oblast **ukončování**.
- Citlivost k **domácímu násilí** je podstatná i pro oblast **prevence**.

- Zkušenost s násilím a agresivitou má **přes 1300 osob bez střechy**. Podle odhadů z výzkumu společnosti Median má **mezi lidmi bez střechy téměř třetina lidí zkušenosti s fyzickým napadením** (v průběhu posledního roku), téměř 40 % pak přiznává zkušenosti s agresivitou. **Pětina žen** pak přiznává zkušenosti se **sexuálním násilím**, u mužů jsou čísla výrazně nižší.
- U dalších skupin nemáme data, podle zkušenosti poskytovatelů jde o specifický problém u lidí v bytech – týká se nevyhovujícího a nejistého bydlení, stejně jako i osob ohrožených ztrátou bydlení – **hrozba domácího násilí**.

NEDOSTUPNOST STABILNÍHO ZAMĚSTNÁNÍ

Přístup k zaměstnání není samo o sobě řešením problematiky bezdomovectví, adekvátně ohodnocené stabilní zaměstnání je nicméně pro lidi v produktivním věku podstatné pro stabilitu

bydlení a vlastní pocit důstojnosti.

- V oblasti **snížování dopadů** je podstatný přístup k možnosti jednorázového výdělků.
- V oblasti **ukončování může** podpora k získání adekvátně ohodnoceného stabilního zaměstnání být podstatná pro stabilitu bydlení.

- **Nedostupnost stabilního zaměstnání** vnímá jako problém přes 3 000 osob bez střechy. Podle odhadů z výzkumu společnosti Median (2020) **mezi lidmi bez střechy, naprostá většina (přes 80 %) nemá přístup ke stabilní práci**, přibližně čtvrtina pracuje bez smlouvy, necelá pětina na dočasné smlouvy, dohody. Stabilní práci přitom většina z těch, co ji nemají, považuje za klíčový nástroj pro změnu své situace.
- U dalších skupin nemáme data.

NEDOSTUPNOST PRÁVNÍ OCHRANY

Lidé bez přístřeší nebo ohrožení ztrátou bydlení mají vzhledem k finanční situaci a omezeným znalostem minimální přístup k právním ochraně. To znamená že **legislativně garantovaná ochrana pro ně není v praxi vymahatelná**.

- Pro všechny oblasti je proto podstatná **dostupnost bezplatného právního poradenství a zastoupení**.

K nedostupnosti právního poradenství chybí data, opakovaně se ale vyskytují v požadavcích poskytovatelů jako bariéra pro získání/udržení bydlení – a to jak v oblasti **občanského**, tak **pracovního práva, problematiky dluhů a insolvence** nebo **antidiskriminačního zákona**.

Příloha č. 4: Prostorové rozmístění

Data pro prostorové rozmístění na úrovni městských částí jsou dostupná pouze pro osoby bez střechy. Absentují data pro osoby bez bytu¹⁹, v nejistém a nevyhovujícím bydlení.

Většina osob bez střechy se zdržuje v širším centru Prahy (zejména v denních hodinách), tedy v městských částech Praha 1 – Praha 10, v ostatních částech Prahy jsou to spíše jednotky procent.

- Nejvyšší podíl osob bez střechy v denních hodinách připadá na Prahu 1, lidé bez domova jsou v této městské části koncentrováni přes den, nocovat chodí většinou do jiných městských částí, které nabízejí větší soukromí i bezpečí.
- Největší počet osob bez střechy v nočních hodinách byl tedy zjištěn na Praze 9 a představuje celých 30 % sečtených osob. Městská část Praha 9 skýtá místa vhodná k nocování.

Dny pak lidé tráví a své ekonomické a sociální potřeby řeší v jiných městských částech. Další výraznější podíly jsou na Praze 1, 5 a 8²⁰, v ostatních městských částech jsou podíly nižší, a i zde vidíme, že na MČ mimo širší centrum připadají pouze nižší jednotky procent.

¹⁹ V sčítání, které bylo provedeno v roce 2020 Medianem, nebyly rozlišeny osoby dlouhodobě žijící na ubytovnách (městských nebo komerčních) z důvodů bytové nouze od osob žijících na ubytovnách z důvodů zaměstnání.

²⁰ Někteří zastupitelé MČ Praha 8 doplnili v této souvislosti informaci, že vysoké procento v této MČ souvisí s lokací FN Bulovka také lokací jediné Protialkoholní záchytné stanice v Praze, v těsném sousedství org. DROP IN.

Tabulka 1: Prostorové rozmístění osob bez střechy v jednotlivých městských částech BĚHEM DNE

MČ	Podíl osob bez střechy (odhady podílu BĚHEM DNE)
Praha 1	13 %
Praha 2	2 %
Praha 3	6 %
Praha 4	9 %
Praha 5	8 %
Praha 6	12 %
Praha 7	7 %
Praha 8	13 %
Praha 9	3 %
Praha 10	9 %
Praha 11	2 %
Praha 12	2 %
Praha 13	2 %
Praha 14	2 %
Praha 15	2 %
Praha 16	1 %
Praha 17	1 %
Praha 18	1 %
Praha 19	0 %
Praha 20	1 %
Praha 21	1 %
Praha 22	1 %

Tabulka 2: Prostorové rozmístění osob bez střechy v jednotlivých městských částech BĚHEM NOCI

MČ	Podíl osob bez střechy (odhady podílu BĚHEM NOCI)
Praha 1	10 %
Praha 2	0 %
Praha 3	7 %

Praha 4	3 %
Praha 5	9 %
Praha 6	5 %
Praha 7	6 %
Praha 8	9 %
Praha 9	30 %
Praha 10	5 %
Praha 11	3 %
Praha 12	5 %
Praha 13	4 %
Praha 14	2 %
Praha 15	2 %

Příloha č. 5: Aktuálně realizovaná opatření

Prevence

Když mluvíme o prevenci, máme na mysli prevenci ztráty bydlení a předcházení krizovým situacím. Prevence ztráty bydlení je systém, jehož využití umožňuje předejít ztrátě domova domácností, které dosud žijí ve standardním bydlení.

Cílovou skupinou jsou lidé ohrožení ztrátou bydlení – 160 tisíc osob/100 tisíc domácností.

Opatření s CS lidé ohrožení ztrátou bydlení na úrovni státu

Na úrovni státu je klíčovým aktérem Úřad práce ČR, jehož hlavním nástrojem v oblasti prevence je příspěvek na bydlení. Příspěvek na bydlení má domácnostem s nižšími příjmy pomáhat s pokrytím nákladů, a tedy udržení stávajícího bydlení. Není na něj vázána sociální práce.

Na příspěvek na bydlení má nárok vlastník bytu, osoba, která byt užívá na základě služebnosti (věcného břemena) nebo nájemce a podnájemce bytu, a dává v Praze více než 35 % příjmu na bydlení. Dávka je rozdílem mezi reálnými uznatelnými náklady na bydlení (reálné náklady nebo tzv. normativní náklady, pokud jsou nižší) a 35 % čistého příjmu domácnosti (nebo její částkou živobytí, pokud je vyšší než příjem).

V roce 2021 bylo vyplaceno celkem 1 750 800 dávek (měsíčně tedy v průměru 145 900 vyplacených dávek) příspěvku na bydlení s celkovými výdaji v hodnotě 6 617 200 000 Kč. Proti roku 2020 se přitom jedná o meziroční pokles o 4,8 %.

- příspěvek na bydlení žádá jen malá část lidí, která by na něj měla nárok, což limituje možnost stabilizace, případně přímo přispívá ke ztrátě bydlení. Podle dat ze SLDB příspěvek na bydlení v Praze čerpá 17 %, tedy méně než pětina těch, kteří mají vysoké náklady na bydlení. Podstatným faktorem je zde stigma (lidé se stydí požádat), neznalost lidí ohledně nároku, výrazné změny podmínek v posledních letech.
- Dalším problémem jsou velmi nízko stanovené normativní náklady na bydlení (dle zákona o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb. v platném znění), tedy stropy, které limitují výši vyplacené dávky. Ty jsou výrazně nižší než aktuální nájem v Praze (srov. analýzy Deloitte).
- Systém navyšování také nezohledňuje aktuální prudký růst cen energií.

Opatření s CS lidé ohrožení ztrátou bydlení na úrovni HMP

V posledních letech dochází v Praze k rapidnímu rozvoji programů prevence řešení bezdomovectví. Přesto jde o oblast, do které proudí nejnižší podíl financí, a u jednotlivých aktivit a pozic teprve dochází k jejich přesnému vymezení a stabilizaci.

Základním nástrojem je vznik Kontaktních míst pro bydlení na úrovni MHMP (OBF) a jednotlivých městských částí a dále Poradci pro nájemníky, kteří nabízejí konzultace pro lidi v obecních bytech²¹. V závislosti na potřebách konkrétních městských částí se také mohou zaměřovat na komunitní práce, stížnosti nebo sousedské spory.

²¹ Podle odhadů OBF obvykle asi pětina nájemníků v městských bytech potýká s problémy

Pro rozvoj těchto služeb je důležité metodologické vedení a vyjednávání s městskými částmi (více část e). Aktivita jsou financovány projektově. Některé aktivity jsou provázány s podporou, kterou nabízí Fond rozvoje dostupného bydlení nebo nábytková banka.

	Popis + kapacity (2020)	Zdroj financí	Evaluaace
Kontaktní místa pro bydlení	KMB v současnosti (podzim 2021) existují na Praze 3, 7, 10, 12, 14, 22 , připravuje se vznik na Praze 17. V KMB pracovalo celkem 7 osob , s kapacitou podpořit konzultacemi 1750 osob ročně . KMB nabízejí základní konzultaci v oblasti bydlení a návaznost na další služby	ESF	K těmto projektům nejsou zatím dostupné evaluaace , pouze případové studie / zkušenosti z Prahy 7, kde KMB funguje nejdéle.
Poradci pro nájemníky	Konzultace pro lidi v obecních bytech. Kromě MHMP (OBF) v současnosti (2021) Poradci působí na Praze 3, 7 a 10 , s kapacitou podpořit okolo 300 domácností intenzivnější práci, 1500 jednorázovou konzultaci .		
Metodologické vedení a jednání MČ	Rozvoji těchto služeb, metodologickému vedení a vyjednávání s městskými částmi se v roce 2021 věnovaly další tři osoby zaměstnané na OBF. Jak kapacity pro metodologickou podporu, tak pro jednání s městskými částmi (celkem 2 úvazky) jsou pro rozvoj preventivních opatření klíčová.	MHMP	

Prostorové rozmístění

Služby prevence pokrývají méně než třetinu městských částí. Vzhledem k tomu, že obvykle cílí převážně na obyvatele dané městské části, nevedou k vyšší koncentraci lidí ve zranitelné pozici na území, tedy nevytvářejí pnutí. Problematická je nicméně absence dostupnosti podpory v místech, kde opatření chybí.

Tabulka 3: Rozmístění opatření prevence v rámci Prahy

	Kontaktní místa pro bydlení	Poradna pro nájemníky
Praha 1		
Praha 2		
Praha 3	ANO	ANO
Praha 4		
Praha 5		
Praha 6		
Praha 7	ANO	ANO
Praha 8		
Praha 9		

Praha 10	ANO	ANO
Praha 11		
Praha 12	ANO	
Praha 13		
Praha 14	ANO	
Praha 15		
Praha 16		
Praha 17	ANO	
Praha 18		
Praha 19		
Praha 20		
Praha 21		
Praha 22	ANO	
CELKEM	7 KONTAKTNÍCH MÍST	3 PORADNY PRO NÁJEMNÍKY

Spolupráce a metodické vedení

Klíčoví aktéři

Spolupráce s ÚP funguje na úrovni osobních kontaktů. Zároveň naráží dlouhodobý problém přetížení kapacit a s ním spojené zpoždění výplaty dávek. MHMP SOV realizuje pravidelná setkání se zástupci Krajské pobočky ÚP pro HMP, kde jsou projednávána témata a možnosti spolupráce pracovníků KoP a sociálních pracovníků ÚMČ. Taktéž byla uspořádána setkání v návaznosti na územní spádovost, kdy se sešli zástupci KoP a NSD s pracovníky ÚMČ a sjednávali možnosti případových setkání a konkrétní nastavení spolupráce. Vzhledem k tíživé personální situaci na ÚP ČR se tato setkání dále nerozvíjela.

Fungování Kontaktních míst pro bydlení koordinuje **pracovník OBF**, od 12/2021 je zapojený druhý pracovník. OBF zabezpečuje přímou podporu KMB pod MHMP včetně poradenství pro nájemníky. OBF koordinuje **spolupráci s MČ**, komunikuje s metodiky a poradci KMB a MČ, rozvíjí pozici inovátora. Zapojené MČ přímo poskytují podporu občanům žijícím na jejich území.

Metodiky

Pro jednotnou kvalitu práce a efektivní spolupráci je potřeba zajištění metodického vedení. Níže proto jmenujeme stávající metodické podklady. Postupně **vzniká Metodika pro kontaktní místa pro bydlení**, která by měla sjednotit kvalitu práce a nastavit praxi aplikovatelnou pro spolupráci MHMP napříč městskými částmi.

Tabulka 4: Metodické podklady relevantní pro oblast snižování negativních dopadů bezdomovectví

Metodika	Zpracovatel
Metodika pro kontaktní místa pro bydlení, plánována na 2023	OBF MHMP
Statut Fondu podpory bydlení	FPB

MHMP SOV zpracoval metodický materiál Doporučený postup pro činnosti sociálních kurátorů (sociální pracovníci ÚMČ Praha 1-22, kteří se věnují práci s osobami ve výkonu trestu odnětí svobody, osobám bez domova, dětem opouštějícím ústavní zařízení po zletilosti, osobám se závislostním chováním a po ukončení nařízené léčby zařízení, aj.). Jedná se o multidisciplinární spolupráci na celé škále oblastí, které vězněné osoby nejčastěji řeší (dluhová problematika, ztráta bydlení, zaměstnání, přerušené rodinné vazby, závislostní chování, aj.).

Snižování negativních dopadů

U snižování negativních dopadů, máme na mysli přístup zaměřený na **snížení rizik a škodlivých účinků** spojených s životem v bezdomovectví pro jednotlivce, komunitu a společnost jako celek. Pro opatření a nástroje, které zde popisujeme a vyhodnocujeme je společný důraz kladený na snížení škod, **zatímco bezdomovectví pokračuje.**

Cílovou skupinou jsou lidé bez střechy a bez bytu, až 12 tisíc osob.

Opatření s CS lidé bez střechy/bez bytu na úrovni státu

Na úrovni státu je klíčovým aktérem **Úřad práce**, jehož hlavním nástrojem v oblasti snižování negativních dopadů jsou **dávky pomoci v hmotné nouzi (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a dávka mimořádné okamžité pomoci)**. Pro lidi bez bytu, zejména v ubytovnách, byl dlouho podstatnou dávkou doplatek na bydlení, vzhledem k tomu, že příspěvek na bydlení nebylo možné vyplácet do nestandardního bydlení bez trvalého bydliště (typicky ubytovna).

Dávky pomoci v hmotné nouzi mají pomoci lidem, jejichž "celkové sociální a majetkové poměry neumožňují uspokojení základních životních potřeb". Dávky jsou spojeny s kontrolou majetkových poměrů a příjmů domácnosti. Dále je kontrolováno, zda jedinec projevuje "snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním" (registrace mezi uchazeči o zaměstnání, docházení na pravidelné schůzky na ÚP, případný prodej majetku aj.).

- Tyto dávky by měly být podle zákona spojeny se sociální prací, v praxi jsou ale kapacity úřadu práce pro sociální práci velmi omezené.
- Lidé bez střechy obvykle svým příjmem splňují nárok na některou z dávek pomoci v hmotné nouzi, mnohdy ale nesplní další podmínky (např. jsou sankčně vyřazeni z evidence uchazečů o zaměstnání).

- Praxe přináší celou řadu dalších komplikací; nejasné vymezení osoby v hmotné nouzi podle zákona, resp. širě správního uvážení²² nejasné vymezení účelu MOP²³, nejednotná praxe sociálních šetření, aj.

Dávky HN tak v důsledku čerpá jen zlomek lidí, podle výzkumu Medianu (2020) **čerpá některou z dávek jen 10 až 30 % osob bez střechy.**

Opatření s CS lidé bez střechy/bez bytu na úrovni HMP

Snižování negativních dopadů zahrnuje aktivity, které představují v současnosti hlavní těžiště aktivit v oblasti bezdomovectví, do kterého směřuje největší podíl financí. I zde dochází v posledních letech k rapidnímu rozvoji poskytovaných služeb. Opatření se zaměřují primárně na lidi bez střechy.

Registrované sociální služby

Výsadní roli zde hrají především registrované sociální služby, které tvoří v oblasti snižování dopadů páteří síť služeb, zejména tedy pro lidi bez střechy. Jedná se organizace poskytující služby podle zákona o sociálních službách (zákon 108/2006 Sb.). Většina těchto služeb je zároveň zahrnuta v tzv. Krajské síti, jde především o azylové domy a noclehárny, které poskytují možnost dočasného ubytování, dále pak nízkoprahová denní centra (NDC) a terénní programy.

	Popis + kapacity (2020)	Náklady + Zdroj financí	Evaluace
Azylové domy	Azylové domy poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. V Praze je v současnosti 15 azylových domů pro cílovou skupinu osob bez přístřeší (celkově je v krajské síti 25 AD), s kapacitou 403 lůžek pro rodiny s dětmi, a 502 pro jednotlivce , z čehož je 14 v AD určených jen pro ženy (84 v domech jen pro muže). Součástí AD je poskytování sociálního poradenství.	71 310 606 Kč / základní krajská síť (převážně z ESF) <i>Nezahrnuje úhrady uživatelů (do 3000 Kč/měsíc)</i>	Standardy jsou stanoveny platnou legislativou. Ze strany MHMP probíhá sběr dílčích statistických dat a při změnách v Krajské síti také metodická dohlídka formou místního šetření. Evaluace ve vztahu k měření efektů neprobíhají.
	Dům s ošetřovatelskou službou – ADOS , který nabízel 26 lůžek pro muži i ženy nad 18 let ve zhoršeném zdravotním stavu , doléčení po propuštění z nemocnice. V době zpracování této analýzy procházel transformací.	<i>rozpočet HMP</i>	
Noclehárny	Noclehárny zajišťují základní hygienické zázemí a přenocování. V Praze je 6 nocleháren Noclehárny s kapacitou 318 osob, z toho 75 pro ženy . Výrazný podíl těchto lůžek je koncentrován na Lodi Hermes (135 lůžek pro muže, 45 pro ženy). Noclehárny nabízejí při příchodu/odchodu možnost konzultace se sociálním pracovníkem, který by měl napojit jedince na další služby.	36 128 616 Kč/ základní krajská síť	
Nízkoprahová denní centra	Nízkoprahová denní centra (NDC) nabízejí pomoc při uspokojování základních životních potřeb (osobní hygiena a zajištění stravy) a základní sociální poradenství. V Praze je aktuálně 7 NDC (63 úvazků),	41 084 786 Kč/ základní krajská síť	

²² "...za osobu v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi považovat též osobu...", dále na nedostatek metodického vedení sociální práce na ÚP (redukována jen na administraci dávek), "výpadky" ve výplatách,

²³ Např. účel dávky "újma na zdraví", kde z dávek nelze hradit léky, poplatky za recepty apod)

	<p>která jsou koncentrována převážně v centrální části HMP. Otevření dalšího NDC na Praze 10 je plánováno na průběh roku 2022.</p>		
Terénní programy	<p>Náplní terénních programů je vyhledávání potencionálních uživatelů sociálních služeb v jejich přirozeném prostředí, pomoc při řešení některých složitých situací (doprovod při vybavení dokladů, kontaktování pomoci specialistů apod.) V roce 2021 bylo financováno 59 úvazků pro tuto cílovou skupinu.</p>	40 570 275 Kč/ základní krajská síť	

Opatření dle úkolů MHMP

Zimní humanitární opatření – v zimním období (standardně mezi 1.12. a 31.3.) jsou realizována tzv. zimní humanitární opatření. V rámci nich se otevírají nová zařízení a navyšují kapacity některých stávajících služeb. Dostupné evaluace ukazují, že **zimní opatření jsou maximálně využívána²⁴ a výrazně přispívají k ochraně zdraví a životů lidí bez domova.**

Mobilní výdej stravy – výdej stravy je organizován tak, aby bylo minimalizováno lokální zatížení. Kromě zajištění základních potřeb je tak cílem větší rozmístění služeb na území HMP.

	Popis + kapacity	Objem / zdroj financí	Evaluace
Zimní humanitární opatření	<p>V rámci ZHO byly pro rok 2020/2021 navyšovány kapacity nocleháren (140 lůžek), krizového bydlení v režimu 24/7 (78 míst) a provoz 4 nízkoprahových denních center. Posíleny byly terénní programy (denní a noční), posílena je koordinace ve formě centrální dispečinku a mobilní aplikace. Do ZHO byly zapojeny i další návazné služby (včetně opatření z důvodu onemocnění Covid).</p>	18 415 082 Kč/ financované z rozpočtu HMP na základě jednorázových úkolů pro CSSP	Evaluace je každoročně zajišťována CSSP
Mobilní výdej stravy	<p>CSSP v roli koordinátora podporuje nevládní organizace při výdeji stravy a materiální pomoci pro osoby bez domova v síti výdejů. MVS je v současnosti realizován na 9 MČ, mezi realizátory je dohromady 5 organizací poskytujících sociální služby lidem bez domova.</p>	7 600 000 Kč /Aktivity jsou financované z rozpočtu HMP na základě jednorázových úkolů pro CSSP	K MVS nejsou dostupné evaluace

Zdravotní opatření v rámci aktivit snižování dopadů

Reakce na pandemii COVID (viz dále) a rozvoje zimních opatření ukazuje, podle dostupných evaluací, jak na rozvoj různých forem, tak i kvality a koordinace sociálních služeb umožňující snižování dopadů poměrně slabě zůstává pokryta oblast zdraví.

Specializované ordinace U Bulhara, provozovaná organizací Naděje, poskytuje lidem bez domova základní zdravotní, stomatologické a gynekologické služby. Velká část pacientů nechodí k lékaři opakovaně a nemají platné zdravotní pojištění. V roce 2022 zahájí provoz nová ordinace pro osoby bez

²⁴ Historicky nejvyšší kapacita nocleháren byla v zimě 2020/21 intenzivně využívána (87 % a více procent). Jedinou výjimku tvořila loď Hermes, která byla využívána jen z 50 %, částečně ale v důsledku protiepidemických opatření.

domova, kterou bude provozovat Armáda spásy. Další služby nabízejí Medici na ulici, a to zejména základní zdravotnické ošetření přímo v terénu nebo kamenných ošetřovnách.

Na rozdíl od ostatních výše popsaných služeb, jsou tyto služby financovány jen projektově nebo dobrovolníky.

	Popis + kapacity	Zdroj financí	Evaluace
Základní zdravotní, zubařské a gynekologické služby	V době realizace této zprávy (rok 2021) v Praze nabízela lidem základní zdravotní, zubařské a gynekologické služby ordinace vázaná na NDC u Bulhara. Ordinace je zde navázaná na nízkoprahové denní centrum. Roční počet pacientů ordinace je 1500. Stabilizované pacienty (zejména ubytované v AD) se posléze) daří registrovat u běžného praktického lékaře.	ESF	Částečná vyhodnocení z probíhajících o projektu ²⁵
Medici na ulici	Medici na ulici poskytují základní zdravotnické ošetření (případně navázání na další místa zdravotní podpory) pravidelně na několika místech v Praze. V roce 2020 došlo k navázání spolupráce s Armádou spásy za účelem spolupráce s terénním programem a vytvořením služby na sociálně-zdravotním pomezí.		
Mobilní ošetřovna DROP IN na Florenci	Poskytuje výměnu injekčního materiálu a nabídku HR materiálu. Uvnitř vozu probíhá asistence při zdravotní sebepečí a testování na infekční choroby. Dále je nabízeno sociální, zdravotní a adiktologické poradenství. K běžnému HR materiálu jsou vydávány navíc základní potraviny a případné ochranné pomůcky (v návaznosti na protiepidemiologická opatření). Navázaná je zde také spolupráce s Domem světla v Karlíně.		

Aktivity na podporu městských částí

HMP každoročně poskytuje účelové neinvestiční dotace městským částem na podporu projektů v oblasti nízkoprahových služeb pro osoby bez domova. Městské části tyto aktivity spolufinancují minimálně z 15 %, což vypovídá o určité politické ochotě se na preventivních aktivitách podílet. Ve většině případů se jedná o projekty realizované poskytovateli v krajské síti, které zajišťují zintenzivnění práce s lidmi bez střechy formou peší terénní práce nebo mobilní sociální služby.

Pro roky 2020 a 2021 je průměrná výše nákladů na tyto projekty 4 180 753 Kč (při součtu financování ze strany MČ a MHMP). MHMP tyto projekty financuje z prostředků z rozpočtu HMP.

Dobrovolnické, komunitní a další návazné aktivity

Na území HMP působí také množství dobrovolnických a jiných organizací, které neposkytují přímo sociální služby, ale angažují se v pomoci lidem v bytové nouzi. Může se jednat o různé formy potravinové či materiální pomoci či jiné aktivity. V období pandemie Covid také tyto iniciativy

²⁵ <https://www.mzcr.cz/wp-content/uploads/2021/11/informacni-brozura-1.-faze.pdf>

pomáhaly s distribucí ochranných pomůcek. Organizace jsou také často propojené se sociálními službami, na které mohou v případě potřeby odkazovat osoby v nouzi. Řadíme sem také komunitní centra organizací Jako doma a Farní charity Praha 1, které poskytují komplexní podporu ženám v bytové nouzi zahrnující individuální sociální práci. Nejedná se ale o registrované sociální služby, nejsou financovány v rámci krajské sítě

Prostorové rozmístění

Služby a opatření snižování dopadů cílící na lidi bez střechy jsou v současnosti disproporčně koncentrovány v některých městských částech. Problém se týká zejména rozmístění nízkoprahových denních center, které se nachází pouze na území Prahy 1, Prahy 2, Prahy 3, Praha 6, Prahy 7 a Prahy 8. Terénní programy naopak pokrývají celé území HMP. Na některých městských částech jsou zároveň doplněné v rámci projektů podpory MČ v oblasti nízkoprahových služeb (ať už se jedná o pěší terénní práci nebo mobilní sociální službu).

Koncentrace ambulantních a pobytových služeb vede k nepřiměřené zátěži lokalit a ke snížení kvality života tamních obyvatel (včetně lidí bez střechy) a veřejnosti. Vznik většího množství nízkokapacitních NDC rozprostřených po území HMP by také umožňoval efektivnější práci s jednotlivými klienty. V rámci snah o decentralizaci došlo v poslední době k několika opatřením:

- snížení kapacity nízkoprahového denního centra Naděje U Bulhara, kde bude nadále provozována zdravotní péče, případně dojde k dalšímu snížení kapacity nízkoprahového denního centra
- snížena kapacita služeb Armády spásy na Praze 7, odkud se část kapacit přesunula na Prahu 10 díky nově vzniklému domu se zvláštním režimem (v roce 2022 se zde počítá s dalším snížením kapacit díky otevření nového zařízení v Malešicích).
- od roku 2019 je realizován tzv. mobilní výdej stravy, jehož cílem je kromě zajištění samotného výdeje stravy i větší rozmístění služeb pro osoby bez domova. Jde tak i o snahu ulevit některým lokalitám, kde je vysoká koncentrace osob bez domova.
- V roce 2022 se plánuje otevření NDC na Praze 10. Na Praze 8, 10 a zejména pak 9 je nejvíce azylových domů.

Tabulka 5: Rozmístění opatření snižování dopadů v rámci Prahy

	Zařízení			Služby před den			Zdraví		
	AZYL.DOMY	NOCLEHÁRNÝ	ZO – KRIZOVÉ CELODENNÍ UBYT.	NDC	STRAVA	HYGIENA	ZDRAV.ASISTENCE	ODBOBNÝ LÉKAŘ	ADOS
Praha 1				2x	8x	3x	2 x		
Praha 2	1x	3x		1x				1x	
Praha 3	1x	1x		1x	2x	1x			
Praha 4	2x								
Praha 5		1x			1x				
Praha 6	1x			1x	2x	1x			
Praha 7	2x	2x	1x	1x	2x	1x	2x		
Praha 8	3x	2x	1x	1x	2x	1x			
Praha 9	4x								1x
Praha 10	3x				2x				
Praha 11					1x				
Praha 12									
Praha 13									
Praha 14					1x				
Praha 15									
Praha 16	1x								
Praha 17									
Praha 18					1x				
Praha 19									
Praha 20									
Praha 21									
Praha 22									
CELKEM	18x	9x	2x	7x	22x	7x	4x	1x	1x

Spolupráce a metodické vedení

Klíčoví aktéři

Většina aktivit v této oblasti je realizována poskytovateli registrovaných sociálních služeb podle zákona o sociálních službách. Klíčovým aktérem je zde **SOV MHMP**, který zastává roli zadavatele a správce krajské sítě sociálních služeb. Jako takový může na základě předem daných kritérií konkrétní sociální službu zařadit do Krajské sítě a financovat.

Důležitým aktérem je i **Centrum sociálních služeb Praha**, které kromě poskytování konkrétních služeb působí i v roli koordinátora některých aktivit (zimní opatření, COVID), kdy má zároveň možnost distribuovat finanční prostředky na tyto účely mezi další organizace. Do aktivit jsou výrazně zapojeni také poskyvatelé jednotlivých služeb, proaktivně formující jejich podobu a zacílení.

Existující mechanismy spolupráce

V rámečcích níže uvádíme případy stávajících spoluprací včetně nastavených mechanismů, garantů a zapojených aktérů.

Zimní humanitární opatření

- **Garant koordinace:** CSSP
- **Zapojení:** NNO: Armáda spásy, Naděje, Arcidiecézní charita Praha, R-Mosty, Jako Doma, Farní charita Praha 1, Drop In, Progressive, Sananim. Městské organizace: Zdravotnická záchranná služba, Městská poliklinika Praha a Městská policie, Dopravní podnik hlavního města Prahy. Státní nemocnice i pražská hygiena, kurátoři městských částí a další instituce.

Dispečink CSSP funguje v režimu 24/7 a zprostředkovává lidem bez střechy sociální služby, propojuje organizace a instituce zapojené do systému zimních opatření a eviduje potřeby a kapacity jednotlivých zařízení. Se začátkem zimních humanitárních opatření 2021/2022 zároveň CSSP spouští nové webové stránky www.bezdomova.eu, které obsahují návody pro širší i odbornou veřejnost, jak poskytovat pomoc osobám bez domova. V sezóně 2020/2021 i 2021/2022 jsou zavedena i další protiepidemická opatření.

Terénní služby – sociální služby (terénní programy) + nízkoprahové a dobrovolnické služby; na jaře 2020 pod názvem Distribuční terén

- **Garant koordinace:** Jan Desenský
- **Zapojení:** SOV MHMP; NNO: Armáda spásy, CSSP, ČAS, Drop In, Farní Charita P1, FCHP1 – Program Máří, Friendship Prague, Jako doma, K Srdci klíč, Maltéžská pomoc, Naděje, Neposeda, Progressive, SANANIM; nízkoprahové služby: Medici na ulici, Místní místním, Přestupní stanice + soc. kurátor Pavel Pěnkava

Skupina terénních služeb vznikla za účelem distribuce základních hygienických pomůcek v první vlně pandemie; skupina se postupně transformovala z distribučního terénu na sdílení know-how pražského terénu – funguje pro sdílení informací, vzájemné posílení při potřebě vyjednávání s krajem apod. Skupina se setkávala v periodicitě 1 x 14 dní začátkem pandemie, nyní 1 x měsíc online – 1 x 2 měsíce. Skupina má rozvojové plány z hlediska posílení kvality práce: 1 x půl roku workshop; stáže v různých službách apod. Skupina funguje na základě nastavených principů²⁶. Skupinu koordinuje a svolává J. Desenský, rozhodování je konsensuální, tok informací a témata k řešení fungují na základě potřeb účastníků/ic.

Nyní je aktivita pověřeného koordinátora financována z projektu České asociace streetwork²⁷.

Terénní program: Multidisciplinární tým

- **Garant koordinace:** Jan Desenský
- **Zapojení:** Armáda Spásy ČR, Medici

K sociální službě Terénní program (Armáda spásy v České republice, z.s.) byli přijmutí tři medici a jedna terapeutka. Jejich práce spočívá ve specifické podpoře osob bez domova, kteří se nedostávají k standardní zdravotní péči, a jsou pro ně vysoko prahové i sociální služby. Cílem je dostat zdravotní ošetření a terapii k osobám přímo v terénu ve spolupráci s terénními pracovníky, kteří navazují osoby bez domova do sociální služby. Terénní program k naplňování cíle využívá i zdravotně-hygienickou

²⁶ DOBROVOLNOST (memoranda a smlouvy o vstupu do skupiny nejsou potřeba) / NEZÁVISLOST (skupina má dva koordinátory ze služeb a za SOV MHMP) / 3.TRSPARENTNOST (všechny kroky jsou konzultovány skupinou, informace bez souhlasu skupiny nejdou třetím stranám) / PROPOJENOST (koordinátoři se snaží propojit terénní služby a organizace bez registrace s MHMP, Policií a dalšími aktéry) / ČASOVÁ NENÁROČNOST (účast ve skupině nevyžaduje časovou náročnost, v době klidu – online setkání 4x do roka a 1 ročně osobní setkání, jinak komunikovat přes tabulku a emaily). /OTEVŘENOST (nebojíme se pojmenovávat aktuální problémy).

²⁷ Společně a odborně – podpora spolupráce a kvality nízkoprahových sociálních služeb, reg. Č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/19_098/0015188.

stanici. Chceme tento způsob práce rozvíjet, jelikož se nám daří sanovat potřeby například osob s duální diagnózou.

Nyní je aktivita financována ze soukromých zdrojů.

Platforma „Duální stoly“

- **Garant koordinace:** APAS
- **Zapojení:** Armáda spásy, BONA ops, FOKUS Praha, Kaleidoskop, Magdaléna ops, Drop-IN, SANANIM, Progressive, Baobab, ESET Help, Psychiatrická nemocnice Bohnice, Ledovec, Kolpingovo dílo v ČR, FOKUS Liberec, Jako Doma

Platforma pro sdílení know-how a dobré praxe v oblasti sekundární a terciální prevence v podpoře osob s duální diagnózou (kombinace onemocnění z okruhu SMI a závislosti). Pravidelné setkávání v některé ze zapojených organizací. Struktura setkání: aktuální informace ze služeb, diskuze nad jedním odborným tématem, kazuistická skupina.

V této oblasti funguje celá řada dalších, často méně formálních dílčích spoluprací, např. Food not Bombs, Místní místním, Duální stoly²⁸ a další.

Metodiky

Pro jednotnou kvalitu práce a efektivní spolupráci je potřeba zajištění metodického vedení. Níže proto jmenujeme stávající metodické podklady. Jak můžeme vidět, stávající metodické podklady jsou **nejrozvinutější pro oblast snižování negativních dopadů – metodiky se soustřeďují nejen na pracovníky a pracovnice, ale i na širší veřejnost.**

Existují i doporučené sjednocující postupy pro městské části a mechanismy nastavující sociální práci v humanitárních hotelech a hotelech.

Tabulka 6: Metodické podklady relevantní pro oblast snižování negativních dopadů bezdomovectví:

Metodika	Zpracovatel
Metodika pro práci s lidmi bez domova II., veřejná metodika pro pracovníky*ce CSSP a širší veřejnost, 2021	CSSP
Nastavení a harmonogram činností sociální práce v humanitárních hotelech-hostelech (interní metodika), 2021	SOV MHMP, CSSP
Doporučený postup pro Úřady městských částí Praha 1–22 k řešení nepříznivé sociální situace v oblasti bydlení	SOV MHMP

²⁸ Informace o této méně známé pracovní skupině dostupné zde: <https://dualni-stoly6.webnode.cz/>

Doporučený postup MHMP pro sociální pracovníky-sociální kurátory ÚMČ Praha 1–22	SOV MHMP
--	----------

Ukončování bezdomovectví

Ukončováním bezdomovectví máme na mysli systém, který umožňuje, že pokud se člověk dostane do situace bezdomovectví, přijde o svůj domov, existují nástroje pro to, aby bydlení rychle získal. Mluvíme o zabydlování prostřednictvím poskytování bytu jako stabilního a bezpečného místa k životu, a sociální podpory.

Cílovou skupinu zde tvoří lidé bez střechy a lidé v nejistém a nevyhovujícím bydlení – až 22 tisíc osob.

Opatření s CS na úrovni státu

Na úrovni státu je klíčovým aktérem Úřad práce ČR, který může prostřednictvím výplaty dávek na bydlení přispět k pokrytí nákladů na bydlení. Podobně jako u oblasti prevence hrají dávky a jejich pravidelná výplata významnou roli pro stabilizaci nízkopříjmových domácností v oblasti bydlení, zde jde zejména o příspěvek na bydlení (viz 5.1).

Zároveň hrají dávky podstatnou roli při podpoře pro pokrytí vstupních nákladů na bydlení. Zde jde zejména o dávky pomoci v hmotné nouzi, které nabízejí větší flexibilitu (dávky jsou vypláceny podle aktuálních výdajů, nikoliv zpětně jako je tomu u Příspěvků na bydlení). Typickým příkladem může být možnost využití dávky mimořádné pomoci na pokrytí jednorázových nákladů spojených s kaucí.

Data ohledně dávek čerpaných v rámci zabydlování nejsou dostupná.

Opatření s CS na úrovni HMP

Stejně jako u oblasti prevence, i v oblasti ukončování bezdomovectví dochází v posledních letech k rapidnímu rozvoji opatření. Klíčovou faktorem je ochota, přesněji politický závazek MHMP poskytovat byty nejvíce ohroženým skupinám.

Zabydlování v městských bytech

Od roku 2019 došlo v Praze ke změně pravidel pro přidělování bytů MHMP lidem v sociální tísní. Kromě snížení prahu pro podání žádosti přinesla nová pravidla transparentní bodový systém, který výrazně prioritizuje osoby s větší mírou zdravotních rizik, sociálních problémů, v těžší bytové situaci (aktualizace Pravidel na základě usnesení RHMP č. 2278 ze dne 20.9.2021).

HMP eviduje k 24. 6. 2022 celkem 2 708 žádostí o byt BOST (podané od října 2018), od celkem 2 568 unikátních žadatelů. 1 055 žádostí bylo vyřazeno pro nesplnění vstupních podmínek (bytová nouze, max. příjem ad.), 1 147 žádostí bylo doporučeno k řešení pracovní skupinou pro posuzování žádostí. Z toho byla s 393 žadateli podepsána nájemní smlouva a předán byt. Rodiny tvoří 57 % z nových nájemníků BOST, celkem jich je 223, v těchto rodinách žije téměř 500 dětí.

Aktuální tabulka evidence žádostí k 30. 6. 2022

nová	120	4%
doporučeno	754	28%

nesplňuje	1055	39%
odloženo	184	7%
úplná	31	1%
podpis NS	393	15%
v tisku	2	0%
nabídka bytu	21	1%
vyřazeno	148	5%
celkem	2708	100%

U klientů, kde je indikována určitá míra potřeby pro podporu v bydlení, jsou k dispozici návazné sociální služby. Tuto potřebu podpory vyhodnocuje vždy sociální pracovník ÚMČ, ve které se byt nachází. Pokud je vyhodnoceno, že je podpora u konkrétního klienta potřebná (a nikdo jiný ji v danou chvíli nezajišťuje), jsou osloveni poskytovatelé registrovaných sociálních služeb zařazení v rámci Doplňkové sítě pro úkoly spojené s podporou v bydlení.

	Popis + kapacity	Zdroj financí	Evaluace
Podpora v bydlení – Zabydlování	Jedná se o podporu osobám s přiděleným bytem, v roce 2021 poskytovalo služby tzv. zabydlování 13 organizací v celkovém rozsahu 41 úvazků , s kapacitou nabízet podporu téměř 330 domácnostem. ²⁹	30 683 954 Kč / Doplňková síť	Není dostupná celková evaluace. Probíhá ale pravidelný sběr statistických dat od poskytovatelů, na základě kterých probíhá vyhodnocování.
Koordinace a procesní zajištění na úrovni MHMP	Zvýšení poptávky po bytech HMP, s sebou neslo také větší nároky na OBF, kde došlo k navýšení počtu pracovníků na OBF (5 úvazků) i SOV MHMP vznikly pozice, které zajišťují různou formu podpory procesu zabydlování v městských bytech.	3 000 000 Kč OBF, SOV/ projektové (ESF)	

Městská nájemní agentura

Vzhledem k omezené kapacitě městských bytů vznikla v roce 2021 Městská nájemní agentura (MNA), s cílem snižovat bariéry (vnímaná rizika) ze strany majitelů pro vstup domácností v bytové nouzi na soukromý bytový trh. MNA představuje systém³⁰, který umožňuje pronajímat soukromé byty cílovým domácnostem, přičemž MNA na sebe přebírá část rizik, které by jinak vlastníky od pronájmu bytu odradily. Za prvních devět měsíců fungování (duben-prosinec 2021) se takto podařilo získat 15 bytů. Na městskou agenturu je navázán garanční fond nájemného, který umožňuje kompenzovat možné výpadky příjmu (neobsazený byt, aj.).

Městská nájemní agentura je financována z rozpočtu MHMP jako pilotní projekt, na základě jeho vyhodnocení by mělo být nastaveno dlouhodobější financování. Finanční náklady pro období mezi

²⁹ 8 DOMÁCNOSTÍ – 1 Úvazek

³⁰ inominátní smlouvy o poskytnutí bytu mezi vlastníkem a Městskou nájemní agenturou, která následně byt standardně pronajímá cílové domácnosti.

květnem a listopadem 2021 činí 3 288 773 Kč. Ty zahrnují úvazky pracovníků, právnícké služby a garanci plateb při výpadku nájemníka.

Podpora projektů MČ v oblasti bydlení

Jedním ze zaměření účelových neinvestičních dotací na projekty městských částí je i oblast bydlení (viz výše). MHMP finančně podporuje aktivity jako je zajištění kaucí, pomoc se stěhováním, pořízení základního vybavení a návazné sociální poradenství. Nabídky v této oblasti v současnosti ale využívá jen minimum městských částí (MČ Praha 3 a MČ Praha 10).

Průměrné náklady v letech 2020 a 2021 činily 326 250 Kč.

Prostorové rozmístění

U opatření v oblasti ukončování bezdomovectví je prostorové rozmístění většinou odvislé od lokality přidělovaných bytů (případně jiných forem stálého bydlení).

Spolupráce a metodické vedení

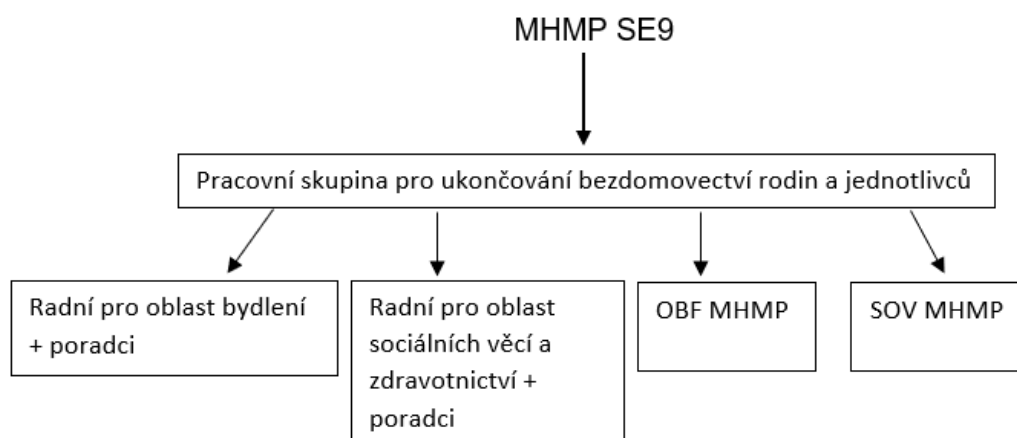
Klíčoví aktéři

Významným aktérem je **OBF MHMP** jako poskytovatel bytů, odpovědný za proces jejich přidělování, **dále SOV MHMP**, který nastavuje kapacity pro sociální služby/sleduje a vyhodnocuje potřebnost. Zabydlování je realizované v úzké spolupráci s **poskytovateli sociálních služeb**.

Existující mechanismy spolupráce

Sociální práci v rámci zabydlování koordinuje SOV MHMP. Pro účely koordinace byly vytvořeny metodiky pro městské části a úřady městských částí a pro poskytovatele sociálních služeb. Postupně probíhá proces zajišťování nastavených postupů spolupráce. Pravidelně probíhají koordinační setkání v rámci aktérů uvnitř MHMP, setkání mezi MHMP a poskytovateli. Nepravidelně se odehrávají setkání, do kterých jsou zahrnuté také městské části.

Pracovní skupinu pro ukončování bezdomovectví rodin a jednotlivců koordinuje SE9 MHMP. Tato **PS** sdružuje 1 x měsíčně radního pro oblast bydlení, radní pro sociální věci a zdravotnictví, poradce radních, OBF MHMP, SOV MHMP za účelem plánování a uzavírání dohod v agendě ukončování bezdomovectví.



Zabydlování
<ul style="list-style-type: none"> ● Garant koordinace: OBF MHMP ● Zapojení: SE9 MHMP, SE5 MHMP, SOV MHMP, poskytovatelé soc. služeb, ÚP, Fond rozvoje dostupného bydlení, Nábytková banka, správcovské firmy, MČ
Na základě Pravidel pronájmu a prodlužování doby nájmu bytů a ubytovacích místností v objektech HMP nesvěřených MČ ze dne 5. 8. 2019, stanovených kvót jednotlivých cílových skupin pro obsazování bytů z usnesení Rady HMP č. 1587 ze dne 3. 8. 2020, Metodiky pro sociální pracovníky úřadů městských částí a Metodiky Krajské doplňkové sítě viz níže.

Metodiky

Zásadním podkladem, který nastavil a transparentně určuje mechanismy získání a prodlužování nájmu v bytech MHMP jsou Pravidla pronájmu a prodlužování doby nájmu bytů MHP, na tento dokument navazují stanovené kvóty i metodika poskytovatelů sociálních služeb zařazených v Doplňkové síti HMP, kteří poskytují podporu v zabydlení. Pro tuto oblast je rovněž důležitý stávající jednotný doporučený postup pro úřady městských částí.

Tabulka 7: Metodické podklady relevantní pro oblast snižování negativních dopadů bezdomovectví:

Tabulka 8: Metodika	Zpracovatel
Pravidla pronájmu a prodlužování doby nájmu bytů a ubytovacích místností v objektech MHP nesvěřených MČ, veřejný dokument (usnesení RHMP č. 2278 ze dne 20.9.2021).	OBF MHMP
Stanovené kvóty jednotlivých cílových skupin pro obsazování bytů z usnesení Rady HMP č. 1587 ze dne 3. 8. 2020.	OBF MHMP; SOV MHMP
Metodika pro poskytovatele sociálních služeb zařazených v Doplňkové síti HMP pro úkoly podpory bydlení	SOV MHMP
Doporučený postup pro Úřady městských částí Praha 1–22 k řešení nepříznivé sociální situace v oblasti bydlení	SOV MHMP

Průřezové opatření

Průřezová opatření zahrnují ta opatření, která pokrývají více než jednu oblast a aktivity, které nejsou zaměřené přímo na osoby v bytové nouzi/ohrožené bytovou nouzí.

Opatření s CS na úrovni MHMP

Aktivity na základě rozhodnutí Rady – finanční a materiální podpora

Mezi základní podpůrné nástroje patří Nábytková banka, díky které je zajišťováno obstarávání nábytku a dalšího bytového vybavení osobám v sociální tísní. Náklady za provoz Nábytkové banky za rok 2021 činí 3 100 000 Kč. Nábytková banka je pak zvláště důležitá v procesu zabydlování v městských bytech.

Fond podpory bydlení realizovaný Výborem dobré vůle Nadace Olgy Havlové, který umožňuje žádat o finanční podporu pro získání nebo udržení bydlení lidem, s nimiž spolupracují sociální služby. Potřebnost nadačního fondu souvisí s dopady pandemie COVID a s limity fungování dávkového systému (pozdní výplaty dávek, omezená možnost proplácení kaucí, aj.). Za dobu fungování fondu bylo vyplaceno celkem 103 příspěvků v úhrnné výši 1.935.001 Kč prostřednictvím 3 individuálních neinvestičních dotací. K vyhodnocení jednotlivých fází fondu jsou dostupné evaluace. Od srpna roku 2022 bude nahrazen Sociálním nadačním fondem hlavního města Prahy, ve kterém je oblast bydlení jednou ze čtyř priorit.

Aktivity poskytují nezbytnou materiální a finanční podporu, která je pro udržení/získání bydlení klíčová, ale mnohdy jinak nedostupná. Opatření jsou financována z rozpočtu MHMP.

Aktivity na úrovni městských částí – oblast zaměstnanosti

Aktivity v oblasti zaměstnanosti představují pro osoby v bytové nouzi možný zdroj financí, což je důležité pro všechny výše zmíněné oblasti. MHMP finančně podporuje aktivity zaměřené na zprostředkování zaměstnávání různého typu a návazné sociální poradenství. Zapojení MČ vypovídá o určité politické ochotě se podílet na řešení problematiky bezdomovectví. Většinou se jedná o zaměstnání související s péčí o veřejný prostor.

- Některé projekty nabízí možnost dlouhodobého zaměstnání, někdy i s možností zaměstnání na hlavní pracovní poměr s doprovodnou sociální prací, který může pomoci k celkovému zlepšení situace

Jiné zprostředkovávají spíše krátkodobou práci, případně příjmy potřebný např. k zaplacení poplatků za vyřízení dokladů, v těchto případech jde spíše o snižování dopadů.

V roce 2020 se v této oblasti zapojilo 7 městských částí, v roce 2021 to bylo 6 městských částí. Pro roky 2020 a 2021 je průměrná výše nákladů na tyto projekty 8 463 991 Kč (součtu financování ze strany MČ a MHMP). MČ se na financování projektů podílejí 15 %, minimální spoluúčast na mzdách klientů je 50 %. K těmto projektům jsou k dispozici dílčí zhodnocení ve formě závěrečných zpráv.

Opatření s jinými CS a jejich provázanost s výše popsanými opatřeními

Vzhledem ke specifickým potřebám cílové skupiny jsou ve všech oblastech v rámci (prevence, snižování dopadů, ukončování) problematiky bezdomovectví důležité i služby a další opatření/aktéři, které nemají primárně CS lidé v bytové nouzi/ohrožené bytovou nouzí, ale která mohou pomoci při řešení specifických potřeby uvedených v kapitole 2.3. Tyto služby obvykle nejsou primárně zacílené na osoby v bytové nouzi. Klíčovou otázkou je **nastavení dostatečných kapacit a spolupráce**.

Poskytovatelé specializovaných sociálních a zdravotních služeb

I přes výrazný rozvoj v posledních letech (zejména v oblasti snižování dopadů) není ve většině oblastí nastavena systematická spolupráce. Chybí provázanost a koordinace zdravotních služeb se sociálními. Následující tabulka nabízí přehled stávajících služeb, jejich kapacity (dle informací SOV) a identifikuje v jakých oblastech je v současnosti nastavená spolupráce.

Tabulka 9: Přehled potřebných specializovaných služeb, jejich kapacit a zapojení do oblastí prevence, snižování dopadů a ukončování bezdomovectví

Potřeba (viz kap 2.3)	Poskytovatelé služeb (případně jiné formy podpory)	Nastavení spolupráce v jednotlivých oblastech		
		Prevence	Snižování dopadů	Ukončování
Zdraví	Adiktologické služby – aktivně spolupracují se službami pro osoby bez přístřeší , neboť se jejich CS v mnoha ohledech protínají, jsou členy různých koordinačních skupin (např. k zimním humanitárním opatřením nebo distribučnímu terénu).	<i>ad hoc / individuální</i>	Systematická spolupráce	<i>ad hoc / individuální</i>
	Oblast duševního zdraví – důležitá je zejména spolupráce s nově vznikajícími centry duševního zdraví (CDZ) a komunitními týmy v rámci probíhající reformy péče o duševní zdraví. Dlouhodobě chybí kapacity psychiatrické a psychologické pomoci.	<i>ad hoc / individuální</i>	Zahájeno/pilot	<i>ad hoc / individuální</i>
	Nemocnice, záchytné stanice – zdravotnické služby nejsou pro tuto cílovou skupinu často dostupné. Pokud jsou, tak často ne v dostatečných kapacitách.	<i>ad hoc / individuální</i>	Zahájeno/pilot (nemocnice, záchytné stanice, intervenční tým rámci ZHO)	<i>ad hoc / individuální</i>
Dluhy	Dluhové poradenství – v oblasti dluhové problematiky působí na území HMP několik organizací. Poptávka po dluhovém poradenství dlouhodobě převyšuje její nabídku³¹, nejsou pokryty všechny městské části	<i>ad hoc / individuální</i>	x	<i>ad hoc / individuální</i>
Právní zastoupení	Právní a občanské poradny – Občanské poradny poskytují široké spektrum odborných služeb pro osoby v obtížné životní situaci, Existují i organizace poskytující bezplatné právní poradenství. Chybí systematická bezplatná právní podpora / zastoupení v oblasti bydlení.	<i>ad hoc / individuální</i>	<i>ad hoc / individuální</i>	<i>ad hoc / individuální</i>
Násilí, diskriminace	Bílý kruh bezpečí	<i>ad hoc / individuální</i>	<i>ad hoc / individuální</i>	<i>ad hoc / individuální</i>

Úřady městských částí

³¹ V rámci sociálních služeb je tomu tak i z důvodu nemožnosti financovat některé formy pomoci z dotace na sociální služby (zejména činnosti vykonávané právníkem). To limituje možný rozvoj kapacit odborného sociálního poradenství zaměřeného na tuto problematiku. Pro roky 2022-2024 je ale přesto plánován rozvoj sociálních služeb zaměřených na dluhové poradenství. V současnosti je v Praze k poskytování služeb v oblasti oddlužení akreditováno 13 organizací, které jsou tak oprávněny mj. k sepsu a podávání insolvenčních návrhů. Jednotlivé poradny jsou rozmístěny na území 7 městských částí.

Úřady městských částí Praha 1-22 (správní obvody) vykonávají v sociální oblasti celou řadu úkonů³², z nichž mnohé jsou přímo či nepřímo související s pomocí lidem v bytové nouzi nebo ohrožených bytovou nouzí. ÚMČ vykonává přenesenou působnost podle zákona o pomoci v hmotné nouzi, kdy poskytuje poradenství za účelem předcházení nebo řešení hmotné nouze, a přenesenou působnost podle zákona o sociálních službách, kdy poskytuje pomoc a podporu fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci.

- Zajišťují výkon funkce sociálního kurátora pro dospělé osoby, kterým hrozí sociální vyloučení, provádí terénní sociální šetření a depistážní činnost,
- Mají možnost plánovat v oblasti sociálních služeb metodou komunitního plánování. Zajišťují i koordinační činnost, kdy zprostředkovávají různé formy pomoci od dalších aktérů.

Postihují tak v důsledku všechny oblasti v rámci problematiky bezdomovectví.

Pobytové služby sociální péče

I vzhledem ke složení cílové skupiny osob bez domova, resp. jejích podskupin se specifickými potřebami (viz kapitola 2.2 Senioři a kapitola 2.3 – Zdravotní stav), hrají klíčovou roli i pobytová zařízení sociální péče. Zejména se jedná o registrované služby domovy se zvláštním režimem (DZR) a domovy pro seniory (DS). HMP se dlouhodobě pohybuje pod celorepublikovým průměrem v počtu lůžek v tomto typu zařízení, jak ukazují data ČSÚ.

Ke konci roku 2021 bylo v Krajské síti zařazeno 2411 lůžek v domovech pro seniory a 1175 lůžek v domovech se zvláštním režimem (50 z nich určené specificky pro cílovou skupinu osob bez přístřeší). Část z těchto lůžek se ale nachází mimo území HMP v zařízeních, které v současnosti procházejí transformací, čímž dochází k výraznému snížení potřebné kapacity lůžek.

Legislativní nastavení

Cílem této části je poukázat na limity, na které intervence narážejí, překážky, které snižují efekt aktivit nebo ho výrazně prodlužují a z pohledu potřeby podpory prodražují jednotlivé procesy. Zároveň ale také identifikují oblasti, u nichž by bylo vhodné, aby se zástupci MHMP proaktivně zapojili do politické debaty/legislativního procesu.

Jednotlivé problémy vyžadují podrobnější rozpracování, tabulka pouze identifikuje oblasti, na které je třeba zaměřit pozornost. Problémy byly identifikovány v rámci pracovních skupin a při zpracování analytické části textu. Přehled je strukturován podle odpovědnosti jednotlivých ministerstev.

Tabulka 10: Přehled problémů na úrovni legislativního nastavení / nastavení politik na národní úrovni, které zásadně omezují řešení problematiky bezdomovectví

Ministerstvo	Popisovaný problém	Legislativní změna
Ministerstvo spravedlnosti		
	Nízké příjmy osob v exekuci	Navýšení nezabavitelné částky

³² Jedná se o činnosti uložené především zákony č. 108/2006 Sb. a č. 111/2006 Sb.

	Omezená dostupnost insolvence (vysokoprahovost)	Snazší dostupnost oddlužení
Ministerstvo pro místní rozvoj	Neadekvátně vysoké náklady na bydlení	Regulace cen bydlení
	Dostupnost sociálních bytů závisující na politické situaci	Zákon o sociálním bydlení
Ministerstvo práce a sociálních věcí / Úřady práce	Zpoždování výplaty dávek (HN, SSP)	Kapacity a nastavení procesů v rámci ÚP
	Nejednotnost postupů a výplat HN dle různých pracovišť ÚP	
	Disproporčně nižší podíl financí na sociální služby, který jde Praze (8,08 %)	Systém přerozdělování financí mezi kraji / nastavení hladiny mezd
	Dávky na bydlení nereagují na růst cen bydlení	Zvyšování normativních nákladů na bydlení
	K upřesnění: dávky HN v družstevním bydlení / zařazení zabydlování do systému sociálních služeb (specializovaná služba)	
Ministerstvo zdravotnictví / pojišťovny	K upřesnění: Financování zdravotní péče pro lidi bez domova	

Opatření zahájená v souvislosti s pandemií nemoci COVID jako příležitost

Po vypuknutí pandemie a vyhlášení karantény v březnu 2020 reagovala Praha řadou opatření. Díky těmto opatřením se podařilo omezit šíření COVID-19 v populaci osob bez domova i přenos onemocnění na zaměstnance služeb a širší veřejnost. (Zdroj: evaluace ZO).

- Kapacity končících zimních humanitárních opatření byly transformovány do režimu 24/7 a dále využívány.
- Lidem bez střechy byly propláceny náklady na ubytování ve vybraných komerčních ubytovnách, vybudovala se také dvě stanová městečka a bylo zahájeno hledání a pronajímání

hostelů. Těmito opatřeními byla zajištěna možnost dodržování karanténních opatření pro přibližně 500 osob.

- Možnost dočasného ubytování osob nakažených COVID-19 nebo v karanténě.
- Pravidelné testování a převozy nemocných osob. Na zařízení sloužící pro karanténu či izolaci je navázán provoz převozového hygienického vozidla, které pro hl. m. Prahu zajišťuje organizace R-Mosty.

Opatření COVID jsou financována z rozpočtu MHMP. Náklady u humanitárních hotelů činí za období mezi červencem 2021 a červnem 2022 16 618 770 Kč. Náklady na tzv. COVID hotely, tedy ubytování pro osoby v karanténě či izolaci jsou 14 701 873 Kč, v případě testování a převozu klientů byla částka vyčíslena na 6 950 316 Kč. Opatření reagující na pandemii COVID byla průběžně vyhodnocována. Rozsáhlejší a pravidelná evaluace probíhá zejména u provozu humanitárních hotelů.

Humanitární hotely jako příležitost

Využívání humanitárních hotelů od počátku pandemie představovalo příležitost pro systematickou sociální práci a možnost pro stabilizaci zdravotní a sociální situace ubytovaných osob. V důsledku se tak může jednat o nástroj pro ukončování bezdomovectví.

Od poloviny roku 2020 došlo ke stabilizaci týmů sociálních pracovníků, kteří působili ve čtyřech humanitárních hotelech (původně se jednalo o 6 hotelů) s celkovou okamžitou kapacitou přesahující 200 ubytovaných. Každá osoba má svého klíčového pracovníka, se kterým řeší svou sociální situaci se snahou o nalezení stabilního bydlení či ubytování. Do konce roku 2021 se podařilo najít ubytování/bydlení 58 lidem.

Zkušenosti koordinace

Krizová situace způsobená pandemií nemoci COVID-19 se ukázala jako příležitost zdárné spolupráce na území HMP. Roli koordinátora, který zajišťuje organizaci sociální práce a zajištění ubytovací kapacity, plní CSSP. Sociální práci na hotelech zajišťují kromě CSSP i další NNO, koordinuje SOV MHMP. V rámci CSSP vznikla také pro účely fungování humanitárních hotelů zvláštní koordinační pozice, kterou doplňují koordinátoři jednotlivých hotelů (zástupci organizací zodpovědných za sociální práci na daném hotelu).

Humanitární hotely
<ul style="list-style-type: none">• Garant koordinace: CSSP• Zapojení: SE9 MHMP, SE5 OBF MHMP, SOV MHMP, HOM MHMP, ÚP, poskytovatelé sociálních služeb, poskytovatelé adiktologických služeb
<p>V souladu s metodikou Nastavení a harmonogram činností sociální práce v humanitárních hotelech/hostelech, interní metodika, SOV MHMP a CSSP, 2021 veškerou sociální práci v humanitárních hotelech zajišťují nasmlouvané terénní programy. Nositelem výkonu sociální práce jsou tedy organizace poskytovatelů sociálních služeb, které uzavřely s CSSP dohodu o spolupráci.</p> <p>Koordinátorovi koordinátorů z CSSP jednotlivé zapojené organizace poskytují souhrnná data k vyhodnocování plnění plánu sociálního začleňování. Činnosti sociální práce koordinuje SOV MHMP v souladu s usnesením RHMP.</p>

Příloha č. 6: Financování aktuálních opatření

Realizované aktivity v oblasti opatření jsou financovány často z více zdrojů. Sociální služby zařazené do Krajské sítě, které představují hlavní těžiště klíčových aktivit, jsou financované převážně z prostředků MPSV.

O konkrétním opatření ve většině případech rozhoduje Zastupitelstvo HMP. Za zmínku stojí nevyužívané projekty, aktivity „Zakázky města“ ale i dotace MČ ze strany HMP. Možnosti využití těchto financí nicméně vyžaduje samostatnou podrobnější analýzu.

Služby financované v rámci Krajské sítě

Krajská síť je složena ze dvou částí, které plní různé funkce. Základní síť zastává roli stabilizační, zahrnující všechny druhy služeb, čímž HMP garantuje dostupnost služeb na svém území. Doplnková síť plní roli akceleračního nástroje v oblasti plánování a rozvoje sociálních služeb, skrze který lze pružně reagovat na aktuální identifikované potřeby.

- **Služby v základní síti** jsou financovány cca ze **70 % ze zdrojů MPSV**. HMP dostává na základě směrného čísla 8,08 % z celkového rozpočtu na sociální služby. Výše směrného čísla pro Prahu je ale ze strany MHMP dlouhodobě kritizována, protože dostatečně neodráží reálnou potřebnost pro tento kraj. Zbýlých cca **30 % je financováno z rozpočtu MHMP** (dotace na sociální služby v obou případech), dále z projektu ESF (Podpora služeb).
- **Služby v doplňkové síti** jsou financovány z **rozpočtu MHMP**. Zahrnutí služeb do sítě se odvíjí od střednědobého plánu, zpracovávaného jednou za tři roky. V současnosti jsou v síti následující služby: terénní programy, sociální rehabilitace, odborné sociální poradenství a sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi.

Možnost využití pro nové (rozšířené) aktivity: Nastavení Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb / Navýšení financí ze strany MHMP (doplňková síť) / Navýšení financí ze strany MPSV (politické vyjednávání)

ZDROJ FINANCOVÁNÍ		KDO DISTRIBUJE?	NA CO?	VÝHLED?
Krajská – základní síť	70 % MPSV (8,08 % z celkového rozpočtu na sociální služby) 30 % rozpočet MHMP ESF (Podpora služeb)	Zastupitelstvo MHMP / SOV Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb	Snižování dopadu (azylové domy, noclehárny, NDC, terénní programy v rámci snižování dopadů)	STABILNÍ pro stávající služby Nejistota ohledně výše financí od MPSV Nárůst kofinancování AD od MHMP na 23 %
Doplňková síť	100 % rozpočet MHMP		Ukončování Sociální služby podpory v bydlení	

Evropské projekty

Projekty ESF umožňovaly v nyní končícím programovém období realizovat projekty v řádu desítek milionů korun s 5 % kofinancováním ze strany HMP, konkrétně šlo o projekty v následujících dvou výzvách. Výzva pro Prahu (projekt Rodina a Vzdělávání realizované SOV) a Výzva pro veřejnou správu (projekt Sociální bydlení realizovaný OBF MHMP).

Možnost využití pro nové (rozšířené) aktivity: Příprava nových projektů / vyjednávání s řídicím orgánem. Zde je velkou výzvou otázka kofinancování, omezené zdroje na projekty přímo pro kraje, které umožňují pokrýt koordinační a metodologické aktivity.

ZDROJ FINANCOVÁNÍ		KDO DISTRIBUJE?	NA CO?	VÝHLED?
Evropský sociální fond	95 % ESF 5 % HMP	MPSV MPSV pro služby v krajské síti dle žádosti SOV	Prevence: KMB a poradci pro nájemníky Ukončování: sociální práce podpory v bydlení, KMB apod.	Konec projektů 2023, bez jasné návaznosti / ale pravděpodobnost nových výzev
Výzva pro Prahu Výzva pro veřejnou správu				Nárůst kofinancování na úrovni obcí/Prahy Nové projekty koordinace a vzdělání

Aktivity financované na úrovni MHMP

Opatření realizována z rozpočtu HMP mimo krajskou síť.

Možnost využití pro nové (rozšířené) aktivity: Nové úkoly vázané na vznik strategie / Dotační programy městským částem – vyhodnocení a lepší propojení s dalšími aktivitami / Personální navýšení - zejména metodické a koordinační pozice

ZDROJ FINANCOVÁNÍ		KDO DISTRIBUJE?	NA CO?	VÝHLED?
Úkoly vázané na usnesení rady	100 % MHMP	Zastupitelstvo MHMP	Snižování dopadů: zimní opatření, COVID opatření Ukončování: personální náklady OBF Průřezové aktivity: nábytková banka, nadační fond, projekty městských	U aktivit, které jsou vázány na dlouhodobý úkol, je vysoká pravděpodobnost ale nikoliv jistota udržení jejich financování (spec. Zimní opatření).
Dotační programy pro městské části				Neplatí to pro aktivity, které jsou vázány na časově omezené úkoly. Nejisté zajištění ubytování v

Personální kapacity odborů			části v oblasti zaměstnanosti	humanitárních hotelech
Investiční výdaje				

Nevyužívané zdroje

- **Evropské fondy mimo ESF** – výstavba, rekonstrukce
- **Zdravotní pojišťovny** – I přesto, že některá opatření zahrnují poskytování zdravotních služeb (ordinace praktického lékaře, zubař, gynekologie, ošetrovatelské služby v NDC a v azylovém domě ADOS) nejsou platby pojišťoven pro pokrytí těchto nákladů využívány.
- **Zakázky města** – tvorba pracovních míst (úklid, péče o zeleň)
- **Kontribuce developerů** – sociální byty, aj. viz 6.5 „Karty opatření“
- **Dotace na sociální práci v obcích (MČ)** – užší napojení na stávající mechanismy

Příloha č. 7: Kapacity bytového fondu

Stav bytového fondu a přístup obyvatel Prahy k dostupnému bydlení

K březnu 2019 bylo v Praze celkem 31 456 obecních bytů (z toho 3/4 ve správě MČ) a obecní byty tvoří jen 5 % z celkového objemu bytového fondu, přitom ještě v roce 2011 to bylo 11 %.

V období 2011–2019 bylo zprivatizováno více než 32 tisíc bytů ve správě Magistrátu hl. m. Prahy a jednotlivých městských částí. **Město a městské části tak i v posledním období významně redukovaly potenciální nabídku dostupného nájemního bydlení a reálně tak oslabily svou pozici v oblasti bytové politiky.** Zároveň **výstavba nových obecních bytů je v posledním období zanedbatelná.** V důsledku pokračující privatizace a absence výraznější výstavby obecních bytů je stávající rozsah pražského obecního bytového fondu velmi nízký, a to i z pohledu mezinárodního porovnání.

Bydlení v Praze je čím dál víc zatíženo vysokým tržním nájemným a nedostatečnou nabídkou finančně dostupného (nájemního) bydlení. Se snižující se finanční dostupností vlastnického bydlení vyvstává i problém dostupnosti a udržitelnosti nájemního bydlení. **V roce 2018 bydlelo v nájemním bydlení 31 % obyvatel Prahy (tj. nejvyšší podíl v rámci krajů ČR),** přičemž nájemníci vydávají v průměru přibližně jednu třetinu celkových disponibilních příjmů domácnosti na bydlení, tedy výrazně více oproti vlastníkům bytů (nezatížených hypotékou) či družstevníkům.

Systemová změna v přístupu k řešení bytové situace obyvatel Prahy

Dne 18. 3. 2019 byla Radou HMP odsouhlasena nová Pravidla pro přidělování bytů MHMP osobám v sociální tísní (aktualizace Pravidel na základě usnesení RHMP č. 2278 ze dne 20.9.2021). Oproti dosavadní praxi tak došlo k významnému snížení prahu pro podání žádosti. **Pravidla dříve předem vylučovala lidi s nízkými příjmy.** Žadatelé museli prokazovat, že kromě dávek disponují určitou výší příjmu, z něhož budou schopni nájem hradit.

- 1) Nová pravidla naopak hovoří o příjmovém stropu, který žadatel o sociální byt nemůže přesáhnout.
- 2) Byla odstraněna bariéra podmínky bezdlužnosti vůči MHMP a městským částem, která byla nahrazena podmínkou, aby žadatel, pokud dluh vůči MHMP má, prokázal ochotu jej splácet prostřednictvím dodržování nastaveného splátkového kalendáře.
- 3) Vzniklo snížení prahu pro podání žádosti a byl nastaven transparentní bodový systém, který výrazně prioritizuje osoby s větší mírou zdravotních rizik, sociálních problémů, v těžší bytové situaci.

Slepá místa v stávajícím systému

Aktuální systém bodování žádostí cílí na osoby s nejvyšší sociální a zdravotní potřebností a nejdelší historií bytové nouze. Vzhledem k pravidelné aktualizaci pořadníků se tak systémově nedostává na ty žadatele, kteří se do akutní bytové nouze dostali nedávno a propad na sociální dno jim teprve hrozí.

Dle Pravidel pronájmu a prodlužování doby nájmu bytů a ubytovacích místností v objektech HMP nesvěřených MČ ze dne 5.8.2019 existují čtyři určení bytů HMP:

- 1) Byty pro seniory (SEN),
- 2) Byty zvláštního určení pro osoby s porušenou funkcí pohybového ústrojí (BZU),
- 3) Byty pro osoby v sociální tísní (BOST),
- 4) Byty pro vybrané profese (BVP).

Z hlediska zaměření Strategie je klíčová kategorie BOST, protože cílí na osoby, které se ne z vlastní vůle ocitly v bytové nouzi, případně jim bytová nouze akutně hrozí, a tuto situaci nejsou schopny řešit vlastními prostředky ani s pomocí MČ dle TP žadatele. Vzhledem k velmi tíživé situaci žadatelů a jejich komplexním potřebám podpory se u této kategorie předpokládá nabídka podpory sociální práce, případně dalších služeb.

Bariéry rozvoje sociálního bydlení v rámci městských částí

Existuje několik důvodů, proč segment sociálního bydlení není v Praze více rozvinutý. Jde o důvody systémové, politické, organizační, finanční i kapacitní.

Vzhledem k tomu, že **sociální bydlení není zakotveno v legislativě, není jeho poskytování ze strany státu ani systémově financováno, metodicky vedeno či vyžadováno po obcích/městských částech.** Na celostátní úrovni **neexistuje závazná definice pojmu sociální bydlení, což významně komplikuje už jen sběr dat o rozsahu sociálního bydlení.**

Pravidla poskytování

Podle dotazníkového šetření mezi městskými částmi bylo v roce 2019 v Praze zhruba 1800 sociálních bytů, což činí necelých 6 % městského bytového fondu (a necelá 0,3 % bytového fondu v Praze), nevíme, co všechno jednotlivé městské části považují za sociální bydlení. V pražských městských částech je poskytování bezpečného sociálního bydlení zaměřeno na nízkopříjmové pracující domácnosti, nikoliv na domácnosti v nejzávažnější bytové nouzi. **Nejednotná jsou i pravidla pronajímání sociálních bytů napříč městskými částmi. Mnohé domácnosti v nouzi tak nesplňují pravidla pro pronájem sociálních bytů na žádné městské části, např. kvůli existenci dluhů, nízkým příjmům anebo nedostatečnou délkou trvalého pobytu na území jedné městské části.**

MHMP po městských částech nevyžaduje poskytování sociálního bydlení jejich občanům. To všechno jsou zásadní bariéry bránící jeho rozvoji a společnému systémovému řešení.

Obavy

Významnou bariérou jsou i obavy na straně úřadů a politických reprezentací z toho, že domácnosti v bytové nouzi nebudou platit nájemné, že budou vytvářet konflikty v bytových domech, případně že poškodí pronajaté byty. Tyto obavy mohou být odůvodněné hlavně v případě, že městská část svou aktivitu směrem k domácnostem v nouzi zaměřuje na pouhý pronájem bytu a nesoustředí se na zajištění potřebné podpory v bydlení ze strany sociálních pracovníků ani na prevenci a řešení dluhů a konfliktů.

Tato bariéra je odstranitelná, vyžaduje však koordinovanou aktivitu ze strany bytových a sociálních odborů a také zapojení sociálních pracovníků z řad poskytovatelů sociálních služeb a sociálních pracovníků MČ (jejichž kapacita musí být personálně uzpůsobena, tj. včetně navýšení dotace na sociální práci při MČ). Od roku 2019 hl. m. Praha vyvíjí aktivity směřující k odstranění této bariéry jako je vytvoření Doplnkové sítě krajských služeb, změna procesu pronájmu sociálních bytů (kdy u každého nového nájemníka je provedeno sociální šetření a od počátku je mu zajištěna podpora v míře, kterou potřebuje) a realizace projektu MHMP – sociální bydlení, který se zaměřuje mj. i na řešení konfliktů a dluhů.

Vytížení obecního bytového fondu

Další bariérou rozvoje sociálního bydlení je omezená kapacita obecního bytového fondu v Praze a s tím spojené „soupeření“ cílové skupiny sociálního bydlení s jinými cílovými skupinami, na které se bytové politiky města a jednotlivých městských částí zaměřují. Příkladem mohou být zaměstnanci úřadu a příspěvkových organizací nebo složky integrovaného záchranného systému, případně nízkopříjmové pracující domácnosti, které kromě nízkých příjmů nemají další sociální problémy.

Většina obecního bytového fondu je navíc obsazená (v roce 2019 to bylo 92,3 %), a to často nájemníky se smlouvou na dobu neurčitou (v rámci bytového fondu spravovaného Magistrátem jde o 42,5 % nájemníků). Vzhledem k tomu, že podíl sociálního bydlení na obecním bydlení v Praze je tak malý (necelých 6 % v roce 2019), nejedná se o jednu z nejvýznamnějších bariér.

Příloha č. 8: Vyhodnocení předcházející platné koncepce HMP v oblasti bezdomovectví

Koncepce návrhů řešení problematiky bezdomovectví v Praze v letech 2013–2020 (dále jen Koncepce) byla schválena usnesením Rady hl. m. Prahy č. 2245 dne 18. 12. 2012. V roce 2016 došlo k její aktualizaci, která byla schválena usnesením Rady hl. m. Prahy č. 2832 dne 15. 11. 2016. V obou dokumentech byly formulovány hlavní úkoly a konkrétní koncepční aktivity. Pro účely tohoto vyhodnocení vycházíme převážně ze záměrů obsažených v rámci schválené aktualizace Koncepce. Za účelem zpracování této Strategie byla vyhodnocena realizace Koncepce s následujícími výsledky.

Systém průběžného vyhodnocování

V průběhu platnosti předchozí Koncepce nebyl nastaven systém průběžného vyhodnocování a aktualizace zamýšlených opatření (mimo již zmíněnou aktualizaci z roku 2016). Stejně tak nebyl v těchto strategických dokumentech rozpracován proces implementace jednotlivých opatření.

Implementace navrhovaných opatření

Navzdory rozvoji mnohých služeb, realizaci nových opatření a vytváření podmínek pro ukončování bezdomovectví (nový systém přidělování bytů osobám v sociální tísní, podpora soc. služeb v bydlení, aj.) nedošlo k poklesu osob v bytové nouzi na území HMP. Z vyhodnocení cílů stanovených Aktualizací z roku 2016 vyplývá, že se příliš nedařilo realizovat aktivity v oblasti prevence propadu do bezdomovectví. Tato oblast tak zůstává stále málo propracovaná, jak vyplývá mj. i z analytické části této strategie.

V návaznosti na tuto strategii došlo v oblasti sociálních služeb k poměrně výraznému rozvoji, ať už se jedná o posílení terénních programů, zřízení nových NDC a vznik DZR s cílovou skupinou osob bez přístřeší.

V řadě dalších oblastí došlo k realizaci aktivit v kontextu celkové změny přístupu k řešení bezdomovectví po roce 2018. Jde o vytvoření nového systému přidělování bytů osobám v sociální tísní, na který je navázaná individualizovaná podpora v bydlení, podpory ošetřovatelské péče v rámci TP a dále v oblasti multidisciplinarity a sociálně-zdravotního pomezí. Existují potravinové banky, na úrovni MČ běží projekty podpory zaměstnávání, aj.

Oblast služeb pro osoby bez střechy ve špatném zdravotním stavu ale zůstává dále značně podhodnocena. K dispozici stále nejsou ani místa určená pro akutní krizové situace propadu do bezdomovectví. Zároveň se nepodařilo stabilizovat kapacity v rámci zimních humanitárních opatření. V oblasti informování a vzdělávání veřejnosti o problematice bezdomovectví jsou stále velké nedostatky, realizovat se podařilo pouze malé množství stanovených cílů.

V rámci Aktualizace *Koncepce návrhů řešení problematiky bezdomovectví v Praze v letech 2013–2020* usnesením Rady hl. m. Prahy č. 2832 dne 15. 11. 2016 bylo stanoveno 9 hlavních úkolů pro řešení problematiky bezdomovectví. Na ně pak navazují jednotlivé koncepční aktivity, které jsou rozdělené do dílčích oblastí. V rámci vyhodnocení je ke každému z hlavních úkolů slovní vyjádření. Koncepční aktivity jsou vyhodnocovány způsobem, který každou z aktivit vyhodnocuje jako splněnou/částečně splněnou/nesplněnou. Až na to navazuje případné slovní vyhodnocení.

Vyhodnocení nezahrnuje návrhy opatření a aktivit z původního textu *Koncepce* z roku 2012, neboť ty jsou již vyhodnoceny ve výše zmíněném textu Aktualizace.

Vyhodnocení realizace hlavních úkolů

- 1) *Doplňovat a rozvíjet služby pro bezdomovce (zimní opatření, kapacity pro ženy a matky s dětmi, kapacity pro osoby vracející se z VTOS a pro osoby přicházející ze zařízení ústavní a ochranné výchovy, kapacity pro přechodné ubytování těch, kteří jsou v prvním období propadu do bezdomovectví), které jsou výrazně pod potřebou, a zvýšit dostupnost těchto služeb při uplatňování principu spravedlivé distribuce na území HMP.*

V rámci tohoto úkolu chybí jasné vymezení, případně i kvantifikace, proto je těžké jej odpovídajícím způsobem vyhodnotit. Lze říci, že kapacita přechodného ubytování ve formě azylových domů zůstala přibližně stejná, jako tomu bylo v době schválení aktualizace předcházející *Koncepce*. Obecně však došlo k určitému rozvoji služeb pro ženy a matky s dětmi. Kapacity v rámci ZHO jsou každoročně vyhodnocovány a plánovány s ohledem na toto vyhodnocení. V oblasti spravedlivé distribuce služeb na území HMP došlo k určitým posunům (např. zřízení nových NDC na MČ Praha 1, MČ Praha 3 a MČ Praha 6), ale stále je v řešení tohoto problému naráženo na množství bariér.

- 2) *Vytvářet předpoklady a realizovat účinná opatření, aby nenarůstal počet bezdomovců z obyvatel HMP akutně ohrožených bezdomovectvím především ve vztahu k jejich bytové situaci. Systematicky mapovat situaci zadlužení obyvatel HMP na městských a obecních bytech, hledat možnosti řešení a úzce spolupracovat s exekučními orgány na obecní úrovni, aby nedocházelo k vystěhování tam, kde lze situaci řešit. Zároveň obzvlášť mapovat bytovou situaci samoživitelek a samoživitelů s dětmi a příjemců starobního a invalidního důchodu, u těchto cílových skupin okamžitě hledat řešení před hrozící trvalou ztrátou bydlení.*

Systém prevence zůstává málo propracovaný, vznikají ale nová opatření, jako jsou kontaktní místa pro bydlení, poradci pro bydlení apod. (více viz kapitola prevence). V oblasti prevence působí také některé nadační fondy, jako Sociální nadační fond HMP, který mj. poskytuje finanční podporu osobám ohroženým ztrátou bydlení z důvodu mimořádné situace. MHMP také nově dává možnost splátkového kalendáře nájemníkům v bytech MHMP, kterým vznikají dluhy z důvodu např. zpoždění vyplacení sociálních dávek ze strany Úřadu práce.

- 3) *Uskutečňovat soustavnou preventivní činnost směřující ke snížení počtu bezdomovců a ke snižování počtu osob ohrožených propadnutím z potenciálního bezdomovectví do akutního bezdomovectví. Od terénních programů zaměřených na ohrožené osoby po speciální odborné poradenství – především dluhové. Dále služby a projekty zvyšující pracovní a životní návyky u osob, které jsou ohroženy propadem do bezdomovectví. Soustavné aktivity v oblasti rozvoje sociálního bydlení (bydlení s podporou) pro ty, kteří nevládají bydlení v obecních či soukromých bytech. Podporovat zavádění možností pro veřejně prospěšné práce a zaměstnávání lidí v obtížné sociální situaci ve službách HMP a MČ a u dalších zaměstnavatelů. Zintenzivnit spolupráci s orgány a institucemi, které se podílejí na práci s ohroženými osobami v oblasti prevence – vězeňská služba, školy a dětské domovy, zařízení pro dlouhodobě nemocné, rezidenční zařízení sociálních služeb, zařízení pro léčbu závislostí atd.*

Původní text *Koncepce* pracoval s odhadem 4000 osob bez domova na území HMP, který vycházel ze sčítání z roku 2010 a dalších ověřených pramenů. Aktualizace *Koncepce* z roku 2016 pracovala s odhadem 4500 osob bez domova. Současný odhad počet osob bez střechy (dle typologie ETHOS) se pohybuje mezi 2100-4400 osobami (s příklonem k druhému číslu, dle dostupných zdrojů). Jednalo by se tak pouze o mírný pokles, který zároveň nelze přesně kvantifikovat.

V obecné rovině lze ale říci, že během let platnosti předchozí koncepce byly relevantní služby a opatření směřující ke snížení počtu osob bez domova realizovány, případně rozvíjeny. Ať už se jedná o terénní programy, dluhové poradenství, systematickou podporu v bydlení (tzv. zabydlování) či podporu zaměstnávání osob v bytové nouzi. Zintenzivnila se i spolupráce s dalšími orgány a institucemi, ale ne se všemi a v dostatečné míře. Zároveň byla systematicky podporována možnost zaměstnávání osob v bytové nouzi v rámci iniciativ městských částí finančně podporovaných ze strany MHMP.

- 4) *Realizovat krátkodobé aktivity zaměřené na snížení počtu bezdomovců přebývajících na ulici v místech soustředění obyvatel HMP a zmenšení konfliktnosti v těch místech.*

Jakkoli nedošlo během platnosti předchozí koncepce k razantnímu poklesu počtu osob bez domova, realizovalo se množství opatření vedoucí ke snížení koncentrace osob bez domova v místech soustředění obyvatel HMP. Mezi tyto opatření se řadí např. provoz zařízení v režimu 24/7, zřízení mobilního výdeje stravy nebo aktivity spojené s probíhající decentralizací některých velkokapacitních služeb, jako je např. zřízení nových nízkokapacitních NDC. Existuje také množství opatření realizovaných v návaznosti na pandemii Covid-19, která se přímo vztahují ke snížení počtu osob bez střechy v místech soustředění obyvatel HMP. Zde se jedná např. o humanitární hostely, zařízení pro izolaci v případě nakažení nebo systematická distribuce ochranných prostředků.

- 5) *Rozvíjet služby a aktivity pro možnost návratu co největší části bezdomovců do obvyklého způsobu života. Založit soustavu sociálního bydlení (bydlení s podporou) v HMP, a to ve spolupráci s MČ, s NNO (jako s garanty kaucí a nájemného a sociální práce s lidmi adaptujícími se na stálé bydlení), s vlastníky bytů a dalšími aktéry. Základem je vytváření podmínek pro to, aby bezdomovci přijali myšlenku možného návratu jako pro ně zajímavou a uskutečnitelnou.*

Systém podpory v bydlení v bytech HMP a MČ byl zaveden. V rámci doplňkové sítě vzniklo od roku 2019 postupně několik úkolů zaměřených na individualizovanou podporu v bydlení. Jmenovitě se jedná o tyto úkoly a jejich kapacitní zajištění pro rok 2022: Podpora jednotlivců v bydlení, individuální podpora v bytech (25 úvazků); Podpora jednotlivců v bydlení v bytech Městské nájemní agentury, městských ubytovna, hotelech/hostelech (10 úvazků); Podpora občanů s PAS s intenzivní podporou v bytech (3 byty); Podpora v bydlení rodin s dětmi v bytové nouzi (22 úvazků). Změněna byla zároveň také pravidla pro přidělování bytů MHMP lidem v sociální tísní, díky kterým byl snížen práh pro podání žádosti.

- 6) *Uplatňovat metody specializované a individualizované práce s bezdomovci. Roste potřeba specializovaných terénních pracovníků, kteří budou schopni odborně zajistit potřebu nových komplexních druhů terénních programů zaměřených na řešení aktuálních problémů (vícečetných sociálně zdravotních diagnóz). Zásadní jsou přesahy a nezbytnost propojení mezi různými institucemi a resorty.*

Mezi lety 2017 a 2021 došlo k rozvoji terénních programů o 16 úvazků až na celkový počet 59 úvazků zaměřených na cílovou skupinu osob bez domova v základní síti. Dochází také k podpoře *street medicine*. Vznikl multidisciplinární tým pro osoby s duální diagnózou. V rámci zimních humanitárních opatření je pilotován intervenční tým pro zlepšení spolupráce mezi sociálním a zdravotnickým sektorem. Postupně dochází k navazování spolupráce mezi službami pro osoby bez domova a nově vzniklými centry duševního zdraví a komunitními týmy. Probíhá také aktivní spolupráce mezi službami pro osoby bez domova a službami adiktologickými.

- 7) *Maximální zefektivnění práce s propuštěnými lidmi z nápravných zařízení, která je v tuto chvíli nedostatečně opřena o spolupráci sociálních kurátorů, sociálních a výchovných pracovníků věznic a na dalších organizací podílejících se na postpenitenciární péči. Podobně je to v oblasti provázání spolupráce mezi NNO, odborem správních činností ve zdravotnictví a sociálních péče MHMP, odborem zdravotnictví, sociální péče a prevence MHMP a SO a MČ. Jde o nedostatečné vybavení kapacitami, ale možná – ještě výrazněji – o vytvoření mechanismů spolupráce, zvláště na horizontální úrovni policie HMP a PČR, terénní pracovníci zabývající se bytovou problematikou, církevní terénní pracovníci atd.).*

MHMP SOV zpracoval metodický materiál Doporučený postup pro činnosti sociálních kurátorů. Co se týká osob ve výkonu trestu odnětí svobody, tento doporučený postup mj. upravuje proces přípravy na propuštění, intenzivní spolupráce s vězněným, a to vše za předpokladu, že osoba ve výkonu trestu odnětí svobody má o takovou spolupráci zájem. V rámci přípravy na propuštění z výkonu trestu odnětí svobody sociální kurátor spolupracuje s dalšími subjekty (Vězeňskou službou ČR, NNO, státní instituce, zdravotnická zařízení, aj.) tak, aby vězněný byl připraven na návrat do majoritní společnosti. Jedná se o multidisciplinární spolupráce na celé škále oblastí, které vězněné osoby nejčastěji řeší (dluhová problematika, ztráta bydlení, zaměstnání, přerušené rodinné vazby, závislosti, aj.).

- 8) *Zlepšení komunikace mezi aktéry práce s bezdomovci a provázání programových materiálů či koncepcí mez všemi relevantními subjekty.*

Mezi jednotlivými aktéry v oblasti práce s lidmi probíhá pravidelná komunikace skrze jednotlivé koordinační a pracovní skupiny. V rámci nich jsou sdíleny metodické a koncepční materiály, jako je např. (název *Metodiky pro odbornou veřejnost* zpracovanou CSSP). Koordinační skupiny jsou však vytvářeny vždy s ohledem na konkrétní oblast (např. koordinační skupina k ZHO nebo k provozu humanitárních hostelů). Nejsou tak systematicky provázané.

- 9) *Příprava evidenčního systému uživatelů sociálních služeb, který by generoval údaje o počtu, pohybu a využívaných službách u jednotlivých uživatelů. Evidenční systém musí být využitelný primárně ve vztahu k cílům, které chce řešit Koncepce.*

Evidenční systém se dosud nepodařilo realizovat. Je tomu tak z mnoha důvodů, jako jsou rozličné legislativní problémy související s ochranou osobních údajů. Záměr však stále trvá, což se odráží v navrhovaných opatřeních v rámci *Strategie* pro následující období.

Vyhodnocení realizace koncepčních aktivit

V oblasti prevence před ztrátou bydlení je třeba

- *na úrovni MČ podporovat aktivity zaměřené na osoby v nepříznivé sociální situaci, které mohou zabránit propadu do bezdomovectví těchto osob z důvodu dluhů vůči bytovému fondu dané MČ*
Nesplněno. Systém prevence propadu do bezdomovectví zůstává obecně málo propracovaný. V posledních letech ale dochází k rozvoji služeb jako je Kontaktní místo pro bydlení a Poradci pro nájemníky. A to jak na úrovni MHMP, tak i některých městských částí (více v kapitole opatření dle oblastí).
- *na úrovni MČ vytvářet institucionální nástroje (např. systémovou spoluprací s NNO), které umožní překonávat dluhové pasti, ve kterých se ohrožené skupiny, rodiny či jedinci mohou nacházet*

Nesplněno. Na úrovni MČ nebyly vytvářeny institucionální nástroje umožňující překonávat dluhové pasti u ohrožených skupin. V otázce dluhové problematiky existuje množství

podpůrných služeb, ať už se jedná o registrované sociální služby či nikoliv. Realizují se také aktivity v online prostoru – digitální dluhové poradenství. Dluhová problematika je zároveň jednou z klíčových priorit současného SPRSS, protože kapacita služeb v této oblasti není dostačující.

- *nadále upřednostňovat bydlení s podporou pro cílovou skupinu matky, resp. rodiny s dětmi, které by kapacitně pokrývalo území HMP; nejde o azylové ubytování, ale o bydlení v bytě*
Splněno. Bydlení s podporou pro cílovou skupinu rodin s dětmi je nadále upřednostňováno. Za účelem podpory rodin s dětmi vznikl úkol Doplnkové sítě *Podpora v bydlení rodin s dětmi v bytové nouzi* v návaznosti na programové prohlášení HMP (Chceme, aby žádné dítě v Praze nežilo na ubytovně). Dochází tak k systematické sociální podpoře rodin s dětmi realizované vybranými NNO v bytech HMP.
- *realizovat přípravu a budování sociálních bytů založených na projednaných a kofinancovaných garancích*
Nesplněno.
- *rozšířit síť nejméně o dalších 30 tréninkových bytů na území HMP (MČ 20 bytů a HMP 10 bytů) pro lidi bez domova s trvalým (a dlouhodobým) pobytem v HMP*
Nesplněno. Tréninkové byty nejsou v tuto chvíli ze strany HMP systematicky podporovány. Některé NNO pracující s cílovou skupinou osob v bytové nouzi ale tréninkové byty provozují. V této oblasti jsou zároveň často preferovány jiná řešení, jako je podpora přímo v bytech HMP a MČ realizována poskytovateli sociálních služeb v rámci úkolů Doplnkové sítě (tzv. zabydlování).

V oblasti sociálních služeb je třeba

- Dotačně dále personálně a kapacitně posílit TP na území HMP včetně mobilního servisu, a to o dalších 20 % s cílem pokrýt území celého HMP
Splněno. Od začátku roku 2017 došlo k navýšení počtu úvazků terénních programů s cílovou skupinou osob bez přístřeší o 16 úvazků. To představuje nárůst od 37,5 %. V tuto chvíli je rámcově pokryto celé území HMP.
- Zřídit nejméně 2 nová NDC s doprovodnými TP v centrálních částech HMP (každé s okamžitou kapacitou přibližně 30 míst) k odlehčení současných NDC; nová NDC situovat v lokalitách s velkou koncentrací bezdomovců.
- **Splněno.** Byla zřízena tři nízkoprahová denní centra. Jedno z nich na Praze 1 (provozuje Farní charita Praha 1), druhé na Praze 3 (provozuje organizace R-mosty) a třetí na Praze 6 (provozuje organizace K srdci klíč). V průběhu roku 2022 bude uvedeno do provozu NDC na Praze 10 (provozuje organizace Armáda spásy). Zároveň se aktivně vyjednává s městskými částmi o vzniku nových NDC.
- Ve spolupráci s NNO vytvořit systém nejméně 15 bytových jednotek, které u konkrétních jednotlivců, žijících trvale v HMP, na začátku období existence mimo domov umožní, po dočasné době intenzivní sociální práce v rámci TP či sociální rehabilitace, jejich návrat do běžného života
Nesplněno. Toto opatření nebylo v této podobě realizováno. Aktivity tohoto typu se v menší míře odehrávají, ale jedná se o soukromé iniciativy.
- Zřídit AD (popř. DZR) pro osoby v důchodovém věku a pro osoby invalidní či chronicky nemocné (kapacita přibližně 30 míst)

Splněno. Byl zřízen Domov se zvláštním režimem pro tuto cílovou skupinu s kapacitou 50 lůžek. Provozuje jej Armáda spásy.

- Zřídit bezbariérový AD pro bezdomovce přežívající akutně na ulici, kterým z důvodu nulového příjmu a vysokého stupně zdravotního a sociálního narušení není možné poskytnout jinou sociální službu (kapacita přibližně 10 míst); jedná se o dočasný pobyt doplněný systematickou sociálně – psychologickou prací, který dokáže v čase tyto lidi umístit do běžných sociálních služeb

Nesplněno. Toto opatření nebylo v této podobě realizováno. Definovaná potřeba ale byla alespoň částečně řešena prostřednictvím humanitárních opatření, včetně opatření přímo souvisejících s pandemií Covid-19 (např. humanitární hostely).

- Zřídit středisko poskytující pomoc formou sociálních služeb pro ženy bez domova (kapacita 20–30 míst)

Splněno. Na území HMP funguje několik registrovaných sociálních služeb zaměřených na cílovou skupinu žen bez domova. To zahrnuje i NDC Farní charity Praha 1. Kromě toho v Praze působí také komunitní centra s touto cílovou skupinou (provozuje Farní charita Praha 1 a Jako doma).

- Stabilizovat počet lůžek v zimních měsících pro lidi bez domova (objekty ve vlastnictví HMP či dlouhodobými pronájemy)

Nesplněno. Počet lůžek je plánován vždy pouze ve vztahu ke konkrétnímu roku. Děje se tak mj. s ohledem na výstupy z každoroční evaluace zimních humanitárních opatření.

- Založit věrohodný systém sítě sociálních služeb pro bezdomovce (v souladu se SPRSS) na základě validních statistických dat a sledovaných trendů (aktivně pracovat např. s Cost-benefit analýzou, SWOT analýzou aj.)

Splněno částečně. V oblasti bezdomovectví není k dispozici dostatek analytických výstupů, které by umožňovaly přesnější plánování sítě služeb na základě statistických dat. Síť služeb se nicméně stále vyvíjí, a to s ohledem na aktuální sledované trendy.

V oblasti zdravotní péče je třeba

- Nadále podporovat zdravotní ošetřovatelskou součást TP včetně mobilní formy, návazných preventivních programů (např. vyhledávání TB nemocných, očkování proti VH) a poradenství zaměřené na návaznou lékařskou péči

Splněno. Opatření zajišťující základní ošetření pro osoby bez domova jsou dlouhodobě podporována. Na území HMP dlouhodobě působí např. Medici na ulici. V době pandemie Covid-19 byly prostřednictvím terénních a návazných služeb distribuovány ochranné prostředky (roušky, aj.). Zároveň bylo zajišťováno očkování a testování na přítomnost Covid-19.

- Zřídit a podporovat společný zdravotně – sociální tým zaměřený na identifikaci lidí bez domova s psychickými problémy, závislostech na drogách, alkoholu, hazardu atd. a následnou práci s nimi

Splněno částečně. Existují nové projekty multidisciplinárních terénních týmů propojující tyto oblasti. Jde např. o multidisciplinární tým v rámci terénních programů Armády spásy zaměřený na duální diagnózy. Z pohledu potřeb klientů je tato oblast ale stále deficitní.

- Zřídit ošetřovatelská lůžka (30 lůžek) pro dožívající lidi bez domova se zdravotním postižením, kteří potřebují 24 hodinou péči poskytovanou na lůžku.

Splněno. Viz nové DZR realizované organizací Armáda spásy. Dále byla do pomoci lidem bez domova zapojena Městská nemocnice následné péče.

- Zahájit jednání s nemocnicemi v HMP o konkrétní spolupráci ve zdravotní péči o bezdomovce.
Splněno částečně. V rámci tematizace sociálně-zdravotního pomezí u péče o osoby bez domova (a zejména pak v souvislosti se zimními humanitárními opatřeními) probíhají jednání mezi zástupci sociálních oddělení pražských nemocnic a zástupci sociálních služeb. Cílem je hledání efektivního způsobu spolupráce a koordinace mezi těmito aktéry. Za tímto účelem je v rámci ZHO pilotován i intervenční tým.

V oblasti návazných služeb je třeba:

- Využít výstupu multidisciplinárního výzkumu zaměřeného na začlenění (sociální inkluzi) bezdomovců zpět do společnosti založeného na definování možností vedoucích k jejich začlenění, jejich schopností začlenit se a na jejich motivaci změnit svůj stav.
Nesplněno. Zamýšlený multidisciplinární výzkum nebyl realizován. V oblasti bezdomovectví vzniklo několik analytických výstupů (jmenovitě např. výzkum organizace Median (2020)), ale žádný z nich v podobě definované Konceptí.
- Pokračovat v další podpoře sítě tréninkových dílen a pracovišť pro bezdomovce a bývalé bezdomovce (jak na úrovni MČ, tak na úrovni NNO).
Splněno. Tréninkové dílny nejsou systematicky podporovány. V oblasti pracovního uplatnění jsou však realizovány jiné aktivity. Jedná se např. o podporu MČ v oblasti zaměstnávání osob v bytové nouzi.
- Pokračovat v podpoře Potravinové banky Praha, o. s.
Splněno. Podpora Potravinové banky dále probíhá. Byla vytvořena nová stabilní výdejní místa a přiměřeně tomu byly navýšeny dotace.
- Podporovat vznik a rozvoj sociálních firem, které budou pracovat s cílovou skupinou osob bez domova.
Splněno částečně. Na území HMP působí množství sociálních firem pracujících s cílovou skupinou osob bez domova. Často se tomu děje na úrovni MČ, které mají možnost získat na tento účel finanční podporu od MHMP prostřednictvím podpory MČ v oblasti zaměstnávání.
- Dotačně podpořit provoz tréninkových pracovišť a systém veřejných prací pro lidi ohrožené bezdomovectvím.
Splněno. V rámci dotací na podporu projektů MČ v oblasti pomoci lidem bez domova jsou financovány projekty zajišťující osobám bez domova zaměstnání a návaznou relevantní podporu.
- Rozšiřovat možnosti zaměstnání pro lidi bez domova v rámci veřejně prospěšných prací.
Splněno. V rámci dotací na podporu projektů MČ v oblasti pomoci lidem bez domova jsou financovány projekty zajišťující osobám bez domova zaměstnání a návaznou relevantní podporu.

V oblasti dalších aktivit je třeba

- Vytvořit vhodné formy vzdělávacích programů pro pracovníky v oblasti práce s bezdomovci (NNO, orgány státní správy a samospráv, PČR a Městská policie HMP).
Nesplněno.
- V kooperaci s NNO vytvořit na úrovni HMP vzdělávací semináře pro novináře na téma bezdomovectví.

Nesplněno.

- Vytvořit aktivity zaměřené na pochopení problematiky lidí bez domova ze strany veřejnosti (např. osvětové kampaně).

Splněno částečně. Jednotlivé organizace dělají osvětové aktivity směrem k pochopení fenoménu a zlepšení obrazu bezdomovectví mezi veřejností (Noc venku, Nocleženka). Tyto aktivity ale neprobíhají koordinovaně na území HMP.

- Vytvořit vzdělávací moduly o bezdomovectví pro základní a střední školy.

Nesplněno.

- Vytvořit koncepční pracovní skupinu (do 8 členů) ze zástupců odborné veřejnosti, NNO a samosprávných celků (HMP a MČ), která bude monitorovat nové trendy v problematice, průběžné plnění a vyhodnocování koncepčních úkolů.

Splněno částečně. Ačkoli se jednotliví aktéři věnující se problematice bezdomovectví scházejí za účelem hledání aktuálních problémů, koncepční pracovní skupina monitorující nové trendy a vyhodnocující koncepční úkoly nevznikla. Existují ale pracovní a koordinační skupiny zahrnující množství aktérů. Ty se věnují klíčovým tématům podle aktuálního dění.

- Vytvořit systém pravidelného sčítání bezdomovců v HMP (v tříletých či pětiletých Periodách).

Splněno částečně. Pravidelné sčítání osob bez domova je realizováno na centrální úrovni (zadáváno MPSV). Aktuální data o počtu lidí bez domova v Praze jsou dostupné ale i z jiných zdrojů, např. z Analýzy situace bezdomovectví v Praze (Median 2020) nebo dat Platformy pro sociální bydlení, případně Sčítání osob bez domova v České republice (VÚPSV 2019).

Vyhodnocení úkolů v oblasti komunikace s veřejností

- Vytvořit stálou pracovní skupinu pod gescí HMP (ředitelů odboru správních činností ve zdravotnictví a sociální péči MHMP a odboru zdravotnictví, sociální péče a prevence MHMP), která by reflektovala a analyzovala situaci na území HMP a připravovala podklady pro politickou reprezentaci, odbor komunikace a marketingu MHMP a celkové PR věnované problematice bezdomovectví.

Nesplněno.

- Propojit odborný dialog s politickými zájmy a najít konsensus pro aktivní řešení problematiky bezdomovectví na území HMP a pokračovat v trvalé kultivaci odborných a politických dialogů v HMP.

Splněno. Propojení odborného dialogu a politických zájmů vedlo k úspěchům v oblasti řešení problematiky bezdomovectví. V době působení politické reprezentace mezi 2018-2022 se tak dělo v návaznosti na programové prohlášení Rady HMP, kdy došlo mj. ke změně pravidel pro přidělování bytů osobám v sociální tísní a vzniku Doplnkové sítě sociálních služeb, která zahrnuje úkoly podpory v bydlení.

- Využít zprávy poroty Konsensuální konference o bezdomovectví v ČR jak k odborným a politickým dialogům v HMP, tak k veřejné informovanosti a osvětě.

Splněno částečně. Poznatky z Konsensuální konference o bezdomovectví v ČR byly využity v širším kontextu. Nedošlo ale nezbytně k přímému využití zprávy poroty k zamýšleným účelům.

- Dopracovat postupy prezentace a medializace v návaznosti na projekty věnované soustavě prevence a soustavě postupů pro návrat bezdomovců do běžného života.

Splněno. Realizováno v návaznosti na stávající prohlášení Rady HMP a aktuální politické priority.

- Zavést koordinaci s Novým prostorem, z. ú. a interními mediálními zdroji zainteresovaných organizací, které slouží k jejich PR, čímž by se rozšířila informovanost.

Nesplněno.

- Připravit informační kampaň pod politickou gescí a finanční participací HMP.

Splněno částečně. Současná politická reprezentace má svou strategii informování veřejnosti, která zahrnuje i oblast bezdomovectví.

- Připravovat pravidelné tiskové zprávy o stavu a řešení problematiky bezdomovectví v HMP, a zveřejňovat je na internetových stránkách HMP, zaměřit se především na prezentaci dobrých příkladů.

Splněno částečně. Problematika bezdomovectví se v tiskových zprávách objevovala, ale nejednalo o pravidelnou a systematickou snahu. Problematika bytové nouze je ale v médiích prezentována, zejména ze strany politické reprezentace.

- Každý rok věnovat jednu tiskovou konferenci naplňování a rozvoji Koncepce a její realizaci.

Nesplněno.

- Využívat prostoru v médiích pro prezentaci této problematiky a její otevřenou diskusi.

Splněno. Problematika bytové nouze je v médiích prezentována, zejména ze strany politické reprezentace. To zahrnuje i aktivitu na sociálních sítích, které umožňují veřejnou diskusi.

- Připravit vzdělávací a informační aktivity především pro zaměstnance PČR a Městské policie HMP, zdravotnických zařízení, Dopravního podniku hlavního města Prahy, a.s., ÚP, aby práce s bezdomovci byla efektivní a zahrnovala výrazněji preventivní rozměr, k tomu využít zdroje ESF.

Nesplněno. Realizováno pouze v dílčí podobě v rámci zimních humanitárních opatření, kdy se předávají informace vyjmenovaným skupinám.

- Podporovat vzdělávací aktivity HMP, PO a NNO pro bezdomovce, včetně posílení organizovaných aktivit volnočasových (sportovních, kulturních apod.) podle možnosti s využitím prostředků ESF.

Nesplněno. Aktivity v této oblasti negativně ovlivnila mj. pandemie Covid-19.

- Podporovat existující a nové aktivity zabývající se kultivací bezdomovců prostřednictvím sportovních, kulturních a dalších činností a v tomto směru také spolupracovat s médii.

Nesplněno. Aktivity v této oblasti negativně ovlivnila mj. pandemie Covid-19.

- Založit systém vzájemného informování o stavu a struktuře lidí bez domova jako součást Pražského kontaktního centra; Pražské kontaktní centrum učinit zároveň základem pro poskytování oficiálních informací o lidech bez domova v HMP a pro průběžný monitoring kapacity služeb, počtů bezdomovců a jejich struktury; sběr relevantních informací potom využít ve strategii rozvoje potřebných služeb.

Nesplněno.

- Založit na sociálních sítích (Facebook, Twitter) aktivní adresu, např. „Bezdomovectví v Praze“, která by informovala nebo reagovala na podněty veřejnosti.

Splněno částečně. Jednotlivé organizace (včetně např. CSSP) se na sociálních sítích aktivně prezentují, ale účet, který by spravoval MHMP, v provozu není. Záležitosti z této oblasti jsou komunikovány individuálně. To zahrnuje i informování veřejnosti ze strany politické reprezentace.

Změna priorit

Problematika bezdomovectví a jeho dlouhodobého řešení přitom prochází určitým vývojem, kdy zejména v posledních letech zaznamenáváme změnu perspektivy vůči problému bezdomovectví. Vyhodnocení opatření minulé koncepce je tak třeba vnímat i s ohledem na tuto skutečnost.

V některých případech došlo postupem doby k přesunu priorit, případně k nalézání jiných řešení pro vnímané problémy. Předkládaná Strategie pro období 2022-2030 reprezentuje tuto změnu perspektivy, proto o ní nelze nezbytně uvažovat pouze jako o dokumentu navazujícím na předchozí Koncepci.

Příloha č. 9: Potřeby cílové skupiny

Jaké kapacity opatření potřebujeme

V Praze žije **8-12 tisíc osob bez střechy a bez bytu** (na ulici, v provizorních přístřešcích, na ubytovnách, v azylových domech). Tito lidé jsou cílovou skupinu jak v oblasti **ukončování bezdomovectví, tak i snižování negativních dopadů**, v obou případech vyžadují specifické, nízkoprahové služby dle jejich potřeb. Nejvíce osob bez střechy se během dne koncentruje v Praze 1, následují MČ P2-P10 a během noci v Praze 9, tato data u osob bez bytu chybí.

V nejistém a nevyhovujícím bydlení (nefunkční byty, bydlení u příbuzných/známých, bez právního titulu, v přelidněných bytech) žije v Praze cca **10,5 tisíce osob**. Tito lidé jsou cílovou skupinu v oblasti **ukončování bezdomovectví**, vyžadují specifické služby. Data o prostoru chybí.

160 tisíc osob je ohrožených ztrátou bydlení, a to zejména **kvůli nízkým příjmům/vysokým nákladům** na bydlení. Tito lidé jsou cílovou skupinou v oblasti **prevence ztráty bydlení**, přičemž k tomuto mohou čerpat i jiné nástroje než v oblasti bezdomovectví. Data o rozmístění v prostoru chybí.

Jak mají být v rámci “bezdomoveckých” opatření dle typů zohledněny specifické skupiny

V rámci výše popsaných cílových skupin byly představeny i specificky ohrožené podskupiny, kterým je třeba v jednotlivých oblastech věnovat pozornost – **senioři, děti a mladí lidé, ženy, LGBTQ+, občané jiných států**.

- Ve všech oblastech, kdy je třeba nastavit podporu, aby odpovídala potřebám těchto skupin, případně navázat spolupráci se specializovanými organizacemi (*viz Schéma na následující straně*).
- Vzhledem k výrazně vyšší zranitelnosti vyžadují **děti a senioři** v oblasti ukončování bezdomovectví specifické programy.
- V oblasti prevence pak představují specifickou podskupinu **lidé v institucích**

Vzhledem k jasné ohraničenosti následujících specifických skupin je potřeba se přednostně zaměřit na ubytovny a/azylové domy a tam zejména na seniory a rodiny s dětmi. Relativně lehce identifikovatelní jsou i lidé, kteří odcházejí z institucí, těm by měla být přednostně nabídnuta pomoc v oblasti prevence ztráty bydlení.

Schéma 1: Specificky ohrožené skupiny – v jakých oblastech je třeba zohlednit jejich potřeby?

	PREVENCE	SNIŽOVÁNÍ DOPADU	UKONČOVÁNÍ
SENIORŮ	- nízké příjmy (nízké důchody x ceny nájemného) / stigma čerpání dávek / potřeba péče (zdravotní a pečovatelské služby)	- častá kombinace více znevýhodnění, spec násobeno zdravotními problémy, omezená mobilita, aj.	PŘEDNOSTNÍ CÍLENÁ PODPORA Senioři bez střechy, v ubytovnách, ve ubytovnách a zdravotnických zařízeních
DĚTI A MLADÍ LIDÉ	x	x	PŘEDNOSTNÍ CÍLENÁ PODPORA: Rodiny bydlící na ubytovnách, v azylových domech
ŽENY	- nízké příjmy: samoživitelky, osamělé seniorky / domácí násilí	- předcházení sexuálnímu a sexualizovanému násilí / práce s touto zkušeností	- sexuální obtěžování (včetně zkušenosti/trauma), hrozba domácího násilí
LGTBQ	x	- předcházení sexuálnímu obtěžování, práce s touto zkušeností	
OBČANÉ JINÝCH STÁTŮ	- Jazykové, znalostní a legislativní bariéry	- Jazykové, znalostní a legislativní bariéry	X
LIDÉ ODCHÁZEJÍCÍ Z INSTITUCÍ	PŘEDNOSTNÍ CÍLENÁ PODPORA: Podpora při odchodu z institucí (věznice, zdravotní zařízení, dětské domovy)	x	x

PŘEDNOSTÍ CÍLENÁ PODPORA: -> klíčová podpora pro ohroženou skupinu, X není relevantní pro danou skupinu

Jaké specifické potřeby osob ohrožených bezdomovectvím musí být zohledněny v opatřeních

Další problémy, které vedou k omezené možnosti pro řešení bytové nouze, vyžadují spolupráci se specifickými institucemi³³. Jde o problémy v oblasti **zdravotní péče** (psychické a fyzické problémy, závislosti), **předlužení a finanční gramotnosti, zkušenost s (sexuálním) násilím**, dále o **nedostupnost stabilního zaměstnání, právní ochrany**. Specifické potřeby a znevýhodnění se často vzájemně násobí a je třeba je řešit **komplexně**.

- Ve většině případů to znamená:
 - **využít již stávající** poskytovatele
 - **přenastavit opatření**, aby odpovídala potřebám i těchto skupin,
 - **navázat spolupráci se specializovanými organizacemi** (viz Schéma na následující straně).
- V oblasti prevence a ukončování jsou podstatná specifická opatření pro zajištění přístupu k právnímu poradenství okolo bydlení, v oblasti snižování dopadů a ukončování možnosti zaměstnání (byť mají odlišné cíle (viz tabulka) a okolo bydlení.
- V oblasti snižování dopadů je pak třeba zajistit specifické zdravotní služby.

³³ V této souvislosti poukazujeme např. na dobrou praxi MČ Praha 8, spolupráci MČ v rámci projektu VOLONTÉ CZECH, o.p.s., "VOL Pomoc předluženým", dluhové a právní poradenství pro osoby ve výkonu a po výkonu trestu. Spadá sem specifická podpora prevence a řešení zadluženosti a předluženosti (včetně poradenství), aktivity zaměřené na předcházení ekonomické nestability osob, a to v synergii s aktivitami zaměřenými na umístění CS na trh práce. Do projektu jsou přímo zapojeny vězňové a agentury práce.

Schéma 3: Specifické potřeby – v jakých oblastech je třeba speciální služby nebo opatření?

Legenda:

- Oblast spolupráce s již stávajícími poskytovateli specifických služeb
- ❖ Přenastavení speciálního stávajícího opatření
- Nastavení nového opatření

	PREVENCE	SNIŽOVÁNÍ DOPADU	UKONČOVÁNÍ
ZDRAVOTNÍ STAV	<input type="checkbox"/> Zdravotnické služby přicházejících do styku s nemocnými lidmi (duševní onemocnění, adiktologické služby, záchytka, aj.)	<input type="checkbox"/> Zdravotnické služby přicházejících do styku s lidmi bez střechy/bez bytu (záchytka, aj.) ❖ Dostupnost základní zdravotní péče (praktický lékař, zubař, gynekologie, léčba psychických onemocnění) ➤ Bezbariérovost služeb (fyzické bariéry, závislosti)	<input type="checkbox"/> Organizace pracující v oblasti psychického zdraví a závislosti jako bariéra udržení bydlení
PŘEDLUŽENÍ	<input type="checkbox"/> Dluhové poradny a exekuce/insolvence		<input type="checkbox"/> Dluhy/exekuce/insolvence jako bariéra získání bydlení
ZKUŠENOST S NÁSILÍM	<input type="checkbox"/> Organizace v oblasti (domácího) násilí, edukace	<input type="checkbox"/> Práce se zkušeností s fyzickým/sexuálním násilím ➤ Předcházení fyzickému/sexuálnímu násilí	<input type="checkbox"/> Práce se zkušeností s fyzickým/sexuálním násilím
NEDOSTUPNO ST STABILNÍHO ZAMĚŠTNÁNÍ	❖ Stabilní zaměstnání jako nástroj stabilizace příjmu	❖ Jednorázové zaměstnání jako nástroj navýšení příjmu pro pokrytí jednorázových nákladů (OP)	❖ Stabilní zaměstnání jako nástroj stabilizace příjmu pro pokrytí nákladů na bydlení
NEDOSTUPNO ST PRÁVNÍ OCHRANY	<input type="checkbox"/> Organizace zajišťující právní poradenství ❖ Poradenství okolo bydlení	<input type="checkbox"/> Organizace zajišťující právní poradenství	<input type="checkbox"/> Organizace zajišťující právní poradenství ❖ Poradenství okolo bydlení
NEDOSTATEČNÉ VYUŽITÍ SYSTÉMU DÁVEK	<input type="checkbox"/> Sociální úřady, informovanost destigmatizace pobírání dávek na bydlení, včasná výplata dávek		<input type="checkbox"/> Sociální úřady – informovanost, omezení bariér, včasná výplata dávek
ZKUŠENOST S DISKRIMINACÍ	❖ Poradenství okolo bydlení		

Kde dnes leží těžiště aktivit

Nelze vzít jednotlivé oblasti řešení bezdomovectví a postavit je vedle sebe.

Přesto je při pohledu na množství aktivit a objem financí, které do jednotlivých oblastí zřejmé, že **těžiště aktivit v oblasti bezdomovectví leží v snižování negativních dopadů, zatímco oblast prevence a ukončování je výrazně podhodnocena.**

Tabulka 3: Přehled aktuálních aktivit a objemu financí

	CELKOVÝ OBJEM FINANCÍ NA AKTIVITY MHMP/KRAJE	ZDROJ FINANCÍ	AKTIVITY NA ÚROVNI MHMP/ KRAJE
PREVENCE	8 300 000 Kč	Evropský sociální fond Projektové financování	Kontaktní místa, poradce pro nájemníky, metodika a koordinace
SNIŽOVÁNÍ DOPADU	370 000 000 Kč	Základní krajská síť Úkolové opatření – rozpočet MHMP Dotace pro městské části	Azylové domy, noclehárny, nízkoprahová denní centra, terénní programy, zimní humanitární opatření, mobilní výdej stravy, opatření zdravotnictví
UKONČOVÁNÍ	34 000 000 Kč	Doplňková síť Úkolové opatření – rozpočet MHMP Evropský sociální fond	Sociální práce v bytech, výběr nájemníků/přidělování bytů, Městská nájemní agentura
PRŮŘEZOVÁ OPATŘENÍ	13 700 000 Kč	Úkolové opatření – rozpočet MHMP Dotace pro městské části	Nadační fond, Nábytková banka, městská ubytovna (v přípravě), podpora MČ v oblasti zaměstnávání
COVID	38 300 000 Kč	Úkolové opatření – rozpočet MHMP	Humanitární hotely, testování, sociální práce v hum. hotelech

Limity vyhodnocení – nedostupnost dat

Sbíraná data se zaměřují téměř výhradně na osoby bez střechy.

- Nejméně podchycené skupiny:
 - Lidé v nejistém a nevyhovujícím bydlení, kde chybí i základní počty
 - Lidé ohrožení ztrátou bydlení,
 - Nedostatečná jsou i data o situaci lidí na ubytovnách.
- U všech těchto lidí neznáme přesně jejich spec. potřeby, zastoupení ohrožených skupin.
- Stejně tak chybí data o potřebách žen, LGBT+, cizinců a dalších podskupin.
- Chybí/velmi nedostatečná jsou i data o rozmístění v prostoru.
- Chybí/velmi nedostatečná data od ZP (není nastavena metodika sběru)

Specificky chybí zaznamenávání incidencí, kolik lidí se dostává nově a opakovaně do situace bezdomovectví, kolik lidí a jak migruje mezi službami, a to ve všech kategoriích.

S tímto souvisí, že chybí jednotný systém sběru a vyhodnocování dat, systém vyhodnocování a sledování aktuálních trendů bezdomovectví, ve spolupráci s městskými částmi, poskytovateli sociálních služeb a dalších aktérů zapojených do řešení problematiky bezdomovectví.

Tabulka 4: Specifické skupiny – nedostatek dat

	BEZ STŘECHY	BEZ BYTU	NEVYHOVUJÍCÍ/ NEJISTÉ BYDLENÍ	OHROŽENÍ BYDLENÍ	ZTRÁTOU
SENIORŮ	Pouze základní přehled	Chybí data, kolik seniorů je v institucionální péči, i když jí nepotřebují	Chybí data ohledně počtu osob žijících v nevyhovujícím a přelidněném bydlení	Chybí zmapování ohrožených seniorů s vysokými náklady na bydlení	
DĚTI	x	Chybí data, Zmapování dětí v azylových domech a ubytovnách	Chybí data ohledně počtu dětí a jejich složité situaci	Chybí identifikace počtu dětí v ohrožených domácnostech	
ŽENY	Pouze základní přehled	Chybí data	Chybí data	Chybí data s důrazem na seniorky/samoživitelky	
OBČANÉ JINÝCH STÁTŮ	Chybí data	Chybí data	Chybí data	Chybí data	
LGBT+	Chybí data	Chybí data	Chybí data	Chybí data	
LIDÉ V INSTITUCÍCH	Chybí data	Chybí data	Chybí data	Chybí data	
ŽENY V SEXBYZNYSU	Chybí data	Chybí data	Chybí data	Chybí data	
OSOBY S DUÁLNÍ DIAGNOZOU	Chybí data	Chybí data	Chybí data	Chybí data	